

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

4-6 YAŞ ÇOCUKLARIN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİ İLE
EBEVEYNLERİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİLARA KÜÇÜK

DANIŞMAN
DOÇ. DR. SUAT KOL

HAZİRAN 2025

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

4-6 YAŞ ÇOCUKLARIN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİ İLE
EBEVEYNLERİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DİLARA KÜÇÜK

DANIŞMAN

DOÇ. DR. SUAT KOL

HAZİRAN 2025

BİLDİRİM

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tez-Proje Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırladığım bu çalışmada:

- Tezde yer verilen tüm bilgi ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve sunduğumu,
- Yararlandığım eserlere atıfta bulunduğumu ve kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değiştirmede bulunmadığımı,
- Bu tezin tamamını ya da herhangi bir bölümünü başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

Dilara KÜÇÜK

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Dilara KÜÇÜK tarafından hazırlanan “4-6 yaş Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri İle Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı tez çalışması 20.06.2025 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı **Okul Öncesi Eğitim Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Jüri Başkanı: Prof. Dr. Ayşe Güler KÜÇÜKTURAN
Başkent Üniversitesi

Jüri Üyesi (Danışman): Doç. Dr. Suat KOL
Sakarya Üniversitesi

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Esra Betül KÖLEMEN
Sakarya Üniversitesi

İthaf...

*Bu çalışmanın gerçek ilham kaynağı, her biri birer umut ışığı olan, kalplerinde
sevgi taşıyan, hayal kurmaktan asla vazgeçmeyen çocuklardır.
Geleceğin mimarı tüm minik yüreklere...*

ÖN SÖZ

Toplumların sağlıklı bireyler yetiştirebilmesi, erken çocukluk döneminde sunulan aile ortamı ve eğitimin niteliği ile yakından ilişkilidir. Özellikle okul öncesi dönemi, bireyin psikolojik sağlık gelişimi açısından kritik bir evre olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda hazırlanan bu yüksek lisans tezi, 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Elde edilen bulguların hem akademik alanyazına katkı sunması hem de uygulayıcılar için yol gösterici olması hedeflenmektedir. Araştırma sürecinde alanyazındaki çalışmalar detaylı biçimde taranmış, veri toplama araçları özenle seçilmiş ve analizler bilimsel yöntemler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Bu süreç, yalnızca akademik gelişimime değil, aynı zamanda kişisel gelişimime de anlamlı katkılar sağlamıştır.

Çalışmamın her aşamasında bilgi birikimi ve değerli yönlendirmeleriyle bana yol gösteren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen danışmanım Doç. Dr. Suat KOL'a ve yüksek lisans eğitimim süresince bilgi ve deneyimleriyle bana rehberlik eden, her zaman yanımda olarak motivasyon sağlayan Dr. Öğr. Üyesi Esra Betül KÖLEMEN'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Hayatım boyunca sevgisini ve desteğini hissettiğim sevgili annem Esma KÜÇÜK'e, daima arkamda olduğunu bildiğim sevgili babam Muammer KÜÇÜK'e ve her zaman yanımda olan sevgili kız kardeşim Rümeysa KÜÇÜK'e ve her aşamada beni destekleyip motive eden yol arkadaşşıma ayrıca teşekkür ederim.

Akademik yolculuğumda bana ilham veren hocalarıma, yüksek lisans serüvenimde bana eşlik eden canım arkadaşlarıma özellikle de Elif AÇIKGÖZ SÖĞÜT'e, bu süreçte destekleriyle yanımda olan dostlarıma ve son olarak araştırmaya katılan tüm öğretmen ve ebeveynlere çok teşekkür ederim.

Hendek, Haziran 2025

ÖZET

4-6 YAŞ ÇOCUKLARIN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİ İLE EBEVEYNLERİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Dilara KÜÇÜK, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Suat KOL

Sakarya Üniversitesi, 2025.

Bu araştırmanın amacı 4-6 yaş çocukların psikolojik dayanıklılık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemini 2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılı Sakarya ili Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda okul öncesi eğitim alan 4-6 yaş 381 çocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen Genel Bilgi Formu, Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilen ve Özbey (2019) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan 'Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) ve Ogelman ile Özyürek tarafından geliştirilen (2021) 'Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS-24.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda PERİK ölçek puanları ile ABTÖ ölçek puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile demokratik tutum arasında düşük düzeyde pozitif yönlü; baskıcı ve otoriter tutum ile arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki olduğu saptanmıştır. Çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile yaşları, okul öncesi deneyim durumları, ebeveynlerinin medeni durumu, ebeveynlerinin yaşı, ebeveynlerinin öğrenim düzeyleri ve ebeveynlerinin meslekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunurken; cinsiyet ve kardeş sayısına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Ebeveyn tutumları ile çocukların okul öncesi deneyim durumları, çocuk sayıları, ebeveynlerin yaşı, ebeveynlerin öğrenim düzeyleri ve ebeveynlerin meslekleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunurken; çocukların yaşı, cinsiyeti ve ebeveyn medeni durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumu, Psikolojik sağlamlık, Okul öncesi eğitimi.

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PSYCHOLOGICAL RESILIENCE LEVELS OF CHILDREN AGED 4–6 AND THEIR PARENTS’ PARENTING ATTITUDES

Dilara KÜÇÜK, Master’s Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Suat KOL

Sakarya University, 2025.

The purpose of this study is to examine the relationship between the psychological resilience levels of children aged 4 to 6 and the child-rearing attitudes of their parents. The sample of the study consists of 381 children aged 4 to 6 who were receiving preschool education in schools affiliated with the Ministry of National Education in Sakarya province during the 2024–2025 academic year, along with their parents. The data collection tools used in the study included the General Information Form developed by the researcher; the Social-Emotional Well-Being and Psychological Resilience Scale for Preschool Children (PERİK) developed by Mayr and Ulich (2009) and adapted into Turkish by Özbey (2019) through validity and reliability studies; and the Parental Attitudes Toward Child-Rearing Scale (ABTÖ) developed by Ogelman and Özyürek (2021). The collected data were analyzed using the SPSS 24.0 software.

The results of the study indicated a statistically significant relationship between the PERİK scale scores and the ABTÖ scale scores. A low-level positive correlation was found between the psychological resilience levels of children aged 4 to 6 and democratic parenting attitudes, whereas a low-level negative correlation was identified with authoritarian and oppressive parenting attitudes. Statistically significant differences were observed in children’s psychological resilience levels based on their age, preschool experience, parents’ marital status, parents’ age, parents’ educational level, and parents’ occupation. However, no statistically significant differences were found in relation to the child's gender or number of siblings. Additionally, significant differences were found in parenting attitudes based on the child’s preschool experience, number of children in the family, parents’ age, parents’ educational level, and parents’ occupation. On the other hand, no statistically significant differences were found with regard to the child’s age, gender, or parents’ marital status.

Keywords: Parental attitude, Psychological resilience, Preschool education.

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	i
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	ii
ÖN SÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
KISALTMALAR	1
BÖLÜM I	2
GİRİŞ.....	2
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	3
1.3. Problem Cümlesi	4
1.4. Alt Problemler	4
1.5. Varsayımlar	5
1.6. Sınırlılıklar.....	5
1.7. Tanımlar	5
BÖLÜM II.....	6
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Psikolojik Sağlamlık Kavramı.....	6
2.1.1. Psikolojik Sağlamlık Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.....	7
2.1.2. Psikolojik Sağlamlığın Teorik Modelleri	8
2.1.3. Psikolojik Sağlamlığın Kavramsal Yakınlıkları ve Farklılıkları	9
2.1.4. Psikolojik Sağlamlık Gelişimini Etkileyen Faktörler	12
2.1.4.1. Bireysel Faktörler	12
2.1.4.2. Aile ve Ebeveyn Faktörleri.....	12
2.1.4.3. Sosyal Destek ve Çevresel Faktörler	13
2.1.4.4. Kültürel ve Toplumsal Faktörler	13
2.2. Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık.....	13
2.3. Ebeveyn Tutumları	14
2.3.1. Demokratik Tutum	16
2.3.2. Otoriter Tutum.....	18
2.3.3. Aşırı Hoşgörülü (İzin Verici) Tutum.....	19
2.4 Diğer Ebeveyn Tutumları	21

2.4.1. İhmalkâr Tutum	21
2.4.2. Aşırı Koruyucu (Helikopter) Ebeveyn Tutumu.....	24
2.5. Psikolojik Sağlamlık İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki.....	26
2.6. İlgili Araştırmalar	28
2.6.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	28
BÖLÜM III.....	35
YÖNTEM	35
3.1. Araştırmanın Yöntemi	35
3.2. Evren ve Örneklem.....	35
3.3. Veri Toplama Araçları Ve Veri Toplama Süreçleri	37
3.3.1. Genel Bilgi Formu	38
3.3.2. Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK).....	38
3.3.3. Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ)	38
3.4. Verilerin Analizi	39
BÖLÜM IV	42
BULGULAR	42
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Probleminin Çözümüne İlişkin Bulgular.....	42
4.2. Araştırmanın İkinci Alt Probleminin Çözümüne İlişkin Bulgular	44
4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Probleminin Çözümüne İlişkin Bulgular	45
BÖLÜM V	73
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	73
5.1. Sonuç Ve Tartışma	73
5.2. Öneriler.....	89
5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler	89
5.2.2. Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	90
KAYNAKLAR.....	91
EKLER	107

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler	36
Tablo 2. Okul Öncesi Çocuklar için Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık (PERİK) Ölçeğinin Normallik Testi Sonuçları	40
Tablo 3. Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğinin Normallik Testi Sonuçları..	41
Tablo 4. 4-6 yaş Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri	42
Tablo 5. Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutum Düzeyleri.....	43
Tablo 6. 4-6 yaş Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri ile Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki	44
Tablo 7. 4-6 yaş Çocukların Cinsiyetlerine Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Karşılaştırılması	45
Tablo 8. Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetine Göre Çocuk Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	46
Tablo 9. 4-6 yaş Çocukların Yaşlarına Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	46
Tablo 10. Ebeveynlerin Çocuklarının Yaşına Göre Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	47
Tablo 11. 4-6 yaş Çocukların Okul Öncesi Eğitim Deneyimi Olma Durumuna Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	48
Tablo 12. Ebeveynlerin Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Deneyimi Olma Durumuna Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması	49
Tablo 13. 4-6 yaş Çocukların Kardeş Sayısına Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	50
Tablo 14. Ebeveynlerin Çocuk Sayısına Göre Çocuk Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	51
Tablo 15. 4-6 yaş Çocukların Ebeveynlerinin Medeni Durumuna Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	52

Tablo 16. Ebeveynlerin Medeni Durumlarına Göre Çocuk Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	54
Tablo 17. 4-6 yaş Çocukların Ebeveynlerinin Yaş Aralığına Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması	54
Tablo 18. Ebeveynlerin Yaş Aralıklarına Göre Çocuk Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	56
Tablo 19. 4-6 yaş Çocukların Annelerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	58
Tablo 20. Annelerin Öğrenim Düzeylerine Göre Çocuk Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	60
Tablo 21. 4-6 yaş Çocukların Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	62
Tablo 22. Babaların Öğrenim Düzeylerine Göre Çocuk Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması.....	64
Tablo 23. 4-6 yaş Çocukların Annelerinin Mesleklerine Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	66
Tablo 24. Annelerin Mesleklerine Göre Çocuk Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması ..	67
Tablo 25. 4-6 yaş Çocukların Babalarının Mesleklerine Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması.....	69
Tablo 26. Babaların Mesleklerine Göre Çocuk Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması ..	71

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

PERİK: Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal-Duygusal İyi Oluş

ABTÖ: Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği

SSPS: Statistical Package for the Social Sciences

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümleleri, araştırma ile ilgili varsayımlar, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar ifade edilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Çocukluk dönemi, bireyin yaşamı boyunca karşılaşılabileceği güçlüklerle başa çıkma kapasitesinin temelini atıldığı en kritik evrelerden biridir. Özellikle 48–72 ay arasındaki dönem, çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimlerinin hız kazandığı, çevresel faktörlere karşı duyarlılıklarının arttığı bir gelişim süreci olarak kabul edilmektedir (Berk, 2018). Bu dönemde kazanılan psikolojik sağlık becerileri, bireyin ilerleyen yaşamındaki stres yönetimi, problem çözme, sosyal uyum ve akademik başarı gibi alanlarda belirleyici rol oynamaktadır (Masten, 2001; Ungar, 2011).

Psikolojik sağlık, bireyin olumsuz yaşam olaylarına rağmen dengesini koruyabilme ve esneklik gösterebilme kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Masten, 2014). Bu kapasitenin gelişiminde bireysel özelliklerin yanı sıra, aile yapısı, okul ortamı ve sosyal destek sistemleri gibi çevresel faktörler de oldukça etkilidir (Werner & Smith, 1992; Fergus & Zimmerman, 2005). Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları, çocukların stresli durumlar karşısındaki uyum becerilerini doğrudan etkileyen önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Gizir, 2007).

Psikolojik sağlık, bireyin yaşamı boyunca karşılaştığı çeşitli risk ve stres faktörlerine karşı gösterdiği uyum kapasitesi ile doğrudan ilişkilidir (Masten, 2001). Özellikle çocukluk döneminde kazanılan sağlık becerileri, bireyin yetişkinlik yıllarındaki psikolojik dayanıklılığının temelini oluşturmaktadır (Ungar, 2011; Werner & Smith, 1992).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzlarının, çocukların davranışsal özellikleri ve akademik performansları üzerinde önemli etkiler oluşturduğu çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Özellikle sıcak ve demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin, çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerine olumlu katkılar sunduğu saptanmıştır (Arnott & Brown, 2013). Bununla birlikte, anne baba tutumları ile çocuklarda görülen kaygı bozuklukları arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu da dikkat çekici bir diğer bulgudur (McLeod, Wood & Weisz, 2007). Durmuşoğlu Saltalı ve Arslan'ın (2012) gerçekleştirdiği çalışmada ise ebeveyn tutumlarının, çocukların sosyal yeterlilik düzeyleri ve içe dönüklük eğilimleri üzerinde belirleyici bir rol oynadığı görülmüştür. Genel olarak bakıldığında, ebeveynlik yaklaşımlarının çocukların ahlaki gelişiminden akademik başarılarına kadar geniş bir yelpazede hem kısa vadeli hem de kalıcı etkiler yarattığı ifade edilebilir (Bornstein & Bornstein, 2007).

Anılan bilgiler ışığında bu araştırmada, 48–72 aylık çocukların üzerlerinde hayat boyu güçlü bir etkiye sahip olacak psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Okul öncesi dönemindeki çocukların gelişim sürecinde, bireysel faktörlerin yanı sıra ebeveynlerin çocuklarına yönelik sergiledikleri tutumların da büyük önemi bulunmaktadır. Demokratik ebeveyn tutumunun çocukların problem çözme yetilerini, özgüvenini ve sosyalleşme becerilerini desteklediği; otoriter ya da ihmal edici tutumların ise çocukların psikolojik iyi oluşunu olumsuz etkilediği çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur (Gizir, 2007; Fergus & Zimmerman, 2005; Baumrind, 1991, vd.).

Alanyazındaki araştırma sonuçları incelendiğinde demokratik ve destekleyici ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini olumlu yönde etkilediğini, otoriter ve ihmal edici tutumların ise olumsuz yönde etkileyebileceğini ortaya koymuştur (Baumrind, 1991; Güngör & Şahin, 2014). Bununla birlikte, Türkiye’de özellikle 48–72 aylık çocuklar üzerinde yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, erken çocukluk döneminde psikolojik sağlamlık gelişimini etkileyen ebeveyn tutumlarının daha ayrıntılı olarak incelenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, bu araştırmada

önemli bir konu olarak görülen 48–72 aylık çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveyn tutumlarının arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma;

- 48–72 aylık çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveyn tutumlarının arasındaki ilişkiyi farklı değişkenlere göre incelemesi açısından özgün;
- 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılında uygulamaya konan “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” döneminde ebeveyn ve öğretmenlerin hali hazırdaki görüşlerine başvurularak yürütülmüş bir çalışma olması açısından güncel;
- Alanyazındaki sınırlı çalışma bulunan bir konu üzerine odaklanması açısından gerekli;
- Elde edilen bulguların gelecekte yapılacak çalışmalara temel oluşturması ve uygulayıcılara yol göstermesi açısından önemli bir işlev taşıdığı düşünülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın amacı, 48–72 aylık çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki nedir? biçimindedir.

1.4. Alt Problemler

Araştırmada yukarıda belirtilen problemi çözmek için aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. 48–72 aylık çocukların psikolojik sağlamlıkları ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları ne düzeydedir?
2. 48–72 aylık çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. 48–72 aylık çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumlarında;
 - Cinsiyet,
 - Yaş,
 - Okul öncesi deneyimi,
 - Kardeş sayısı,
 - Ebeveyn medeni durumu,

- Ebeveyn yaş,
- Ebeveyn öğrenim düzeyi,
- Ebeveyn mesleği,

değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir fark var mıdır? Biçimindedir.

1.5. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan ebeveyn ve öğretmenler veri toplama aracı olarak kullanılan ölçek formlarını objektif olarak cevaplamışlardır.
2. Araştırmaya katılan ebeveyn ve öğretmenlerin ölçek maddelerine verdikleri cevaplar kendi görüşleridir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma gönüllü olarak katılan 381 ebeveyn ve 54 öğretmenin görüşü ile sınırlıdır.
2. Elde edilen bulgular araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile sınırlıdır.
3. Araştırmada kapsamında elde edilen veriler araştırmanın yapıldığı zamanla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

- *Psikolojik sağlamlık*: Bireyin zorlayıcı yaşam olaylarına karşı uyum sağlama ve toparlanma kapasitesi olarak tanımlanmaktadır (Masten, 2001).
- *Ebeveyn tutumu*: Bireylerin ebeveyn rolleri ile çocuklarına yönelik sergiledikleri davranış biçimlerini tanımlamak için kullanılan bir tanımdır (Baumrind, 1991).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde psikolojik sağlamlık, ebeveyn tutumları, okul öncesi dönemde psikolojik sağlamlık ile ilgili alanyazın bilgisine yer verilmiş ve güncel yurtiçi ve yurtdışı araştırma sonuçları sunulmuştur.

2.1. Psikolojik Sağlamlık Kavramı

Psikolojik sağlamlık, bireyin stres, travma, zorluk veya tehdit gibi olumsuz yaşam olaylarına karşı uyum sağlayabilme ve toparlanma kapasitesini ifade eder. Bu kavram, bireyin sadece zorlu koşullara dayanma yetisini değil, aynı zamanda bu koşullardan öğrenerek güçlenmesini de içerir (Masten, 2001). Psikolojik sağlamlık, bireysel özellikler kadar çevresel faktörlerin de etkisiyle şekillenen dinamik bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Luthar, Cicchetti ve Becker, 2000).

Luthar ve arkadaşları (2000) psikolojik sağlamlığı, çocuğun olumsuz ve riskli koşullara rağmen gelişimini sürdürebilme yeteneği olarak ele almıştır. Bu durumu sadece bireysel kişilik özellikleriyle açıklamak yeterli değildir. Ailenin tutumu, sosyal çevreden (arkadaş, öğretmen vb.) alınan destek ve yaşanılan çevrenin sunduğu olanaklar (eğitim, sanat, kültür vb.) da çocuğun sağlamlık düzeyini etkileyen temel unsurlar arasındadır.

Farklı disiplinlerde yapılan çalışmalar, psikolojik sağlamlığın bilişsel, duygusal ve sosyal boyutlarını ortaya koymuştur. Örneğin, çocukların problem çözme becerileri, sosyal destek algıları ve benlik saygıları gibi unsurlar, psikolojik sağlamlığın belirleyicileri arasında yer almaktadır (Gizir, 2007). Aynı zamanda, esneklik, uyum sağlayabilme ve umutlu bakış açısı gibi bireysel özellikler de bu yapıyı güçlendiren unsurlardır (Bonanno, 2004).

Psikolojik sağlamlık kavramı tarihsel süreç içerisinde farklı biçimlerde tanımlanmış olsa da, günümüzde genel kabul gören yaklaşım, onun doğuştan gelen bir özellik değil; öğrenilebilir, geliştirilebilir ve desteklenebilir bir süreç olduğudur (Masten, 2014). Bu bağlamda, aile

yapısı, okul ortamı ve toplum gibi çevresel sistemler çocukların psikolojik sağlamlıklarının gelişiminde belirleyici rol oynamaktadır (Ungar, 2011).

Psikolojik sağlamlık, alanyazında farklı kuramsal yaklaşımlarla da incelenmiştir. Gelişimsel psikoloji, travma sonrası büyüme yaklaşımı, ekolojik sistem kuramı (Bronfenbrenner, 1979), bağlanma kuramı (Bowlby, 1982) ve sosyal destek modelleri (Cohen & Wills, 1985) bu kavrama farklı açılardan yaklaşır. Bu kuramlar, bireyin psikolojik dayanıklılığını sadece bireysel özelliklere indirgemek yerine; ilişkisel, sosyal ve çevresel faktörlerle birlikte değerlendirmektedir.

Özellikle erken çocukluk döneminde edinilen yaşam deneyimleri, bireyin psikolojik dayanıklılığının temel taşlarını oluşturur. Dolayısıyla bu dönemdeki çocukların yaşadığı olumlu ya da olumsuz deneyimler, psikolojik sağlamlık gelişimini doğrudan etkileyebilir. Aile içindeki etkileşim biçimleri, çocuklara sunulan destek sistemleri ve stresle baş etme yolları, çocukların psikolojik dayanıklılığını doğrudan belirleyen başlıca faktörler arasındadır (Yıldırım, 2013). Psikolojik sağlamlık çocukların sağlıklı bireyler olarak gelişimlerini sürdürebilmeleri için kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle hem bireysel hem çevresel faktörleri içeren çok boyutlu bir bakış açısıyla ele alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak psikolojik sağlamlık, kişinin hayatındaki olumsuzluklara rağmen ayakta kalabilme ve gelişim gösterebilme sürecidir. Bu yapı, durağan değil; zamanla gelişen ve çevresel etkileşimlerle şekillenen dinamik bir yapıdır. Bireyin bu süreci sağlıklı yürütebilmesi; ebeveynleriyle kurduğu ilişkiler, sosyal çevresi, okul yaşantısı ve içinde bulunduğu kültürel yapıyla yakından ilişkilidir. Özellikle ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları da çocuğun sağlamlık düzeyini doğrudan etkileyen faktörlerdendir.

2.1.1. Psikolojik Sağlamlık Kavramının Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Psikolojik sağlamlık kavramı, zaman içerisinde ortaya çıkmış, farklı kavramlarla ilişkilendirilmiş ve çeşitli disiplinlerdeki çalışmalardan etkilenecek gelişmiş olmakla birlikte alanyazın incelendiğinde, bu kavramın özellikle 1970'li yıllardan itibaren bilimsel araştırmalarda yer aldığı görülmektedir. Bu alandaki en dikkat çeken çalışmalardan biri, Werner ve Smith'in (1992) Hawaii'de yaptığı uzun süreli (boylamsal) araştırmadır. Yaklaşık 700 çocukla yapılan bu çalışmada, risk altında ve zor koşullarda büyüyen çocukların üçte birinin hayatlarına gayet sağlıklı şekilde devam edebildiği görülmüştür. Bu çocuklar;

destekleyici bir aile ortamına sahip, güvenli bağlanma ilişkileri kurabilmiş ve öğretmenleriyle güçlü iletişim kurabilen bireylerdi. Yani sadece karakteristik ve genetik faktörler değil, çevre, aile ve okul gibi sosyal destek sistemleri de bu süreci olumlu yönde etkiliyordu.

Bu araştırmalarla beraber, psikolojik sağlamlığın bireyin içsel gücünden çok daha fazlası olduğu fark edildi. Masten (2001) bu kavramı “ordinary magic” yani “sıradan sihir” olarak adlandırır. Çünkü ona göre sağlamlık, özel bir beceri değil; aslında her çocuğun sahip olduğu, ama bireyin kendisi ve çevresi tarafından fark edilmeyen doğal bir beceridir. Sevgi dolu bir aile ortamı, destekleyici öğretmenler, iyi arkadaş ilişkileri ve güvenli bir çevre gibi oldukça “sıradan” sayılabilecek sağlanması zor olmayan faktörler, çocuğun zor zamanlara karşı ayakta durmasına ve güçlü kalmasına yardımcı olur. Yani bu sihirli gibi görünen güç, aslında hayatın içindeki basit hepimizin sahip olabileceği ama etkili etkenlerle oluşur.

Luthar ve arkadaşları (2000) ise psikolojik sağlamlığın ne anlama geldiğini daha net ortaya koymuştur. Onlara göre sağlamlık dediğimiz şey üç temel unsura dayanır:

1. Ortada bir tehdit ya da riskli durumun olması,
2. Bu zorluğa rağmen bireyin günlük sosyal ve akademik yaşamını sürdürebilmesi,
3. Ve tüm bunların sonunda olumlu ve sağlıklı gelişim gösterebilmesi.

2.1.2. Psikolojik Sağlamlığın Teorik Modelleri

Psikolojik sağlamlık yıllar içinde farklı kuramlarla ele alınmış, çeşitli modellerle açıklanmaya çalışılmıştır. Her biri farklı yönlerden ele alsalar hepsinin kesişim noktası oldukça nettir: Psikolojik sağlamlık, stabil ya da sadece konjenital karakteristik gelen bir özellik değildir. Zamanla gelişebilir, öğrenilebilir ve çevresel faktörlerle desteklenebilir bir yapıdır. Bu konuda öne çıkan üç temel modelden bahsedilebilir:

Koruyucu faktör modeli: Bu modele göre, kişinin çevresinde yer alan olumlu destek kaynakları (örneğin: ebeveyn ilgisi, arkadaş desteği, güvenli okul ortamı) riskli durumların yıkıcı, zarar verici etkisini azaltır (Rutter, 1987). Yani birey zor bir süreçten geçiyor olsa bile, yanında onu destekleyen birileri varsa, bu durumla daha kolay yüzleşebilir.

Yetenek-gelişim modeli: Masten ve Reed (2002), psikolojik sağlamlığın bireyin gelişim sürecinde kazandığı becerilerle şekillendiğini savunmuştur. Yani çocuklar zaman içinde

stresle baş etme yollarını öğrenir, kendi içsel gücünü kullanmayı geliştirir. Bu beceriler doğuştan gelmez; yaşamın akışı içinde problemlerle yüzleştikçe öğrenilir, pekişir ve çevreyle etkileşim içinde güçlenir.

Dinamik süreç modeli: Bu modele göre psikolojik sağlamlık, sabit bir kişilik özelliği değildir (Zimmer-Gembeck & Skinner, 2008). Aksine, bireyin yaşadığı çevreye, karşılaştığı zor durumlara ve zaman içinde geçirdiği deneyimlere bağlı olarak değişen, esnek ve hareketli bir süreçtir. Yani bugün güçlü duran bir birey, başka bir koşulda daha kırılgan olabilir; ya da tam tersi, zayıf görünen biri zamanla çok daha dayanıklı bir yapıya kavuşabilir.

Bu üç modelin ortaklaştığı nokta: psikolojik sağlamlığın, içsel ya da dışsal kaynaklarla desteklendiğinde gelişen bir beceri olduğu, uygun çevre, doğru destek ve olumlu ilişkilerle bireylerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin artırılabilceği görüşleridir.

2.1.3. Psikolojik Sağlamlığın Kavramsal Yakınlıkları ve Farklılıkları

Psikolojik sağlamlık kavramı, alanyazında genellikle öz yeterlik, duygusal zekâ, benlik saygısı ve baş etme stratejileri gibi tanımlamalarla birlikte değerlendirilir. Bu kavramların hepsi bireyin stresle ya da zorluklarla nasıl yüzleştğini anlamamıza yardımcı olur. Ancak, aralarında önemli farklar da vardır.

Baş etme (coping) kavramı, psikoloji alanyazınında bireylerin stresli yaşam olayları karşısında sergiledikleri kısa süreli, duruma özgü stratejiler olarak tanımlanmaktadır. Lazarus ve Folkman'ın (1984) bilişsel değerlendirme kuramına göre baş etme, bireyin çevresel talepler ile kişisel kaynakları arasındaki dengesizliği düzenlemeye yönelik bilişsel ve davranışsal çabalardan oluşur. Bu stratejiler genellikle anlık problemlerin çözümüne odaklanır ve stres faktörünün ortadan kaldırılması veya etkilerinin azaltılmasını hedefler. Buna karşın psikolojik sağlamlık (resilience) daha geniş kapsamlı ve uzun vadeli bir süreçte işaret eder. Resilience, yalnızca belirli bir stresöre verilen tepkilerle sınırlı olmayıp, bireyin yaşam boyu karşılaştığı olumsuzluklara yönelik genel uyum kapasitesini içerir. Bonanno'ya (2004) göre psikolojik sağlamlık, bireylerin travmatik ya da stresli olaylardan sonra normale yakın işlevselliklerini sürdürebilme, uygun baş etme yolları geliştirebilme ve bu süreçten güçlenerek çıkabilme kapasitesidir. Dolayısıyla sağlamlık, yalnızca zorlukların üstesinden gelmekle sınırlı olmayıp, aynı zamanda bu deneyimlerden öğrenme ve kişisel gelişim sağlama sürecini de kapsamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, coping bireyin kriz anında

sergilediği tepkisel stratejileri ifade ederken, psikolojik sağamlık daha uzun vadeli, kalıcı ve dönüştürücü bir uyum kapasitesini ortaya koyar (Masten, 2001; Rutter, 2012).

Psikolojik sağamlık (resilience), yalnızca bireyin içinden gelen bir özellik olarak görülmemektedir. Luthar ve Cicchetti'ye (2000) göre bu yapı hem öz denetim, içsel motivasyon vb. bireysel kaynakları hem de aile desteği, sosyal çevre, okul ortamı gibi dış faktörleri içerir. Yani sadece kişisel bir özellik değil; aynı zamanda çevreyle birlikte şekillenen, değişen ve geliştirilebilir bir adaptasyon sürecidir. Bu nedenle psikolojik sağamlık, kişinin iç gücünün yanında, çevresinden aldığı olumlu desteklerle de ayakta kalabilmesini ifade eder. Öz yeterlik ya da benlik saygısı gibi kavramlar da bu sürecin bir parçası olabilir; ama psikolojik sağamlık (resilience), hepsini kapsayan daha geniş bir çerçeve sunar.

Bu noktada, alanyazında psikolojik sağamlığın alt boyutu olarak görülen aynı zamanda araştırmada kullanılan okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağamlık (PERİK) ölçeğinin alt boyutlarını oluşturan kavramlardan bahsetmek gerekir.

İletişim kurma, çocuğun duygu, düşünce ve ihtiyaçlarını uygun yollarla ifade edebilmesi ve sosyal etkileşimlerde etkili biçimde yer alabilmesi anlamına gelir. Okul öncesi dönemde iletişim becerilerinin güçlü olması, çocukların akran ilişkilerini olumlu yönde etkiler ve sosyal uyumlarını artırır. Rose-Krasnor (1997) iletişim becerilerinin sosyal yeterliğin merkezinde yer aldığını vurgulamış; çocukların duygu ve düşüncelerini açıkça ifade edebilme kapasitesinin sosyal ilişkilerdeki başarılarını belirlediğini göstermiştir. Ayrıca, iletişim becerilerinin gelişimi erken yaşta desteklendiğinde, çocukların problem çözme ve çatışma yönetimi becerilerinin de güçlendiği ortaya konmuştur (Denham et al., 2003).

Öz kontrol, bireyin duygu ve davranışlarını düzenleyebilme, dürtülerini erteleyebilme ve farklı durumlarda uygun tepkiler verebilme becerisidir. Erken çocuklukta öz kontrol, hem akademik hem de sosyal uyum için kritik öneme sahiptir. Alan yazında, öz-düzenleme becerilerinin çocukların ilerleyen yıllardaki akademik başarıları için güçlü bir yordayıcı olduğu belirtilmektedir (Duncan & Magnuson, 2011). Ayrıca, öz kontrol becerileri yüksek olan çocukların sınıf kurallarına daha kolay uyum sağladıkları, akran ilişkilerinde daha olumlu davranışlar sergiledikleri gösterilmiştir (Trentacosta & Izard, 2007). Dolayısıyla öz kontrol, psikolojik sağamlığın temel bileşenlerinden biri olarak, çocukların stresle başa çıkma ve sosyal ortamlarda uyum sağlama kapasitelerini güçlendirmektedir.

Atılganlık (assertiveness), çocuğun kendini ifade etme, haklarını savunma ve sosyal ortamlarda girişken davranabilme kapasitesini içerir. Atılgan çocuklar, akran ilişkilerinde daha olumlu bir statü kazanmakta ve sosyal etkileşimlerde daha aktif rol oynamaktadır. Rubin, Bukowski ve Parker (2006), çocukların sosyal statülerini açıklarken atılganlığın sosyal kabulün önemli bir belirleyicisi olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca atılganlık, çocukların özgüven gelişimiyle yakından ilişkilidir; girişken davranışlar sergileyen çocuklar hem akademik ortamlarda hem de sosyal ilişkilerde daha yüksek uyum göstermektedir.

Duygusal istikrar, çocukların yaşadıkları duygusal dalgalanmaları dengeleme, stresli durumlarda sakin kalabilme ve sosyal ilişkilerde uygun tepkiler verebilme becerilerini içerir. Erken dönemde güvenli bağlanma ilişkileri ve duyarlı ebeveyn-çocuk etkileşimleri, çocukların duygusal istikrarlarının gelişiminde temel belirleyicilerdir (Harvard Center on the Developing Child, 2015). Ayrıca araştırmalar, sınıf ortamında öğretmenlerin sunduğu sosyal-duygusal desteklerin, çocukların öz-düzenleme ve duygu kontrol becerilerini geliştirdiğini ortaya koymuştur (Curby, Brock & Hamre, 2013). Duygusal istikrarın güçlü olması, çocukların stres karşısında daha dirençli davranmalarına ve psikolojik sağlamlıklarının artmasına katkı sağlamaktadır.

Görev yönelimi, çocuğun başladığı bir etkinliği tamamlaması, dikkati sürdürebilmesi ve sorumluluk bilinci geliştirmesi ile ilgilidir. Bu beceri, özellikle okul öncesi dönemde öğrenme süreçlerine katılımın kalitesini ve akademik hazırbulunuşluğu doğrudan etkiler. Araştırmalar, küçük yaşta görev yönelimi yüksek olan çocukların ilerleyen yıllarda akademik performanslarının daha başarılı olduğunu göstermektedir (McClelland et al., 2007). Ayrıca görev yönelimi, çocukların uzun vadeli hedeflere ulaşma konusunda sabır göstermelerini, dikkatlerini yönlendirmelerini ve öğrenmeye yönelik motivasyonlarını sürdürmelerini destekleyen bir dayanıklılık göstergesidir.

Keşfetmekten hoşlanma, çocukların merak duygusuyla yeni deneyimlere yönelmesi, çevreyi tanımaya istekli olması ve öğrenme süreçlerine aktif katılım göstermesiyle ilgilidir. Bu alt boyut, çocuğun bilişsel gelişimini ve öğrenmeye yönelik içsel motivasyonunu destekler. Kashdan ve Steger (2007), merak ve keşfetme eğiliminin bireylerde psikolojik iyi oluşla güçlü biçimde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Okul öncesi dönemde keşfetme isteği yüksek olan çocuklar, problem çözme ve yaratıcılık becerilerinde de daha hızlı gelişim göstermektedir. Bu durum, keşfetmeye açıklığın psikolojik sağlamlığın önemli bir bileşeni olduğunu ortaya koymaktadır.

2.1.4. Psikolojik Sağlamlık Gelişimini Etkileyen Faktörler

Psikolojik sağlamlık, bireyin yaşamındaki stresli ya da travmatik durumlar karşısında gösterebildiği uyum süreci ile ilişkilidir. Bu sürecin gelişiminde hem bireysel hem çevresel birçok faktör etkili olmaktadır. Psikolojik sağlamlık sabit bir kişilik özelliği değil; zaman içinde değişebilen, geliştirilebilen ve desteklenebilen bir süreç olarak ele alınmaktadır (Masten, 2014). Bu nedenle, bireyin içinde bulunduğu sosyal çevre, aile yapısı, kişisel kaynakları ve yaşam deneyimleri bu süreci doğrudan etkilemektedir.

2.1.4.1. Bireysel Faktörler

Bireyin mizacı, benlik saygısı, özgüveni, problem çözme becerisi, içsel kontrol odağı ve iyimserlik gibi kişisel özellikleri psikolojik sağlamlığı destekleyen temel bireysel faktörlerdir (Garmezy, 1985; Yıldırım, 2013). Örneğin, içsel kontrol odağına sahip çocuklar karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelme konusunda daha dirençli olabilirler. Bunun yanı sıra, bilişsel esneklik, duygusal farkındalık ve stresle başa çıkma stratejileri gibi yetiler de bireyin zorlayıcı yaşam olayları karşısındaki dayanıklılığını artırmaktadır (Compas ve diğ., 2001).

2.1.4.2. Aile ve Ebeveyn Faktörleri

Aile, çocuğun ilk ve en önemli sosyal çevresidir. Özellikle ebeveyn tutumları, çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Demokratik ve destekleyici ebeveyn tutumları, çocuğun kendine güvenini artırırken; baskıcı, cezalandırıcı ya da ilgisiz ebeveyn yaklaşımları, psikolojik sağlamlığı olumsuz yönde etkileyebilir (Baumrind, 1991; Gizir, 2007). Ayrıca, aile içi ilişkilerin kalitesi, duygusal destek düzeyi, iletişim biçimi ve çatışma çözme yöntemleri, çocukların stresle başa çıkma becerilerini şekillendirmektedir (Werner & Smith, 1992).

2.1.4.3. Sosyal Destek ve Çevresel Faktörler

Çocuğun içinde bulunduğu sosyal çevre de psikolojik sağlamlığın gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Okul ortamı, öğretmen-öğrenci ilişkileri, akran desteği, komşuluk ilişkileri ve yaşadığı çevrenin güvenliği gibi etkenler çocukların duygusal ve sosyal gelişim süreçlerini etkileyerek psikolojik dayanıklılıklarını güçlendirebilir (Luthar & Cicchetti, 2000; Ungar, 2011). Özellikle öğretmenlerin destekleyici tutumları ve akran ilişkilerinin niteliği, çocukların sosyal problem çözme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Grotberg, 1995).

2.1.4.4. Kültürel ve Toplumsal Faktörler

Kültürel değerler, toplumsal normlar ve ekonomik koşullar da psikolojik sağlamlık üzerinde dolaylı etkiler yaratmaktadır. Örneğin, toplumsal dayanışmanın yüksek olduğu kültürlerde çocukların destek sistemlerine erişimi daha kolay olabilmektedir. Bununla birlikte, yoksulluk, göç, savaş ya da doğal afet gibi toplumsal düzeyde yaşanan olumsuzluklar, çocukların risk faktörleriyle daha sık karşılaşmasına neden olmakta ve bu durum psikolojik sağlamlık düzeylerini sınamaktadır (Masten ve Obradović, 2006).

2.2. Erken Çocuklukta Psikolojik Sağlamlık

Erken çocukluk dönemi, bireyin gelişimsel temellerinin atıldığı en kritik yaşam evrelerinden biridir. Özellikle 0–6 yaş arası süreç, çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel becerilerinin hızla geliştiği, çevresel etkilere açık oldukları bir dönemdir (Berk, 2018). Bu dönemde kazanılan deneyimler, bireyin ileriki yaşantısında karşılaşacağı stresli durumlarla başa çıkma becerilerinin temelini oluşturur. Dolayısıyla psikolojik sağlamlık kavramı, erken çocukluk gelişiminin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınmalıdır (Masten, 2014).

Çocukların erken yaşlarda güvenli bağlanma ilişkisi kurması, duygusal ihtiyaçlarının tutarlı bir şekilde karşılanması ve destekleyici sosyal çevreye sahip olmaları, psikolojik sağlamlıklarının gelişiminde kritik öneme sahiptir (Bowlby, 1988). Özellikle anne-baba veya birincil bakım verenle kurulan güvenli bağlanma ilişkisi, çocuğun çevresine güven

duyması, stresli durumlarda destek arayabilmesi ve problem çözme becerilerini geliştirmesi açısından güçlü bir zemin hazırlar (Shonkoff ve Garner, 2012).

Araştırmalar, olumlu erken dönem deneyimlerinin çocukların psikolojik dayanıklılığını artırdığını; travmatik veya ihmalkâr ortamların ise bu süreci olumsuz etkilediğini göstermektedir. Erken yaşta yaşanan istismar, ihmal, yoksulluk ya da aile içi çatışmalar gibi risk faktörleri, çocuğun stres tepkilerini şekillendirmekte ve gelecekteki ruhsal sağlığı üzerinde kalıcı etkiler bırakabilmektedir (Cicchetti ve Toth, 2005). Bununla birlikte, destekleyici bir öğretmen, güvenli bir okul ortamı veya bakım veren başka bir yetişkin gibi koruyucu faktörler sayesinde çocuklar bu risklerin etkisini azaltabilir ve psikolojik sağlamlık gösterebilir (Werner, 2000).

Erken çocukluk döneminde geliştirilen sosyal beceriler, öz düzenleme, empati, problem çözme ve duygusal ifade gibi beceriler de psikolojik sağlamlığın önemli yapı taşlarıdır. Bu becerilerin kazanılması, çocuğun sosyal ilişkiler kurma, çatışmaları çözme ve zorluklarla başa çıkma kapasitelerini artırır (Denham, 2006). Bu süreçte aile, okul ve toplumun sunduğu destekleyici ortamların sürekliliği, çocukların dayanıklılık düzeyinin artmasına katkı sağlar. Türkiye’de yapılan bazı çalışmalar da, erken çocuklukta psikolojik sağlamlık düzeylerinin ebeveyn tutumları, okul öncesi eğitim süresi ve aile içi iletişim kalitesi ile ilişkili olduğunu göstermektedir (İkiz ve Samur, 2016). Bu bulgular, koruyucu ve destekleyici çevresel faktörlerin çocuk gelişimindeki önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Psikolojik sağlamlık, bireyin erken çocukluk döneminde temelleri atılan ve hayat boyunca gelişimini sürdüren dinamik bir yapıdır. Bu yapıyı güçlendiren faktörlerin erken dönemde sağlanması, bireyin sağlıklı ve uyumlu bir gelişim göstermesini kolaylaştırmakta; riskli durumlarda zarar görmeden yoluna devam etmesine olanak tanımaktadır.

2.3. Ebeveyn Tutumları

Ebeveyn tutumları; anne ve babaların çocuklarına karşı benimsedikleri iletişim tarzını, davranış biçimlerini, disiplin anlayışlarını ve duygusal yaklaşımlarını kapsayan geniş bir kavramdır. Ebeveynin çocuğa nasıl yaklaştığı, onun kişilik gelişiminden sosyal becerilerine, öz denetiminden psikolojik sağlamlığına kadar pek çok alanı doğrudan etkiler (Baumrind, 1966; Darling & Steinberg, 1993). Ebeveyn tutumları, anne babaların çocuklarına yönelik davranış, yaklaşım ve iletişim biçimlerini ifade eder. Bu tutumlar, çocuğun kişilik gelişimi, sosyal ilişkileri, duygusal düzenleme becerileri ve psikolojik dayanıklılığı üzerinde

doğrudan etkili olmaktadır. Ebeveynlerin çocuğa karşı sergilediği ilgi düzeyi, denetim şekli, disiplin anlayışı ve iletişim tarzı, çocuğun gelişimsel sürecini şekillendiren önemli faktörler arasında yer alır (Baumrind, 1991; Yavuzer, 2021).

Ebeveyn tutumları; kültürel değerler, sosyoekonomik durum, ebeveynin öğrenim düzeyi, kendi yetiştirilme biçimi ve kişilik özellikleri gibi çeşitli etkenlerden etkilenmektedir (Sümer & Güngör, 1999). Alanyazında ebeveyn tutumları genellikle demokratik, otoriter, ihmal edici ve izin verici olmak üzere dört ana kategori altında incelenmektedir (Baumrind, 1966; Maccoby & Martin, 1983).

Bir çocuğun dünyayı nasıl algıladığı, stresle nasıl baş ettiği, başkalarıyla nasıl ilişki kurduğu ve kendisiyle ilgili nasıl bir değer geliştirdiği, büyük ölçüde ebeveynlerinin tutumlarıyla şekillenir. Özellikle okul öncesi dönem olan 48–72 ay aralığında çocuklar, çevreleriyle kurdukları ilişkilerde rehberliği en çok anne ve babalarından alırlar. Bu yaşlarda çocuklar için ebeveyn adeta bir pusula gibidir; neyin doğru, neyin yanlış olduğunu, nasıl tepki verileceğini ya da neyin güvenli olduğunu onlara bakarak öğrenirler.

Cicchetti ve Rogosch (2002) ile Masten (2014), çocuğun psikolojik sağlık düzeyini etkileyen en önemli çevresel faktörlerden birinin ebeveyn tutumları olduğunu vurgulamıştır. Destekleyici, sevgi dolu ve sınır koyabilen bir ebeveyn yaklaşımı; çocuğun stresle baş etme becerilerini geliştirir, kendine güvenini artırır ve duygusal dayanıklılık oluşturmaya katkı sağlar. Buna karşılık tutarsız, ilgisiz ya da aşırı baskıcı tutumlar, çocuğun ruhsal gelişiminde zedelenmelere yol açabilir.

Özetle çocuğun psikolojik sağlamlığı sadece kendi yapısıyla değil, aynı zamanda ebeveyninin ona nasıl yaklaştığıyla da doğrudan ilişkilidir. Bu yüzden ebeveyn tutumları, özellikle erken çocukluk döneminde kritik bir belirleyici olarak karşımıza çıkar.

Ebeveynlik tutumlarına ilişkin kuramsal çerçevenin temelini Diana Baumrind'in (1966, 1971) öncülük ettiği çalışmalar oluşturur. Baumrind, ebeveyn davranışlarını üç ana başlık altında sınıflandırmıştır: otoriter, demokratik (ya da otoritatif) ve izin verici tutum. Bu sınıflama, ebeveynin çocuğa karşı sergilediği sevgi, denetim ve beklenti düzeyleri temel alınarak yapılmıştır. Daha sonra Maccoby ve Martin (1983), bu modeli iki boyutlu bir yapıya oturtarak sistematik hâle getirmiştir. Söz konusu boyutlar, ebeveynin çocuğa gösterdiği “ilgi” (sıcaklık, duyarlılık) ve “denetim” (davranışsal yönlendirme, beklenti) düzeyidir. Bu iki eksenin kesişimi, dört temel ebeveynlik tutumunu tanımlamayı mümkün kılmıştır: yüksek ilgi ve yüksek denetimin birleştiği demokratik tutum; düşük ilgi, yüksek denetimle

karakterize edilen otoriter tutum; yüksek ilgi ancak düşük denetim içeren izin verici tutum ve hem ilgi hem de denetimin düşük olduğu ihmalkâr tutum. Maccoby ve Martin'in bu genişletilmiş modeli, ebeveynlik davranışlarını daha kapsamlı ve açıklayıcı bir biçimde değerlendirme imkânı sunmuş; özellikle ihmalkâr tutumun alanyazına ilk kez sistematik olarak dâhil edilmesine olanak tanımıştır. Buna ek olarak alanyazında karşımıza ebeveyn tutumlarından bir diğeri de helikopter ebeveyn tutumudur.

2.3.1. Demokratik Tutum

Ebeveyn tutumlarından alanyazında en sağlıklı gelişimsel çıktılarla ilişkilendirilen ebeveynlik yaklaşımı "demokratik" ya da "otoritatif" ebeveynlik olarak tanımlanmaktadır (Baumrind, 1966; Maccoby & Martin, 1983). Demokratik ebeveynlik; çocuklara karşı sıcak, destekleyici bir yaklaşım sunarken, aynı zamanda sınırlar belirleyen ve rehberlik sağlayan dengeli bir yapıdadır. Bu tarz ebeveynler, çocuklarına sevgiyle yaklaşırken onların bağımsızlıklarını destekler, kuralları açık bir şekilde ifade eder ve tutarlı bir disiplin uygular.

Bu yaklaşımda hem ilgi hem de denetim yüksektir. Yani anne-baba çocuğunu sever, ona değer verir, ama aynı zamanda sınırlarını da çizer. Açıklayıcı, anlayışlı ama tutarlı bir disiplin anlayışı vardır. Çocuğa söz hakkı tanınır, fikirleri dinlenir. Bu tutum, çocuğun özgüvenini, öz denetim becerilerini ve sosyal uyumunu olumlu etkiler (Baumrind, 1991; Maccoby & Martin, 1983). Demokratik tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına karşı sevgi dolu, anlayışlı ve destekleyici bir yaklaşım sergilerken aynı zamanda belirli sınırlar ve kurallar koyarlar. Bu ebeveynler, çocuklarının bireysel görüşlerine değer verir, onları dinler ve duygularını ifade etmelerine fırsat tanır (Baumrind, 1991). Demokratik tutumla yetiştirilen çocukların öz güvenlerinin yüksek olduğu, sosyal ilişkilerinde başarılı oldukları ve problem çözme becerilerinin geliştiği araştırmalarla ortaya konmuştur (Koban ve Erol, 2021).

Demokratik ebeveynlik kavramı, ilk kez Diana Baumrind tarafından 1960'ların ortalarında tanımlanmıştır (Baumrind, 1966, 1971). Bu yaklaşımda ebeveynler hem duyarlıdır hem de çocuğun özerkliğini destekler. Aynı zamanda ebeveynler çocuklarına belirli sorumluluk alanları tanır ve karar alma süreçlerine aktif katılımını teşvik eder (Baumrind, 1991).

Ebeveyn tutumlarını "ilgi" ve "denetim" olmak üzere iki boyutta ele alan Maccoby ve Martin (1983), bu iki boyutun da yüksek düzeyde olduğu tutumu demokratik ebeveynlik olarak

nitelendirmiştir. Bu model, demokratik ebeveynliğin gelişimi destekleyici, sağlıklı sınırlar içeren bir ortam sağladığını ileri sürer.

Demokratik ebeveynlikle büyüyen çocuklar; daha yüksek sosyal yeterlik, akademik başarı ve duygusal dengeye sahip olma eğilimindedir. Lamborn ve arkadaşları (1991) tarafından yapılan araştırma, demokratik ebeveynlerin çocuklarında daha gelişmiş öz denetim becerileri, azalmış davranışsal sorunlar ve yüksek okul bağlılığı gözlemlendiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Steinberg ve arkadaşlarının (1992) bulguları, demokratik ebeveynlik ile benlik saygısı ve sosyal uyum arasında olumlu ilişkiler bulunduğunu göstermiştir.

Ayrıca, bu ebeveynlik biçimi çocuğun psikolojik sağlamlık düzeyini de güçlendirebilmektedir. Masten ve Coatsworth (1998), demokratik tutumların çocukların stresle başa çıkma becerilerini artırdığını ve bireysel dayanıklılığı desteklediğini ifade etmiştir. Bu durum, bireyin hem içsel kaynaklarını geliştirmesine hem de sosyal çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurmasına katkı sağlamaktadır.

Demokratik ebeveynlik yaklaşımının kültürel bağlamdan bağımsız değerlendirilemeyeceği unutulmamalıdır. Batılı ülkelerde yaygın olarak benimsenen bu model, Türkiye gibi geleneksel yapıya sahip toplumlarda daha yeni yeni kabul görmeye başlamıştır (Kadioğlu & Şahin, 2020). Ancak son yıllarda artan eğitim seviyesi, kentleşme ve sosyal farkındalık sayesinde demokratik tutuma geçiş süreci hız kazanmıştır.

Derman, Türen ve Buntürk'ün (2020) okul öncesi çocuklar üzerinde yaptıkları araştırmada, demokratik ebeveynliğin çocukların empati becerilerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yine Türkiye'de yapılan çeşitli çalışmalar, öğrenim düzeyi arttıkça ebeveynlerin daha demokratik bir yaklaşım sergilemeye başladığını ve bunun çocukların öz güven, iletişim ve sosyal sorumluluk becerilerini artırdığını göstermektedir (Yavuzer, 2021).

Çocukların hem bireysel gelişimini destekleyen hem de toplumsal hayata uyum sağlamalarını kolaylaştıran demokratik ebeveynlik yaklaşımında ebeveynler, çocuklarına karşı sevgi dolu ve anlayışlı bir tutum sergilerken aynı zamanda kurallar koyma ve bu kuralları istikrarlı biçimde uygulama konusunda da kararlıdır (Baumrind, 1991; Lamborn et al., 1991). Böylece çocuklar, gelişimsel düzeylerine uygun olarak yönlendirilmekte ve sorumluluk alma davranışları teşvik edilmektedir. Bu tutum, çocukların öz denetim, empati, problem çözme becerileri ve toplumsal sorumluluk bilinci gibi temel becerileri edinmelerine katkı sağlar (Maccoby & Martin, 1983; Derman, Türen ve Buntürk 2020).

Demokratik ebeveynlik tarzının çocukların gelişimi üzerindeki olumlu etkileri, çok sayıda akademik araştırma tarafından ortaya konmuştur. Bu araştırmalarda, söz konusu ebeveynlik biçimiyle yetiştirilen çocukların kısa vadede daha olumlu davranışlar sergilediği, uzun vadede ise yüksek düzeyde psikolojik dayanıklılık, güçlü sosyal uyum ve akademik başarı gösterdiği belirlenmiştir (Masten & Coatsworth, 1998; Steinberg et al., 1992). Tüm bu veriler ışığında, demokratik ebeveynliğin yalnızca çocuğun mevcut gelişim sürecine değil, aynı zamanda bireyin sağlıklı bir yetişkinlik dönemi geçirebilmesine de önemli katkılar sunduğu ifade edilebilir (Yavuzer, 2021).

2.3.2. Otoriter Tutum

Ebeveynlik tutumları arasında en çok tartışılardan biri olan otoriter ebeveynlik, ebeveynin çocuğa karşı katı, sorgulamaya kapalı ve cezalandırıcı bir disiplin anlayışı sergilediği bir yaklaşımı ifade eder (Baumrind, 1966). Bu ebeveynlik tarzında, kurallar sıklıkla tek taraflı belirlenir ve çocuğun duygu ve görüşleri dikkate alınmaz.

Bu tutumda yüksek denetim ancak düşük ilgi vardır. Kurallar katıdır, çocuğun duyguları genelde dikkate alınmaz. İtaat beklenir ama neden-sonuç ilişkileri açıklanmadan uygulanır. Bu şekilde yetişen çocuklar genellikle içe kapanık olabilir, kaygı düzeyleri yükselebilir ve başkalarıyla sağlıklı ilişkiler kurmakta güçlük çekebilir (Steinberg et al., 1992). Otoriter ebeveynler, çocuklarından mutlak itaati bekler, katı disiplin uygular ve çocukların duygu ve düşüncelerine genellikle değer vermezler. Bu ebeveynler için kural koyma ön plandadır; açıklama yapmadan cezalandırma eğilimindedirler. Otoriter tutumla yetiştirilen çocukların genellikle içe dönük, çekingen, düşük benlik saygısına sahip ve sosyal ortamlarda uyum sorunu yaşayan bireyler oldukları bildirilmektedir (Baumrind, 1966; Lamborn ve diğ., 1991).

Maccoby ve Martin'in (1983) geliştirdiği modelde, ebeveyn tutumları temel olarak iki boyutta ele alınmaktadır: ilgi (sıcaklık/duyarlılık) ve denetim (kontrol/talepkârlık). Bu çerçevede, otoriter ebeveynlik tarzı; yüksek düzeyde denetim sergilenmesine karşın düşük düzeyde ilgi gösterilmesiyle karakterize edilmektedir. Bu ebeveynlik modelinde, çocuğa yönelik duygusal destek sınırlıdır; buna karşın ebeveynin beklentileri yüksek ve disiplin anlayışı katıdır.

Bu tutumun çocuk üzerindeki etkileri alanyazında çok boyutlu olarak ele alınmıştır. Steinberg ve arkadaşlarının (1989) araştırması, otoriter ebeveynlik ile yetişmiş çocukların düşük benlik saygısına ve daha az sosyal beceriye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Lamborn ve ark. (1991), otoriter tutumun ergenlerde psikososyal uyum problemleri, kaygı ve akademik başarıda düşüş ile ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Kültürel faktörler de otoriter ebeveynliğin etkilerini şekillendirebilmektedir. Örneğin, Chao (1994), bazı Asya toplumlarında otoriter davranışların "eğitimsel disiplin" olarak algılandığını ve bu nedenle daha olumlu karşılandığını ortaya koymuştur. Ancak, bu farklı algıya rağmen, duygu düzenleme ve benlik gelişimi açısından olumsuz etkiler evrensel olarak benzerlik gösterebilir.

Türkiye örneğinde ise otoriter tutum, geleneksel aile yapısının etkisiyle daha sık görülmektedir. Sümér ve Güngör'ün (1999) geliştirdiği Anne-Baba Tutum Ölçeği kapsamında, otoriter tutumun çocukların sosyal geri çekilme ve çekingenlik davranışları ile yakından ilişkili olduğu bulunmuştur.

Otoriter ebeveynlik, kısa vadede disiplin ve kontrol açısından etkili bir yöntem olarak görülebilsede, uzun vadede çocuğun duygusal ve sosyal gelişimi üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmektedir. Bu tutumla yetiştirilen çocuklarda düşük benlik saygısı, sosyal çekingenlik ve yüksek düzeyde kaygı gibi psikososyal sorunlar daha sık gözlemlenmektedir (Baumrind, 1991; Steinberg, Elmen & Mounts, 1989). Bu nedenle alanyazında pek çok uzman, çocuk gelişimini destekleyen daha dengeli ebeveynlik tarzlarının –özellikle hem ilgi hem denetimi dengeli şekilde içeren demokratik ebeveynliğin– tercih edilmesini önermektedir (Lamborn et al., 1991; Maccoby & Martin, 1983; Masten & Coatsworth, 1998).

2.3.3. Aşırı Hoşgörülü (İzin Verici) Tutum

Ebeveynlik yaklaşımlarından izin verici (aşırı hoşgörülü) ebeveynlik tutumu, ebeveynin çocuğa karşı yüksek düzeyde şefkat ve kabul göstermesine karşın, davranışları yönlendirme ve sınır koyma konusunda yetersiz kalması ile tanımlanmaktadır (Baumrind, 1966). Bu tür ebeveynler genellikle disiplin uygulamalarında gevşektir, kurallar konusunda tutarsız davranırlar ve çocuklarına karar alma süreçlerinde geniş bir özgürlük tanırlar (Maccoby & Martin, 1983).

Bu yaklaşımda ilgi seviyesi yüksek, fakat denetim düzeyi düşüktür. Ebeveyn, çocuğa karşı sevgi dolu ve sıcak davranırken, sınır koyma ve kural belirleme konusunda zorluk yaşayabilir. Kurallar ya çok esnek biçimde uygulanır ya da hiç mevcut değildir. Bu tür bir ortamda yetişen çocuklar, genellikle öz disiplin geliştirmekte zorlanır, sorumluluk almaktan kaçınabilir ve akademik başarı düzeylerinde düşüş gözlemlenebilir (Baumrind, 1991). Aşırı hoşgörölü ebeveynler, çocuklarına sınırsız özgürlük tanıyan, disiplin sağlamada eksik kalan ve denetim uygulamayan bir tutum sergilerler. Bu ebeveynlik biçimi, çocuğun isteklerini karşılamak adına sınır koymaktan kaçınır; ancak bu yaklaşım, çocuğun öz denetim becerilerinin zayıf kalmasına ve sorumluluk bilincinin yeterince gelişmemesine neden olabilir (Darling & Steinberg, 1993). Bu tarzla yetiştirilen çocuklarda, sabırsızlık, kurallara uymama ve otorite figürleriyle çatışma eğilimleri sıkça görülmektedir.

Araştırmalar, bu ebeveynlik modelinin çocukların öz düzenleme becerileri, sosyal kurallara uyum ve davranış kontrolü açısından yetersizlikler yaratabileceğini ortaya koymaktadır (Ashraf, Khan & Atta, 2024). Aynı zamanda bu çocukların sosyal ilişkilerde sınır ihlali yapma, görevleri erteleme ve otoriteyle sorun yaşama ihtimalleri daha yüksektir. Nisrofah (2023) tarafından yürütölen bir çalışmada, izin verici ebeveynlik ile yetiştirilen bireylerin okul ortamına uyum sağlamakta ve öğrenme motivasyonlarını sürdürölebilir kılmakta zorlandıkları gösterilmiştir.

Öte yandan, bu ebeveynlik tarzı empati, yaratıcılık ve ifade özgürlüğü gibi alanlarda gelişim sağlayabilir. Ancak bu olumlu etkilerin kalıcı hale gelebilmesi için duygusal desteğin yanında gelişimsel düzeye uygun sınırların da oluşturulması gereklidir (Baumrind, 1991; Steinberg, 2001). Duygusal ilginin yapılandırılmış bir rehberlikle desteklenmediğı durumlarda, çocuklar ileriki yaşantılarında benlik düzenleme, sosyal sorumluluk ve akademik hedef belirleme gibi temel yaşam becerilerinde yetersizlik gösterebilmektedirler.

İzin verici ebeveynlik tarzı, çocuğa gösterilen yüksek düzeyde kabul ve sıcaklık bakımından olumlu bir atmosfer sunsa da, yeterli düzeyde sınır koymama ve düşük denetim eğilimi nedeniyle çocukların gelişiminde bazı olumsuzluklara yol açabilmektedir. Bu tutumla yetiştirilen çocuklar, genellikle öz denetim geliştirmekte güçlük çekerken, sosyal kurallara uyum sağlama ve sorumluluk alma gibi gelişimsel alanlarda yetersizlikler yaşayabilmektedir (Baumrind, 1991; Maccoby & Martin, 1983). Alanyazında, izin verici ebeveynlik yaklaşımının, özellikle ergenlik döneminde çocukların dürtüsellik, akademik motivasyonda düşüş ve sosyal sınır ihlalleri gibi davranışlar sergilemesiyle ilişkili olduğı vurgulanmaktadır (Ashraf, Khan & Atta, 2024; Steinberg, 2001). Bu nedenle uzmanlar,

çocuklara yalnızca duygusal destek sunmanın yeterli olmadığını; aynı zamanda gelişimsel düzeye uygun yapılandırılmış sorumluluklar verilmesinin, sağlıklı birey gelişimi için elzem olduğunu belirtmektedir (Baumrind, 1991; Nisrofah, 2023).

2.4 Diğer Ebeveyn Tutumları

Demokratik, otoriter-baskıcı ve aşırı hoşgörölü tutumlar temel ebeveyn tutumları olarak öne çıkarken alanyazında ihmalkâr (neglectful) ve aşırı korumacı (overprotective) ebeveynlik tutumları da karşımıza çıkmaktadır.

2.4.1. İhmalkâr Tutum

İhmalkâr ebeveynlik, alan yazında çoğunlukla “neglectful” ya da “uninvolved parenting” kavramlarıyla ifade edilir. Bu tutumda ebeveyn, hem çocuğun fiziksel gereksinimlerini karşılama konusunda yetersizdir hem de duygusal destek sunmakta ihmalkâr davranır (Baumrind, 1991; Maccoby & Martin, 1983). İlgisizlik ve kontrol eksikliği ile tanımlanan bu yaklaşımda, çocukla kurulan bağ son derece zayıftır. İlgili ebeveynlik türlerinden farklı olarak, ihmalkâr ebeveyn çocukla hem duygusal bir yakınlık kurmamakta hem de yönlendirici bir rol üstlenmemektedir.

Bu tarz ebeveynlik biçimi, ebeveynin çocukla arasında mesafe koyduğu; çoğu zaman pasif, kayıtsız hatta fiziksel olarak da çocuğun yaşamında yer almadığı durumlarla karakterizedir. Maccoby ve Martin (1983), bu ebeveynlerin çocuklarına karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede en düşük düzeyde çaba gösterdiğini vurgulamıştır. Bu nedenle, ihmalkârlık yalnızca zaman zaman ortaya çıkan bir ilgisizlikten öte, süreklilik arz eden sistematik bir ihmal biçimi olarak ele alınmalıdır.

Psikodinamik yaklaşımlar ise bu tutumun nedenlerini ebeveynin kendi gelişimsel öyküsüne dayandırır. Ebeveynin geçmiş travmaları, bağlanma bozuklukları, ruhsal sorunlar ya da ebeveynlik rolünü kabullenememesi gibi etkenler, çocuğa sağlıklı bir bakım sunmasını engelleyebilir (Belsky, 1984). Özellikle depresyon, bağımlılık ya da sosyal dışlanma gibi sorunlar, ebeveynin çocukla bağ kurma becerisini zayıflatır. Bu da çocuğun güvenli bağlanma yerine, kaygılı ya da kaçınan bağlanma stilleri geliştirmesine neden olabilir.

İhmalkârlık yalnızca fiziksel ihtiyaçların ihmal edilmesi değildir. Duygusal ihmalkârlık da çocuğun gelişiminde ciddi hasarlar yaratabilir. Örneğin, duygularını tanıma, ifade etme ve düzenleme becerileri, çocukların erken dönemde ebeveynle kurduğu ilişkilere bağlı olarak şekillenir. Bu ilişkinin zayıf ya da kopuk olması, çocukta özsaygı düşüklüğü, yalnızlık, sosyal yetersizlik ve ileriki dönemlerde davranışsal ya da duygusal uyum problemlerine yol açabilir (Glaser, 2002).

Ayrıca, sosyal öğrenme kuramına göre çocuklar, çevresel davranış kalıplarını ilk olarak ebeveynlerinden model alırlar (Bandura, 1977). Ebeveynin yokluğu ya da tutarsızlığı durumunda, çocuk sağlıklı davranış normlarını edinmekte zorlanır ve çevresel olumsuzluklardan daha kolay etkilenir.

İhmalkar ebeveynlik biçiminin çocuklar üzerindeki etkileri, çeşitli ampirik araştırmalarda açıkça ortaya konmuştur. Steinberg ve arkadaşlarının (1994) yürüttüğü çalışmada, ihmalkâr tutum sergilenen ailelerde büyüyen çocukların okul başarısının düşük olduğu, öz disiplinlerinin zayıf geliştiği ve davranış problemleri gösterme olasılıklarının arttığı saptanmıştır. Lamborn ve diğerlerinin (1991) çalışması da benzer sonuçlara ulaşarak, bu çocukların madde kullanımı, okuldan kaçma ve antisosyal davranışlar gibi riskli davranışlara daha açık olduklarını ortaya koymuştur.

Psikolojik sağlamlık açısından değerlendirildiğinde ise, aile desteğinden yoksun çocukların stresli yaşam olaylarına karşı daha savunmasız oldukları görülmektedir. Masten (2001), psikolojik dayanıklılığın gelişiminde ailenin koruyucu bir faktör olduğunu belirtmiştir. Werner ve Smith (1992) ise, ebeveyn ilgisinden mahrum kalan ancak çevresinde destekleyici yetişkin figürlerine sahip olan çocukların, beklenmedik şekilde direnç geliştirebildiklerini ifade etmiştir. Bu bulgular, sosyal destek ağlarının ihmalkâr tutumun olumsuz etkilerini hafifletebileceğini göstermektedir.

Ebeveynlik anlayışları, kültürel bağlamda farklılık gösterebilir. Kolektivist toplumlarda ebeveyn denetimi daha belirginken, bireyci kültürlerde çocuğun bireysel gelişimine daha fazla alan tanınmaktadır. Bornstein (2012), ihmalkârlığın tanımının kültürler arası farklı biçimlerde algılanabileceğini, kimi durumlarda ise pasif ebeveynlikle karıştırılabileceğini vurgulamaktadır.

Türkiye özelinde, geleneksel yapıların egemen olduğu bölgelerde otoriter ebeveynlik tutumları yaygın olmakla birlikte, son dönemlerde demokratik ebeveynliğe geçiş eğilimi gözlenmektedir (Kadioğlu & Şahin, 2020). Ancak düşük gelir düzeyine sahip ailelerde,

farkında olmadan uygulanan ihmalkâr tutumların yaygın olduğu ve bu çocukların ciddi gelişimsel risklerle karşı karşıya kaldığı belirlenmiştir (Aydın, 2018). Bu noktada sosyal hizmet desteğinin artırılması ve ailelerin bilinçlendirilmesi kritik önem taşımaktadır.

İhmalkâr ebeveynler, çocuklarının duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarına karşı ilgisiz kalan, onları ihmal eden bir yaklaşım sergilerler. Bu tutumda hem sevgi hem de denetim eksikliği söz konusudur. Bu çocuklar genellikle yalnızlık hisseder, düşük akademik başarı gösterir ve riskli davranışlara daha eğilimli olabilirler (Maccoby ve Martin, 1983). Psikolojik sağlık açısından bakıldığında, ihmalkâr ebeveynlerin çocukları en savunmasız gruplar arasında yer almaktadır.

Bu klasik sınıflamalar, yıllar içinde birçok farklı çalışmayla desteklenmiş ve özellikle çocukların duygusal gelişimi ve psikolojik sağlamlığı üzerinde etkili bir yapı olarak görülmüştür. Erken yaşlardaki ebeveyn tutumları, çocuğun çevreyle ilişkisini şekillendirir ve ileriki yaşlarda karşılaşılabilecek stresli durumlara nasıl tepki vereceğini büyük ölçüde etkiler.

Akademik araştırmaların ortaya koyduğu bulgular, ihmalkâr ebeveynlik biçiminin çocukların gelişimsel, duygusal ve sosyal alanlardaki uyum süreçlerini olumsuz etkilediğini açık biçimde göstermektedir (Steinberg et al., 1994; Lamborn et al., 1991). Psikolojik sağlık ve uyum düzeyinin düşük olması, bu çocukların ilerleyen dönemlerde okul başarısızlığı, düşük özsaygı ve antisosyal davranışlar gibi risk faktörleriyle karşılaşma olasılığını artırmaktadır (Masten, 2001; Werner & Smith, 1992). Bu bağlamda, erken müdahale temelli önleyici politikaların geliştirilmesi elzemdir. Özellikle ebeveynlerin çocuk gelişimi, duygusal ihtiyaçlar ve sağlıklı disiplin stratejileri konusunda bilinçlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Bornstein, 2012). Ayrıca, aile danışmanlığı ve rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi ile birlikte toplumsal düzeyde koruyucu sosyal destek mekanizmalarının yaygınlaştırılması önerilmektedir (Aydın, 2018). Grych ve Fincham'ın (1990) modeline göre, aile içi ilişkilerin kalitesi çocuğun stresle baş etme kapasitesini doğrudan belirlemekte olup, ebeveynlik tarzı bu süreci yönlendiren başlıca etkidir. Dolayısıyla, ihmalkâr ebeveynlik yalnızca bireyin gelişimini değil, aynı zamanda toplum sağlığını etkileyen çok boyutlu bir sosyal sorun olarak ele alınmalı; çok paydaşlı önleme stratejileriyle sistematik biçimde ele alınmalıdır.

2.4.2. Aşırı Koruyucu (Helikopter) Ebeveyn Tutumu

Ebeveynlik tutumlarının, çocuğun tüm gelişim alanlarını etkileyen en temel çevresel faktörlerden biri olduğu, aynı zamanda çocuğun dış dünyayla kuracağı ilişkilerin temelini de oluşturduğu bilinmektedir. Bu bağlamda son yıllarda alanyazında dikkat çeken önemli kavramlardan biri de aşırı koruyucu ebeveynlik ya da diğer adıyla helikopter ebeveynliktir. Bu tutum, ebeveynlerin çocuklarının yaşamına aşırı derecede müdahil olmaları, onları risklerden koruma amacıyla sürekli gözetim altında tutmaları ve çocuklarının karşılaşılabileceği zorlukları onların adına çözmeleriyle karakterizedir (Avcı & Güleç Şatır, 2020).

Aşırı koruyucu ebeveynlik, ilk olarak 1990'lı yıllarda “helikopter ebeveynlik” terimiyle alanyazına girmiştir. Bu ebeveynlik biçimi, çocuğun kişisel sorumluluk, öz denetim ve problem çözme becerilerini geliştirmesinin önünde engel teşkil edebilecek derecede kontrolcü ve müdahaleci bir yapıya sahiptir (Yairi & Williams, 1971). Ebeveynler çocuğu başarısızlıktan, duygusal zorluklardan ve sosyal risklerden koruma amacıyla sürekli müdahale ederler. Bu durum, çocuğun dış dünya ile sağlıklı sınırlar içinde ilişki kurmasını engelleyebilir.

Bu ebeveynlik biçiminin oluşmasında çeşitli psikolojik, toplumsal ve kültürel etkenler rol oynar. Bunlar arasında ebeveynin kendi kaygı düzeyinin yüksek olması, mükemmeliyetçilik, çocuğu bir “yatırıma” dönüştüren akademik başarı odaklı yaklaşımlar ve artan rekabet ortamı yer almaktadır (Çavdar & Erdoğan, 2023). Ayrıca sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerde çocukların bireysel özerkliğini geliştirmek yerine, onları kontrol etme eğilimi daha sık gözlemlenebilmektedir (Aydoğdu & Dilekmen, 2016).

Araştırmalar, aşırı koruyucu ebeveynliğin çocuklarda olumsuz psikolojik sonuçlar doğurduğunu göstermektedir. Bu tutuma maruz kalan çocukların öz güven düzeyleri düşük, bağımlılık eğilimleri yüksek ve baş etme stratejileri zayıf olmaktadır (Afat, 2013). Ayrıca sosyal izolasyon, akademik motivasyonda düşüklük ve kaygı bozuklukları da bu çocuklarda sık görülmektedir. Alabay (2017) tarafından yapılan çalışmada, aşırı koruyucu ebeveynlik gösteren bireylerin çocuklarında sosyal geri çekilme ve risk almaktan kaçınma davranışlarının yoğun olduğu vurgulanmıştır. Yine son yıllarda yapılan araştırmalar, aşırı koruyucu ebeveynliğin çocukların psikolojik sağlığı üzerinde olumsuz etkileri olduğunu göstermektedir. Bir sistematik derleme, helikopter ebeveynliğin çocuklarda anksiyete ve

depresyon semptomlarıyla doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, bu ilişkinin nedenselliği konusunda daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Ayrıca, aşırı koruyucu ebeveynlik, çocukların duygusal düzenleme becerilerini olumsuz etkileyebilir ve sosyal anksiyete riskini artırabilir (Psychology Today, 2023).

Öte yandan, Işıkoğlu Erdoğan, Yoleri ve Tetik (2017) tarafından yapılan çalışmada, ebeveyn tutumlarının çocukların mizaç özellikleriyle etkileşim içinde olduğu gösterilmiştir. Özellikle çekingen ve yüksek tepkisellik gösteren mizaç yapısına sahip çocuklarda, aşırı koruyucu tutumlar bu özelliklerin kalıcı hale gelmesine neden olabilmektedir. Bu da çocukta bağımsızlık duygusunun gelişimini engelleyerek psikolojik sağlamlık kapasitesini zayıflatmaktadır.

Eğitim bağlamında yapılan çalışmalarda ise bu tutumun çocuğun akademik performansı üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Çavdar ve Erdoğan (2023), aşırı koruyucu ebeveynliğin kısa vadede akademik başarıyı teşvik edebileceğini, ancak uzun vadede ise çocuğun öz yönetim becerilerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Sürekli desteklenmeye alışmış çocuğun, akademik alanda kendi kendine öğrenme motivasyonunu geliştirmekte zorlandığını ifade etmiştir. Çin'de yapılan bir çalışma da, aşırı koruyucu ebeveynliğin lise öğrencilerinde akademik anksiyete riskini artırdığını ve bu etkinin öğrencilerin öz kavramı ve olumlu başa çıkma tarzları aracılığıyla kısmen aracılık edildiğini göstermiştir (Li, Li, Lin, & Zhu, 2025). Ayrıca, aşırı koruyucu ebeveynlik, çocukların öz yeterlik inançlarını zayıflatabilmekte ve akademik öz saygılarını olumsuz etkileyebilmektedir. (Smith, 2019).

Türkiye'de yapılan çalışmalar, özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveynlerinin koruyucu tutumlara daha fazla yöneldiğini göstermektedir (Alabay, 2017; Aydoğdu & Dilekmen, 2016). Geleneksel aile yapısının etkisiyle, çocuğa bireysel sorumluluk vermekten kaçınan tutumlar yaygındır. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarını “dış dünyanın tehditlerinden koruma” refleksiyle hareket ettikleri, ancak bu korumacı yaklaşımın çocukların bireyleşmesini geciktirdiği görülmektedir.

Ergenlik döneminde, aşırı koruyucu ebeveynlik, gençlerin bağlanma güvenliği ve psikolojik uyumları üzerinde olumsuz etkilere sahip olabilir. Miller, Rainbolt ve Tallents (2024), helikopter ebeveynliğin üniversite öğrencilerinde güvensiz bağlanma, artan depresyon ve anksiyete semptomlarıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Bu bulgular, aşırı koruyucu ebeveynliğin genç yetişkinlik dönemine kadar uzanan uzun vadeli etkileri olabileceğini göstermektedir.

Aşırı koruyucu ebeveynlik, ilk bakışta çocuk için olumlu bir destek gibi görünse de uzun vadede çocuğun psikososyal gelişimini olumsuz etkileyen ciddi sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarına rehberlik eden ancak özerkliklerini tanıyan bir yaklaşım benimsemeleri önemlidir. Aşırı koruyucu ebeveynlik davranışlarını azaltmak için çeşitli müdahale stratejileri önerilmektedir. Yale Üniversitesi'nde yapılan bir çalışma, ebeveynlerin çocuklarının görevlerini öğrenme fırsatları olarak çerçevelemelerinin, aşırı ebeveynlik davranışlarını yaklaşık %50 oranında azalttığını göstermiştir. Bu tür yaklaşımlar, ebeveynlerin çocuklarının bağımsızlıklarını desteklemelerine yardımcı olabileceği düşünülmektedir (Yale University, 2024).

Günümüzde bireysel farklılıkların, kültürel dinamiklerin ve nöropsikolojik bulguların daha çok önem kazanmasıyla birlikte, ebeveynliğe dair daha esnek, empatik ve duygusal farkındalığı yüksek yeni modeller alanyazında yer bulmaya başlamıştır. Bu yaklaşımlar, ebeveynin yalnızca davranışsal yönünü değil, aynı zamanda zihinsel, duygusal ve ilişkisel süreçlerini de içine alan çok boyutlu bir bakış açısı sunmaktadır.

2.5. Psikolojik Sağlamlık İle Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki

Psikolojik sağlamlık ve ebeveyn tutumları, çocuk gelişimi alanında birbiriyle yakından ilişkili iki önemli kavramdır. Psikolojik sağlamlık, bireyin olumsuz yaşam koşullarına rağmen sağlıklı gelişim gösterebilmesi olarak tanımlanırken, bu sürecin en önemli yapıtaşlarından biri de erken çocuklukta maruz kalınan ebeveyn tutumlarıdır (Masten, 2014). Ebeveynlerin çocuklarına karşı sergilediği tutumlar, onların dış dünya ile kurdukları ilişkileri, öz düzenleme becerilerini, stresle başa çıkma stratejilerini ve genel psikolojik dayanıklılık düzeylerini doğrudan etkileyebilmektedir (Güngör & Şahin, 2014). Özellikle erken çocukluk döneminde kazanılan deneyimler ve aile içindeki etkileşim biçimi, psikolojik sağlamlık gelişiminin temelini oluşturmaktadır (Werner & Smith, 1992).

Araştırmalar, demokratik ve destekleyici ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Bu tür ebeveynlik biçimi, çocuğun benlik saygısını ve özgüvenini desteklerken, problem çözme ve stresle başa çıkma becerilerini de geliştirmektedir (Masten, 2001; Yıldırım, 2013). Ayrıca, çocuğun duygu ve düşüncelerine önem verilmesi, onun duygusal düzenleme kapasitesinin gelişmesine katkı sağlamakta ve güvenli bağlanma ilişkilerini teşvik etmektedir (Bowlby, 1988).

Buna karşılık, otoriter, aşırı baskıcı ya da ihmalkâr ebeveyn tutumlarının psikolojik sağlamlık üzerinde olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Kritzas ve Grobler (2005) ebeveynin baskıcı ve katı olduğu ortamlarda yetişen çocukların, psikolojik sağlamlık geliştirmekte zorlandığını; duygusal tepkilerinin ise ya bastırılmış ya da aşırıya kaçan şekilde ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Benzer doğrultuda Soenens ve Vansteenkiste (2010) ebeveynin çocuğun duygularını ve kararlarını aşırı kontrol ettiği durumlarda, çocukların bağımsızlık duygusu geliştiremediğini ve çevresel stres faktörlerine daha kırılgan hâle geldiğini ifade etmişlerdir.

Otoriter ve ihmal edici ebeveyn tutumlarının, çocuklarda daha düşük öz saygı, artan kaygı düzeyi ve zayıf stres yönetimi becerileriyle ilişkilendirildiği bilinmektedir (Masten, 2014). Katı kurallar, duygusal mesafe ve cezalandırıcı tutumlar, çocuklarda stres düzeyini artırmakta ve uyum becerilerini zayıflatmaktadır (Luthar ve Cicchetti, 2000). Bu çocuklar genellikle kaygılı, içe kapanık ya da saldırgan davranış örüntüleri gösterebilirler. İlgisiz ve ihmalkâr ebeveynlik ise çocuğun temel güven duygusunun gelişmesini engelleyerek psikolojik dayanıklılığı önemli ölçüde zayıflatmaktadır (Gizir, 2007).

Ebeveynlerin çocuklarıyla kurduğu iletişim biçimi de psikolojik sağlamlığı etkileyen önemli bir faktördür. Açık, güven verici ve empatik bir iletişim, çocukların duygu durumlarını düzenlemelerini kolaylaştırırken; sürekli eleştirel, küçümseyici ya da ihmal edici iletişim tarzları psikolojik risk faktörü oluşturabilir (Belsky, 1984). Bu nedenle ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları yalnızca disiplin anlayışı açısından değil, iletişim dili ve duygusal erişilebilirlik açısından da değerlendirilmelidir.

Yapılan çok sayıda çalışmada, ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini yordayıcı bir değişken olduğu bulunmuştur. Örneğin, Güngör ve Şahin'in (2014) Türkiye'de gerçekleştirdiği bir araştırmada, demokratik ebeveyn tutumları ile çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Baumrind (1991) ve Masten (2014) tarafından yapılan araştırmalar da, destekleyici ebeveynliğin çocuklarda görülen psikolojik sağlamlık düzeyinin yüksekliği ile bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur.

Alanyazındaki araştırma sonuçları psikolojik sağlamlığın yalnızca bireysel bir direnç değil; aile içindeki ilişkilerle, ebeveynin çocukla kurduğu bağla ve sağladığı güvenli ortamla yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, ebeveyn tutumları çocukların psikolojik sağlamlıklarını biçimlendiren temel çevresel faktörlerden biridir. Çocuğun

duygusal ihtiyaçlarının karşılandığı, sınırların net ama sevgiyle izildiğı ve bireyselliğı saygı gösterilen aile ortamları, psikolojik sağıamlık gelişimi için en elverişli ortamları sunmaktadır.

2.6. İlgili Araştırmalar

Ebeveyn tutumları ve psikolojik sağıamlık ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırma sonuçları bu başlık altında sunulmuştur.

2.6.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Güngör ve şahin (2014) ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik dayanıklılıkları üzerine etkilerini incelemeyi amaçladıkları araştırmaları sonucunda, demokratik ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik dayanıklılığını pozitif olarak etkilediğini; otoriter ve ilgisiz ebeveyn tutumlarının ise dezavantaj oluşturduğunu ifade etmişlerdir.

Taş ve Yıldız (2023) üniversite öğrencilerinin psikolojik sağıamlık düzeylerini çeşitli değışkenler açısından inceledikleri araştırmada, öğrencilerin psikolojik sağıamlık düzeylerinin ebeveyn tutumuna göre farklılık gösterdiğini saptamış, demokratik ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerin psikolojik sağıamlık düzeylerinin, otoriter ebeveynlere sahip öğrencilerden anlamlı şekilde yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Demokratik ebeveyn tutumu ile büyümenin inisiyatif alabilme, sorun çözme, bireylerin kendi kapasitelerini görebilme ve güçlendirebilme becerilerini geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Ogelman, Yüce ve Yüce'nin (2022) araştırmasında, öğrenim düzeyi yüksek ebeveynlerin çocuklarının; duyguları tanıma, ifade etme, empati kurma, duygularını düzenleme ve sosyal etkileşimlerde bulunma gibi alanlarda daha yüksek yeterlilik gösterdiğini, ebeveynlerin öğrenim düzeyinin yalnızca çocukların akademik gelişimi üzerinde değıl, aynı zamanda sosyal-duygusal gelişimleri ve psikolojik dayanıklılıkları üzerinde de önemli bir belirleyici olduğı ortaya koyulmuştur.

İkiz ve Samur (2016) okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından inceledikleri araştırmanın sonucunda, anne ve babanın otoriter ebeveynlik tutumları ile çocukların fiziksel ve ilişkisel saldırganlık düzeyleri arasında pozitif

yönde anlamlı bir ilişki saptamışlardır. Öte yandan, annenin izin verici tutumu ile çocukların fiziksel saldırganlık davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu belirlemişlerdir. Bununla birlikte, çocukların cinsiyeti ve okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi değişkenlerinin fiziksel saldırganlık üzerinde anlamlı farklılıklar yarattığı; ancak bu değişkenlerin ilişkisel saldırganlık üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığını ortaya koymuşlardır.

Erata ve Özbey (2020), okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlık düzeylerini çeşitli demografik değişkenlere göre inceledikleri çalışmalarında çocukların cinsiyetleri ve kardeş sayılarının psikolojik sağlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığını buna karşın okula devam süresi, yaş, anne-baba öğrenim durumu, baba mesleği, anne çalışma durumunun çocukların psikolojik sağlık düzeylerinde anlamlı farklılıklar oluşturduklarını belirtmişlerdir.

Yoldaş ve Demircioğlu (2018) bireylerin çocukluk ve ergenlik dönemlerinde psiko-sosyal risk faktörleri ve koruyucu etmenleri incelemeyi amaçladıkları araştırmaları sonucunda, psiko-sosyal risk faktörlerinin, çocuklarda ve ergenlerde depresyon, özgüven eksikliği, anksiyete ve davranış problemleri gibi olumsuz psikopatolojik sorunlara sebep olabileceğine dikkat çekmişlerdir. Buna karşılık bireylerin olumlu sosyal ilişki ve bağlarının, çevreden aldıkları sosyal destek ve yaşamlarında edindikleri pozitif duygu ve deneyimlerin çocukluk döneminden itibaren psikolojik sağlıklarını korumada yardımcı olduğu ve risk faktörleri ile baş etmede destek sağladığına vurgu yapmışlardır.

Saki ve Tekin (2020) Montessori modeliyle eğitim görmekte olan okul öncesi dönemindeki çocukların psikolojik dayanıklılıklarını incelemeyi amaçladıkları araştırmaları sonucunda, Montessori modeli ile eğitim görmekte olan çocukların psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Öner ve Özbey (2022) 60-66 aylık yaş grubundaki çocukların psikolojik sağlık düzeyleri ile sosyal bilgiyi işleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıkları araştırmaları sonucunda, çocukların psikolojik sağlık düzeyleri ile sosyal bilgiyi işleme becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olduğu ve kız çocuklarında bu ilişkinin daha yüksek düzeyde seyrettiği bulgularına ulaşıldığını bildirmişlerdir.

Aksoy (2022) annelerin ve okul öncesi eğitim alan 36-72 aylık çocuklarının psikolojik sağlık düzeyleri ve akademik destek becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı araştırması sonucunda kapsama alınan diğer değişkenlere göre anlamlı bir farklılık ortaya

çıkmasına karşılık anne öğrenim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık ortaya çıktığı görülmüştür. Buna göre üniversite mezunu annelerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yine çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde araştırma kapsamında alınan diğer değişkenlerin anlamlı bir etkisinin olmadığı buna karşılık baba mesleği ve devam ettikleri eğitim kurumu türünün anlamlı olarak etkili olduğu saptanmıştır.

Gün ve Akduman (2022) okul öncesi dönemindeki çocukların psikolojik sağlamlıkları ile uyguladıkları akran zorbalığı davranışları arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladıkları araştırmaları sonucunda bu dönemdeki çocukların psikolojik dayanıklılık seviyeleri yükseldikçe akran zorbalığına dair gerçekleştirdikleri davranışlarının azaldığını bildirmişlerdir.

Kışalı & Gültekin Akduman (2024): Türkiye’de okul öncesi çocuklarla yapılmış güncel bir çalışmadır. Çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini yaş, cinsiyet, okul öncesi deneyim, kardeş sayısı gibi değişkenler üzerinden incelemiş, genel olarak yüksek düzeyde psikolojik sağlamlık bulunduğunu göstermiştir. Aile desteğinin de çocukların dayanıklılık düzeylerinde etkili olduğunu belirtmiştir.

Gülay Ogelman, Güngör & Göktaş (2021): COVID-19 döneminde okul öncesi çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından incelemişlerdir. Ebeveyn desteği doğrudan ölçülme de, pandemi koşullarında sağlıklı aile ortamının çocukların dayanıklılıklarını güçlendirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gürel (2024) ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal-duygusal uyum düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı araştırması sonucunda çalışan annelerin demokratik ve izin verici ebeveyn tutumlarının arasında pozitif anlamlı bir ilişki olduğu; çalışmayan annelerin tutumlarının ise otoriter ve aşırı koruyucu olduğu saptanmıştır. Eğitim ve sosyo-ekonomik düzeyleri yüksek olan ebeveynlerin demokratik tutum düzeylerinin artış gösterdiği; buna karşılık eğitim, sosyal statü ve gelir düzeyi düşük olan ebeveynlerin otoriter ve koruyucu tutum düzeylerinin yükseldiği saptanmıştır.

Gönültaş Yücekaya (2024) okul öncesi dönemindeki çocukların psikolojik dayanıklılıkları ile annelerinin kapsayıcı işlevleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı araştırması sonucunda annelerin kapsayıcı işlevleri ile çocuklarının sosyal-duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıklarının alt boyut puanlarının araştırma kapsamında belirlenen çeşitli demografik özelliklere göre farklılaştığını bildirmiştir.

Cengiz (2025) okul öncesi dönemdeki kekemeliği olan ve kekemeliği olmayan çocukların psikolojik sağlamlıklarını karşılaştırmayı ve ebeveyn tutumları ile arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı araştırması sonucunda kekemeliği olan çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin, kekemeliği olmayan akranlarına göre anlamlı seviyede düşük bulunduğunu bildirmiştir.

2.6.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Baumrind (1991) ebeveynlik stillerinin çocukların sosyal gelişim, akademik başarı ve psikolojik uyum üzerindeki etkilerini araştırmış ve demokratik ebeveynlik tarzının psikolojik dayanıklılığı artırıcı bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Luthar ve Brown (2007), psikolojik sağlamlığı etkileyen en önemli çevresel faktörlerden birinin aile içindeki duygusal destek olduğunu vurgulamış; aile içi iletişimin kalitesinin, çocukların stresle başa çıkma becerileri üzerinde belirleyici olduğunu belirtmiştir.

Masten (2014): Çocuk ve gençlerde psikolojik sağlamlık üzerine farklı ülkelerden veriler değerlendirilerek kültürel bağlamların rolünü ortaya koymuştur. “Ordinary magic” (sıradan büyü) kavramıyla, sıradan aile ve okul deneyimlerinin dahi çocuklarda dayanıklılığı güçlendirebileceğini savunmuş, rutinlerin önemini vurgulamıştır.

Evans (2004): Yoksulluğun çevresel yansımalarını, kalabalık evler, gürültü, düzensiz yaşam koşulları, stres şeklinde, detaylı olarak ele almakta ve buna bağlı çevresel risk faktörlerinin gelişim üzerindeki olumsuz etkilerini göstermiştir. Bu tür risk faktörlerinin çocukların akademik başarı, duygusal denge ve sosyal uyumlarını bozabileceğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte ebeveynin sağladığı düzenli ve destekleyici ev ortamını, bu risklerin etkisini azaltabilen bir unsur olarak ele almıştır.

Blair & Raver (2012): Dezavantajlı çevre koşullarında büyüyen çocukların beyin gelişimini ve öz-düzenleme becerilerini incelemiştir. Stres hormonlarının yüksekliğinin, dikkat ve duygu kontrolünü zorlaştırmakta; bunun da psikolojik sağlamlık ve davranışsal uyumu olumsuz etkileyebileceğini savunmuştur. Özellikle iletişim kurma ve atılganlık gibi sosyal becerilerdeki farkların, ekonomik koşulların çocukların sosyal etkileşim ve özgüven gelişimi üzerindeki etkisini yansımaları olduğunu belirtmiştir. Çalışmanın bulguları, ebeveynlerin çocuklarına sağladığı destekleyici çevrenin bahsedilen olumsuz etkileri hafifletmedeki önemini ortaya koymuştur.

Masten & Barnes (2018): Çocuklarda psikolojik sağlamlığın nasıl geliştiğini incelemiş, özellikle bireysel özellikler (mizaç, öz-düzenleme), aile desteği ve sosyal çevrenin koruyucu rolüne odaklanmıştır. Çalışma, psikolojik sağlamlığın sadece bireysel bir özellik değil, çok boyutlu ve dinamik bir süreç olduğunu ortaya koymuştur.

Chen ve ark. (2021): Çin’de yürüttükleri bu araştırmada, okul öncesi dönemde psikolojik sağlamlığın özellikle duygusal becerilerle yakından ilişkili olduğunu göstermiştir. Yaş ve cinsiyetin anlamlı farklılıklar yarattığını, duygusal yetkinliği yüksek çocukların stresle daha iyi baş edebildiği ortaya koymuşlardır. Ebeveyn tutumlarını doğrudan ele almamış, ancak çocukların duygusal gelişiminde aile desteği ve ebeveyn-çocuk etkileşiminin önemli rol oynadığını belirtmişlerdir.

Yoon ve ark. (2024): Bakım kurumlarında ve koruyucu ailede olan çocukların psikolojik sağlamlık profillerini boylamsal çalışma ile incelemiştir. Gizil profil analizi ile bazı çocukların zamanla daha dirençli hale gelirken bazılarının risk altında kalmaya devam ettiğini ortaya koymuşlardır. Buna ek olarak bakım verenlerin çocuklara sağladıkları destekleyici ilişkilerin dayanıklılık gelişiminde belirleyici olduğu saptamışlardır.

Vancu & Zamfir (2024): Okul geçiş sürecinde sosyo-duygusal iyilik halini değerlendirmiştir. Çalışma ebeveyn tutumlarını doğrudan ölçmemekte, ancak ebeveyn ve öğretmen desteğinin çocukların psikolojik sağlamlığını artırdığına dikkat çekmektedir.

Bradley & Corwyn (2002): Sosyoekonomik statünün çocuk gelişimi üzerindeki etkilerini genel bir çerçevede ele almış, ebeveynin çocuğa sağladığı bilişsel ve sosyal uyaranların dayanıklılık üzerinde koruyucu bir rolü olduğunu göstermiştir.

Conger, Conger & Martin (2010): Sosyoekonomik dezavantajın ebeveynlerde stres düzeyini artırarak çocuk yetiştirme davranışlarını olumsuz etkileyebildiğini, bunun da çocukların psikolojik sağlamlığını zayıflattığını vurgularken yüksek gelirli ailelerin çocuklarına daha fazla kaynak ve destek sağlayabilmelerinin, onların duygusal ve davranışsal becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Conger & Donnellan (2007): İnsan gelişiminde sosyoekonomik bağlamı etkileşimsel bir perspektiften ele almıştır. Ebeveyn davranışları doğrudan “tutum” kavramıyla incelenmese de, destekleyici ebeveynlik biçimlerinin sosyoekonomik risklere karşı çocuklarda koruyucu işlev gördüğü belirtilmiştir.

McLoyd (1998): Sosyoekonomik dezavantajın çocuklarda duygusal ve davranışsal sorunları artırdığını ortaya koymuştur. Çalışmasında ekonomik stresin aile içi ilişkilerde gerilimi artırması ve ebeveynlerin daha kontrolcü davranmasına yol açması ile düşük gelirli ailelerde baskıcı tutumların daha yaygın hale gelmesini ilişkilendirirken bu durumun çocukların dayanıklılığını zayıflatabileceğini ifade etmiştir.

Mistry ve ark. (2004): Aile gelir düzeyinin doğrudan okul öncesi dönemdeki çocukların uyum ve sosyal gelişimleriyle ilişkilendirmiştir. Psikolojik sağlamlığın alt boyutları olan duygusal istikrar ve görev yöneliminde gelir düzeyine bağlı anlamlı farklılıklar bulunduğunu bu durumun, ailelerin ekonomik durumunun çocukların stresle başa çıkma becerileri ile sorumluluk geliştirme süreçlerini etkilediğini belirtmiştir. Yüksek gelirli ailelerde ebeveynlerin daha fazla destekleyici davranış sergilediğine, bunun da çocukların dayanıklılık düzeyini artırdığı, bu sebeple çocukların daha uyumlu ve dirençli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Ungar (2011) ise yaptığı çok uluslu çalışmalarda, psikolojik sağlamlığın kültürel bağlamla şekillendiğini ve ebeveynlik biçimlerinin toplumdan topluma farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Özellikle toplumsal dayanışmanın yüksek olduğu kültürlerde çocukların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha yüksek olduğuna dikkat çekmiştir.

Bouillet, Pavin Ivanec ve Miljević-Ridički (2014) okul öncesi öğretmenlerinin psikolojik sağlamlıklarının öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarının geliştirmelerine etkilerini incelemeyi amaçladıkları araştırmaları sonucunda, kendilerini psikolojik sağlamlık düzeylerini daha yüksek düzeyde belirten okul öncesi öğretmenlerinin, öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarını geliştirme konusunda da kendilerine karşı daha özgüvenli olduklarını bildirmişlerdir.

Shin, Steger ve Ha (2014) tarafından Güney Kore’de yürütülen bir çalışmada, demokratik ebeveyn tutumları ile ergenlerin yılmazlık düzeyleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki saptanmıştır. Benzer şekilde, Amerika’da yapılan bir araştırmada, sevgi dolu ve yapılandırılmış ebeveyn davranışlarının, çocuklarda öz düzenleme becerilerini ve stres toleransını artırdığı görülmüştür.

Poole, Dobson ve Pusch (2017) bireylerdeki çocukluk dönemindeki olumsuz yaşam deneyimlerinin yetişkinlik döneminde yaşadıkları anksiyete ve depresyonla ilişkisini inceledikleri araştırmaları sonucunda, bu iki değişken arasında yordayıcı bir anlamlı ilişki

olduğunu ve psikolojik dayanıklılığa sahip bireylerde çocukluk dönemindeki bu etkilerin yetişkinlik döneminde koruyucu bir etkiye sahip olduğunu saptamışlardır.

Alanyazın incelendiğinde, psikolojik sağlamlık ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkiler bulunduğu ve bu ilişkinin kültürel bağlama göre şekillendiği görülmektedir. Demokratik, destekleyici ve sıcak ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik sağlamlıklarını geliştirdiği, otoriter ya da ihmalkâr tutumların ise bu gelişimi engellediği sonucuna ulaşılmıştır. Yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırma sonuçları bu ilişkinin erken çocukluk döneminden itibaren başladığını ve yaşam boyu sürdüğünü göstermektedir. Psikolojik sağlamlık ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceleyen ulusal ve uluslararası çalışmalar, bu iki değişkenin çocuk gelişiminde kritik bir öneme sahip olduğunu ortaya koymuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın evren ve örnekleme hakkında açıklayıcı bilgi sunulmuş; ayrıca araştırmada kullanılan veri toplama araçları, veri toplama ve veri analizi süreçlerine ilişkin yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın amacı; 48–72 aylık çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma, amacına uygun olarak nicel yöntemlerden ilişkisel tarama modeli ile desenlenmiştir. Karasar (2016) tarafından ifade edildiği üzere, ilişkisel tarama modeli; iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini, etkileşim biçimini ve bu değişimlerin birbirleri üzerindeki etkilerini ortaya koymayı hedefleyen bir araştırma desendir. Bu kapsamda araştırma evrenine yönelik genellemelere ulaşabilmek için genellikle anket türünde ki veri toplama araçları kullanılmaktadır. İlişkisel tarama deseninin uygulandığı araştırmalarda değişkenlere herhangi bir müdahalede bulunulmaz; bunun yerine, mevcut değişkenler arasındaki ilişkiler incelenir ve bir değişkendeki değişimin diğer değişken üzerinde nasıl bir etki yarattığı analiz edilir (Büyüköztürk vd., 2013).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2024-2025 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar yarıyılında, Sakarya ilindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel anaokullarında eğitim görmekte olan 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi çocukları ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu evren içerisinden basit tesadüfi örnekleme yoluyla belirlenmiş olan 437 çocuk ve 437 ebeveyn oluşturmaktadır. Veriler incelendiğinde 21 veri eksik doldurulduğu için, 35 veri de çocukların yabancı uyruklu olduğu için bunun da ölçekte yer alan iletişim becerileri düzeyini etkileyebileceği düşünüldüğünden veri setine dahil edilmemiştir. Bu

süreçten sonra 381 veri araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmadaki veri sayısı Israel (1992) örneklem büyüklüğü göz önünde bulundurularak %95 güvenilirlik için optimum düzeyde tutulmuştur. Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) ile toplanan veriler ebeveynlerden; Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) ile toplanan veriler ise çocukların öğretmeni olan okul öncesi öğretmenlerinden toplanmıştır. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1.

Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

Demografik Özellikler	Değişkenler	f	%
Medeni Durum	Evli	365	96
	Bekâr	16	4
Ebeveyn Yaş	23-28	36	9
	29-34	171	45
	35-40	130	34
	41 üstü	39	12
Anne Öğrenim	Okuma Yazma Bilmiyor	3	1
	İlkokul	64	17
	Ortaokul	60	16
	Lise	127	33
	Ön Lisans	49	13
	Lisans-Lisansüstü	78	20
Baba Öğrenim	İlkokul	44	12
	Ortaokul	57	15
	Lise	170	44
	Ön Lisans	54	14
	Lisans-Lisansüstü	56	15
Anne Meslek	Ev hanımı	266	70
	İşçi	37	10
	Memur	36	9
	Diğer	42	11
Baba Meslek	İşsiz	12	3
	İşçi	178	47
	Memur	52	14
	Diğer	139	36
Çocuk Sayısı	Tek çocuk	75	20
	İki çocuk	196	51
	Üç çocuk	81	21
	Dört çocuk ve üstü	29	8
Çocuk Cinsiyet	Kız	176	46
	Erkek	205	54
Çocuk Yaş	Dört yaş	25	7
	Beş yaş	161	42
	Altı yaş	195	51
Okul Öncesi Eğitim	Evet	173	45
Alma Durumu	Hayır	208	55

Tablo 1 incelendiğinde çalışmaya katılan çocukların 176'sının (%46) kız, 205'inin (%54) erkek olduğu; 25'inin (%7) dört yaşında, 161'inin (%42) beş yaşında, 195'inin (%51) ise altı yaşında olduğu; 75'inin (%20) tek çocuk olduğu, 196'sının (%51) bir kardeşe sahip olduğu, 81'inin (%21) iki kardeşe sahip olduğu, 29'unun (%8) ise üç ve daha fazla kardeşe sahip olduğu; 173'ünün (%45) daha önce okul öncesi eğitim aldığı, 208'inin (%55) ise daha önce okul öncesi eğitim almadığı görülmektedir. Çalışmaya katılan çocukların ebeveynlerinin 16'sının (%4) bekar, 365'inin (%96) evli olduğu; 36'sının (%9) 23-28 yaş aralığında, 171'inin (%45) 29-34 yaş aralığında, 130'unun (%34) 35-40 yaş aralığında, 39'unun (%12) 41 yaş ve üstünde olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmaya dahil olan çocukların annelerinin öğrenim düzeyine bakıldığında 3'ünün (%1) okuma yazma bilmediği, 64'ünün (%17) ilkokul mezunu olduğu, 60'ının (%16) ortaokul mezunu olduğu, 127'sinin (%33) lise mezunu olduğu, 49'unun (%13) ön lisans mezunu olduğu, 78'inin (%20) lisans ve lisansüstü mezunu olduğu; meslek durumlarına bakıldığında ise 266'sının (%70) ev hanımı, 37'sinin (%10) işçi, 36'sının (%9) memur olduğu, 42'sinin (%11) ise diğer işlerde çalıştığı fark edilmektedir. Çalışmaya dahil olan çocukların babalarının öğrenim düzeyine bakıldığında 44'ünün (%12) ilkokul mezunu olduğu, 57'sinin (%15) ortaokul mezunu olduğu, 170'inin (%44) lise mezunu olduğu, 54'ünün (%14) ön lisans mezunu olduğu, 48'inin (%15) lisans ve lisansüstü mezunu olduğu; meslek durumlarına bakıldığında ise 12'sinin (%3) herhangi bir işte çalışmadığı, 178'inin (%47) işçi olduğu, 52'sinin (%14) memur olduğu, 139'unun (%36) ise diğer mesleklerde çalıştığı görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları Ve Veri Toplama Süreçleri

Araştırmada elde edilen veriler üç ayrı form kullanılarak toplanmıştır; birinci form katılımcılardan demografik bilgilerinin bulunduğu Genel Bilgi Formu, ikinci form Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilen ve Özbey (2019) tarafından Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan 'Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK) ve üçüncü form ise Ogelman ve Özyürek tarafından geliştirilen (2021) 'Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (ABTÖ)'dir.

3.3.1. Genel Bilgi Formu

Araştırmada araştırmacı tarafından düzenlenen ve katılımcıların demografik bilgilerini içeren genel bilgi formu, katılımcıların medeni durum, yaş, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, annenin mesleği, babanın mesleği, çocuk sayısı, aile gelir durumu, çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı ve çocuğun daha önceki yıllarda okul öncesi eğitimi alma durumu bilgilerini içerecek şekilde hazırlanmıştır.

3.3.2. Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK)

Mayr ve Ulich (2009) tarafından geliştirilen ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Özbey (2019) tarafından yapılmıştır. Likert tipi ölçek, İletişim Kurma/Sosyal Performans, Öz-Kontrol/Düşüncelilik, Atılganlık, Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma, Görev Yönelimi ve Keşfetmekten Hoşlanma olarak 6 alt boyuttan; her alt boyutta 6 madde olmak üzere toplam 36 maddeden oluşmaktadır. 5’li olarak tasarlanan likert tipi ölçekte yanıtlar Her Zaman, Genellikle, Kısmen, Nadiren ve Asla olmak üzere seçeneleştirilmiştir. Özbey (2019)’in yaptığı araştırmanın evrenini Ankara ilinin Yenimahalle ve Altındağ ilçelerindeki resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim görmekte olan 36-72 ay aralığındaki 10485 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu evren içerisinde tesadüfi küme örnekleme yöntemi ile seçilen 342 çocuk oluşturmaktadır. Yapılan analizler neticesinde ölçeğin Alpha güvenirlik katsayıları .86 ile .95 arasında değişmekte olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda ise Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK)’nin Türk çocukları için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır.

3.3.3. Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ)

Ogelman ve Özyürek (2021) tarafından geliştirilen ölçek çalışmasının ilk aşamasında araştırmacılar anne-baba tutumlarına ilişkin alanyazın ve mevcut ölçekleri incelemişler ve toplam 48 maddelik denemelik bir havuz oluşturmuşlardır. Daha sonra revize edilen maddeler istendik ebeveyn tutumları ve istenmeyen ebeveyn tutumları olarak iki kümeye

ayrılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliği için bakılan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı, İstendik Anne-Baba Tutumları Ölçeği için 0,810 ve İstenmeyen Anne-Baba Tutumları Ölçeği için 0,748 olarak hesaplanmıştır. Çalışma bulgularına göre her iki ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğinin yüksek olduğu, ebeveynlerin istendik ve istenmeyen çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesinde kullanılabileceği söylenebilir.

Araştırma verileri gerekli izinler alındıktan sonra 20/03/2025-13/05/2025 tarihleri arasında, kurum ziyaretleri yapılarak basılı anket formları aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma kapsamına alınan 381 çocuk için “Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği”nin maddeleri çocukların öğretmenleri tarafından gönüllülük esasına dayalı olarak doldurmuşlardır. Öğretmenlerden çocukların ebeveynlerine formları ulaştırmaları rica edilerek, ulaşılan ebeveynlerden araştırmanın amacını ve yöntemini belirten Gönüllü Onam Formu imzalayarak araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden ebeveynler ile çalışmaya devam edilmiştir. Ebeveynler tarafından araştırmacının hazırladığı “Genel Bilgi Formu” ve ardından “Anne-Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği” doldurulmuştur.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın örneklem grubu oluşturan çocuklardan ve ebeveynlerinden toplanan formlardan elde edilen veriler dijital ortamda SPSS 24.0 istatistik yazılımına sayısal biçimde yüklenmiştir. Verilerin analizinden önce veri toplama aracı olarak kullanılan “PERİK” ve “ABTÖ” formlarında yer alan verilerin normallik sonuçlarını belirlemek için basıklık (kurtosis) ve çarpıklık (skewness) değerleri hesaplanmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür (Tabachnick & Fidell, 2013). Genel Bilgi Formunda yer alan bilgilerin çözümü için yüzde değeri (%) ve frekans değeri (f) gibi betimsel analizlerden faydalanılmıştır. Ölçeklerin birbirleri arasındaki ilişkinin yönü ve büyüklüğünü tespit etmek için Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı analizi kullanılmıştır. Araştırmanın değişkenlerini analiz etmek amacıyla iki gruplu değişkenlerde parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi, üç ve daha fazla gruplu değişkenlerde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar tablolastırılarak 0.05 anlamlılık düzeyine göre yorumlanmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan PERİK ölçme aracına ait verilerin normallik testi bulguları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Okul Öncesi Çocuklar için Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık (PERİK) Ölçeğinin Normallik Testi Sonuçları

Boyut	n	Min	Max	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
İletişim Kurma	381	7.00	30.00	24,50	4,94	-,919	,618
Öz Kontrol	381	12.00	30.00	25,09	4,39	-,740	-,025
Atılganlık	381	8.00	30.00	24,67	4,80	-,835	,409
Duygusal İstikrar	381	8.00	30.00	21,43	4,22	-,441	,068
Görev Yönelimi	381	9.00	30.00	22,91	4,30	-,841	,268
Keşfetmekten Hoşlanma	381	8.00	30.00	25,21	4,92	-,961	,449
Psikolojik Sağlamlık Toplam	381	68.00	177.00	143,83	22,62	-,803	,475

Tablo 2 incelendiğinde okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık (PERİK) ölçeği aracılığı ile elde edilen verilerin, ölçeğin tüm alt boyutlarındaki çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2.00 ile +2.00 arasında olduğu görülmektedir. George ve Mallery (2010) likert tipi ölçme araçları ile elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2.00'den küçük yahut +2.00'den büyük olması durumunda dağılımın normal olmadığını ifade etmişlerdir (George ve Mallery, 2010). Dolayısı ile PERİK ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır.

Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) ile toplanan verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerini gösteren değerler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3.*Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğinin (ABTÖ) Normallik Testi Sonuçları*

Boyut	n	Min	Max	$\bar{X}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
Demokratik Tutum	381	43.00	75.00	65,91	6,96	-,675	,010
Baskıcı Tutum	381	20.00	60.00	40,88	6,23	-,262	-,753
Aşırı Hoşgörülü Tutum	381	11.00	48.00	24,90	5,78	-,164	-,518
Tutum Toplam	381	101.00	171.00	131,71	11,24	-,316	-,645

Tablo 3 incelendiğinde ABTÖ aracılığı ile elde edilen verilerin, ölçeğin tüm alt boyutlarındaki çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2.00 ile +2.00 arasında olduğu görülmektedir. George ve Mallery (2010) likert tipi ölçme araçları ile elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerinin -2.00'den küçük yahut +2.00'den büyük olması durumunda dağılımın normal olmadığını ifade etmişlerdir (George ve Mallery, 2010). Dolayısı ile ABTÖ ölçeğinden elde edilen verilerin normal dağılım gösterdiği anlaşılmaktadır. Bu sebeple verilerin analizlerinde parametrik testler uygulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde toplanan veriler üzerinde yapılan analiz sonucu elde edilen bulgular araştırmanın problemi ve alt problemleri doğrultusunda sunulmuştur.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Probleminin Çözümüne İlişkin Bulgular

Tablo 4.

4-6 yaş Çocukların Sosyal Duygusal İyi Oluş Ve Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri

Boyut	n	$\bar{X}$	SS	Min	Max
İletişim Kurma	381	24.50	4.94	7.00	30.00
Öz Kontrol	381	25.09	4.39	12.00	30.00
Atılganlık	381	24.67	4.80	8.00	30.00
Duygusal İstikrar	381	21.43	4.22	8.00	30.00
Görev Yönelimi	381	22.91	4.30	9.00	30.00
Keşfetmekten Hoşlanma	381	25.21	4.92	8.00	30.00
Psikolojik Sağlamlık Toplam	381	143.83	22.62	68.00	177.00

Tablo 4 incelendiğinde çalışmaya katılan 4-6 yaş çocukların Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş Ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinden (PERİK) aldığı puanlar görülmektedir. Araştırmaya katılan çocukların; ilişki kurma alt boyutunda $\bar{X}$ =24.50 ($\pm$ 4.94), öz kontrol alt boyutunda $\bar{X}$ =25.09 ($\pm$ 4.39), atılganlık alt boyutunda $\bar{X}$ =24.67 ($\pm$ 4.80), duygusal istikrar alt boyutunda $\bar{X}$ =21.43 ($\pm$ 4.22), görev yönelimi alt boyutunda $\bar{X}$ =22.91 ($\pm$ 4.30) ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutunda $\bar{X}$ =25.21 ($\pm$ 4.92) puan ortalamalarına sahip

oldukları görülmektedir. 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlamlık toplam puan ortalamaları ise $\bar{X}=143.83 (\pm 22.62)$ 'tür.

Tablo 5.

Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutum Düzeyleri

Boyut	n	$\bar{X}$	SS	Min	Max
Demokratik Tutum	381	65.91	6.96	43.00	75.00
Baskıcı Tutum	381	40.88	6.23	20.00	60.00
Aşırı Hoşgörülü Tutum	381	24.90	5.78	11.00	48.00
Tutum Toplam	381	131.71	11.24	101.00	171.00

Tablo 5'te çalışmaya katılan ebeveynlerin Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeğinden (ABTÖ) aldıkları puanlar görülmektedir. *Demokratik tutum* boyutunda ebeveynlerin puan ortalaması $\bar{X}=65.91 (\pm 6.96)$, *baskıcı-otoriter tutum* boyutunda ebeveynlerin puan ortalaması $\bar{X}=40.88 (\pm 6.23)$, *aşırı hoşgörülü tutum* boyutunda ebeveynlerin puan ortalaması $\bar{X}=24.90 (\pm 5.78)$ ve ebeveynlerin *ölçek toplam* puan ortalaması ise $\bar{X}=131.71 (\pm 11.24)$ 'dir.

4.2. Araştırmanın İkinci Alt Probleminin Çözümüne İlişkin Bulgular

Tablo 6.

4-6 yaş Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri İle Ebeveynlerinin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki

		İletişim	Öz		Duygusal	Görev	Keşfetmekten	Psikolojik
		Kurma	Kontrol	Atılganlık	İstikrar	Yönelimi	Hoşlanma	Sağlamlık
								Toplam
Demokratik	r	.243**	.208**	.209**	.127*	.110*	.179**	.222**
Tutum	p	.000	.000	.000	.013	.032	.000	.000
	N	381	381	381	381	381	381	381
Baskıcı	r	-.098	-.114*	-.089	-.065	-.106*	-.097	-.116*
Tutum	p	.056	.026	.083	.207	.040	.059	.024
	N	381	381	381	381	381	381	381
Aşırı Hoşgörülü	r	.028	-.042	.062	.058	.030	.034	.035
Tutum	p	.585	.418	.230	.261	.555	.513	.496
	N	381	381	381	381	381	381	381
Tutum	r	.111*	.045	.112*	.073	.025	.075	.091
Toplam	p	.031	.385	.029	.157	.627	.146	.075
	N	381	381	381	381	381	381	381

**p<0,01 *p<0,05

4-6 yaş çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi yapılmıştır. Büyüköztürk (2023), korelasyon katsayısının ± 1.00 değerine ulaşmasının değişkenler arasında mükemmel bir ilişkiye işaret ettiğini, katsayının 0 olması durumunda ise herhangi bir ilişkinin bulunmadığını belirtmektedir. Ayrıca katsayı değerlerinin 0.70 ile 1.00 arasında olmasının yüksek düzeyde, 0.30 ile 0.70 arasında olmasının orta düzeyde ve 0.00 ile 0.30 arasında olmasının düşük düzeyde bir ilişkiyi gösterdiğini ifade etmektedir. Bu sınıflandırma negatif katsayılar için de geçerlidir.

Ebeveyn tutumlarından *demokratik tutum* alt boyutunun, psikolojik sağlamlık alt boyutlarından *iletişim kurma* boyutu ile arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.243$, $p<0.01$), *öz kontrol* boyutu ile arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.208$, $p<0.01$), *atılganlık* boyutu ile arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.209$, $p<0.01$), *duygusal istikrar* boyutu ile arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.127$, $p<0.05$), *görev yönelimi* boyutu ile arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.110$, $p<0.05$), *keşfetmekten hoşlanma* boyutu ile

arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.179$, $p<0.01$) ve *psikolojik sağlamlık ölçek toplam puanı* ile arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.222$, $p<0.01$) ilişki belirlenmiştir.

Ebeveyn tutumlarından *baskıcı tutum* alt boyutunun, psikolojik sağlamlık alt boyutlarından, *öz kontrol* boyutu ile arasında negatif yönlü zayıf düzeyde ($r=-.114$, $p<0.05$), *görev yönelimi* boyutu ile arasında negatif yönlü zayıf düzeyde ($r=-.106$, $p<0.05$) ve *psikolojik sağlamlık ölçek toplam puanı* ile arasında negatif yönlü zayıf düzeyde ($r=-.116$, $p<0.01$) ilişki belirlenmiştir.

Ebeveyn tutum toplam puanının *iletişim kurma* boyutu ile arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.111$, $p<0.01$) ve *atılmanlık* boyutu ile arasında pozitif yönlü zayıf düzeyde ($r=.112$, $p<0.01$) ilişki belirlenmiştir.

4.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Probleminin Çözümüne İlişkin Bulgular

Tablo 7.

4-6 yaş Çocukların Cinsiyetlerine Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Karşılaştırılması

Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
İletişim Kurma	Kız	176	24,48	4,84	379	-,065	,948
	Erkek	205	24,52	5,04			
Öz Kontrol	Kız	176	25,28	4,27	379	,769	,442
	Erkek	205	24,93	4,50			
Atılmanlık	Kız	176	24,64	4,93	379	-,112	,911
	Erkek	205	24,69	4,70			
Duygusal İstikrar	Kız	176	21,57	4,08	379	,602	,548
	Erkek	205	21,31	4,35			
Görev Yönelimi	Kız	176	23,10	4,14	379	,817	,415
	Erkek	205	22,74	4,44			
Keşfetmekten Hoşlanma	Kız	176	25,20	4,63	379	-,039	,969
	Erkek	205	25,22	5,16			
Toplam	Kız	176	144,30	21,62	379	,370	,711
	Erkek	205	143,43	23,49			

Tablo 7’de 48–72 aylık çocukların cinsiyet değişkenine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinde farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan bağımsız gruplar t testi sonuçları verilmiştir. Veriler incelendiğinde Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçek puanlarının tüm alt boyutlarda ve toplam puan olarak cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 8.

Ebeveynlerin Çocuklarının Cinsiyetlerine Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
Demokratik Tutum	Kız	176	66,00	6,78	379	,211	,833
	Erkek	205	65,84	7,12			
Baskıcı Tutum	Kız	176	40,49	6,03	379	-1,140	,255
	Erkek	205	41,22	6,40			
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Kız	176	25,12	5,94	379	,678	,498
	Erkek	205	24,72	5,64			
Toplam	Kız	176	131,61	10,86	379	-,152	,879
	Erkek	205	131,79	11,57			

Tablo 8’de ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetlerine göre çocuk yetiştirme tutumlarında farklılık olup olmadığını çözümlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi analiz sonuçlarına bakıldığında; ebeveynlerin Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (ABTÖ)’nin tüm alt boyutlarından aldıkları puanların ve ölçek toplam puanlarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 9.

4-6 yaş Çocukların Yaşlarına Göre Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyut	Yaş	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
İletişim Kurma	a) Dört yaş	25	22,44	5,50	2	4,033	,018*	a – c
	b) Beş yaş	161	24,13	4,94				
	c) Altı yaş	195	25,08	4,79				
	Toplam	381	24,50	4,94				
Öz Kontrol	a) Dört yaş	25	22,28	5,66	2	6,190	,002*	a – b
	b) Beş yaş	161	25,55	3,51				a – c

	c) Altı yaş	195	25,07	4,74				
	Toplam	381	25,09	4,39				
Atılganlık	a) Dört yaş	25	21,76	5,19	2	5,888	,003*	a – b
	b) Beş yaş	161	24,51	4,93				a – c
	c) Altı yaş	195	25,17	4,52				
	Toplam	381	24,67	4,80				
Duygusal İstikrar	a) Dört yaş	25	19,84	5,01	2	2,810	,061	
	b) Beş yaş	161	21,21	4,10				
	c) Altı yaş	195	21,81	4,18				
	Toplam	381	21,43	4,22				
Görev Yönelimi	a) Dört yaş	25	21,64	4,24	2	1,355	,259	
	b) Beş yaş	161	22,85	4,21				
	c) Altı yaş	195	23,12	4,37				
	Toplam	381	22,91	4,30				
Keşfetmekten	a) Dört yaş	25	23,20	5,43	2	2,299	,102	
Hoşlanma	b) Beş yaş	161	25,27	4,59				
	c) Altı yaş	195	25,42	5,08				
	Toplam	381	25,21	4,92				
Tutum Toplam	a) Dört yaş	25	131,16	25,94	2	4,692	,010*	a – b
	b) Beş yaş	161	143,54	20,78				a – c
	c) Altı yaş	195	145,70	23,20				
	Toplam	381	143,83	22,62				

*p<0,05

Tablo 9’da 4-6 yaş çocukların yaşlarına göre psikolojik sağlamlık düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılaşma olma durumunu belirlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları verilmiştir. Veriler incelendiğinde duygusal istikrar, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin yaşlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır ($p>0,05$). İletişim kurma, öz kontrol, atılganlık alt boyutları ve psikolojik sağlamlık toplam puanı incelendiğinde ise istatistiksel açıdan anlamlı farklılık görülmüştür ($p<0,05$). Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre iletişim kurma alt boyutunda dört yaş ile altı yaş arasında, *öz kontrol* ve *atılganlık* alt boyutlarında dört yaş ile beş yaş ve dört yaş ile altı yaş arasında ve *psikolojik sağlamlık toplam puanına* bakıldığında ise yine dört yaş ile beş yaş ve dört yaş ile altı yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10.

Ebeveynlerin Çocuklarının Yaşlarına Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Yaş	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p
Demokratik Tutum	a) Dört yaş	25	63.64	9.41	3	2.310	.076
	b) Beş yaş	161	65.36	6.77			
	c) Altı yaş	195	66.66	6.68			
	Toplam	381	65.91	6.96			
Baskıcı Tutum	a) Dört yaş	25	42.76	7.41	3	2.501	.059
	b) Beş yaş	161	40.27	6.08			
	c) Altı yaş	195	41.14	6.16			

	Toplam	381	40.88	6.23			
Aşırı Hoşgörülü Tutum	a) Dört yaş	25	22.80	6.62	3	1.436	.232
	b) Beş yaş	161	25.09	6.15			
	c) Altı yaş	195	25.02	5.30			
	Toplam	381	24.90	5.78			
Tutum Toplam	a) Dört yaş	25	129.20	11.75	3	1.468	.223
	b) Beş yaş	161	130.74	11.57			
	c) Altı yaş	195	132.83	10.82			
	Toplam	381	131.71	11.24			

*p<0,05

Tablo 10’da ebeveynlerin çocuklarının yaşlarına göre çocuk yetiştirme tutumunda farklılık olup olmadığını çözümlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları görülmektedir. Veriler incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarının yaşlarına göre anne baba çocuk yetiştirme tutumları ölçeğinden (ABTÖ) aldıkları puanlar görülmektedir. Buna göre ölçeğin tüm alt boyutlarından alınan puanlarda ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (p>0,05).

Tablo 11.

4-6 yaş Çocukların Okul Öncesi Deneyim Durumuna Göre Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyut	Okul Öncesi Deneyimi	n	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
İletişim Kurma	Var	173	25.58	4.60	379	3.974	.000*
	Yok	208	23.60	5.04			
Öz Kontrol	Var	173	25.41	4.18	379	1.293	.197
	Yok	208	24.83	4.55			
Atılganlık	Var	173	25.76	4.63	379	4.126	.000*
	Yok	208	23.76	4.76			
Duygusal İstikrar	Var	173	21.79	4.61	336.268	1.514	.131
	Yok	208	21.12	3.86			
Görev Yönelimi	Var	173	23.36	4.24	379	1.894	.059
	Yok	208	22.53	4.32			
Keşfetmekten Hoşlanma	Var	173	26.09	5.01	379	3.210	.001*
	Yok	208	24.48	4.73			
Toplam	Var	173	148.02	23.09	379	3.342	.001*
	Yok	208	140.35	21.66			

*p<0.05

Tablo 7’de 4-6 yaş çocukların daha önce okul öncesi eğitim alma durumuna göre psikolojik sağlık düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğini çözümlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde çocukların okul öncesi eğitim deneyimi bulunma durumu ile *öz kontrol*, *duygusal istikrar* ve *görev yönelimi* alt boyutlarından aldıkları puanlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$).

İletişim kurma alt boyutunda daha önce okul öncesi eğitim alan çocukların puan ortalamasının ($\bar{X}=25.28$), daha önce okul öncesi eğitim almayan çocukların puan ortalamasından ($\bar{X}=23.60$) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=3.974$; $p=.000<0.05$).

Atılganlık alt boyutunda daha önce okul öncesi eğitim alan çocukların puan ortalamasının ($\bar{X}=25.76$), daha önce okul öncesi eğitim almayan çocukların puan ortalamasından ($\bar{X}=23.76$) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=4.126$; $p=.000<0.05$). *Keşfetmekten hoşlanma* alt boyutunda daha önce okul öncesi eğitim alan çocukların puan ortalamasının ($\bar{X}=26.09$), daha önce okul öncesi eğitim almayan çocukların puan ortalamasından ($\bar{X}=24.48$) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=3.210$; $p=.001<0.05$).

Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlık ölçeği toplam puanlarına bakıldığında daha önce okul öncesi eğitim alan çocukların puan ortalamasının ($\bar{X}=148.02$), daha önce okul öncesi eğitim almayan çocukların puan ortalamasından ($\bar{X}=140.35$) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=3.342$; $p=.001<0.05$).

Tablo 12.

Ebeveynlerin Çocuklarının Okul Öncesi Eğitim Deneyim Durumuna Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Okul Öncesi Deneyimi	n	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
Demokratik Tutum	Var	173	67,31	6,08	378,887	3,687	,000*
	Yok	208	64,76	7,44			
Baskıcı Tutum	Var	173	39,19	6,50	379	-5,010	,000*
	Yok	208	42,30	5,65			
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Var	173	25,05	5,72	379	,442	,658
	Yok	208	24,79	5,85			

	Var	173	131,55	10,40	378,160	-,264	,792
Toplam	Yok	208	131,85	11,92			

*p<0,05

Tablo 12’de ebeveynlerin çocuklarının daha önce okul öncesi eğitim alma durumuna göre benimsedikleri çocuk yetiştirme tutumunda farklılık olup olmadığını çözümlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları verilmiştir. Veriler incelendiğinde ebeveynlerin çocuklarının okul öncesi eğitim deneyimi olma durumuna göre anne baba tutum ölçeğinden (ABTÖ) alınan puanlara bakıldığında; alt boyutlardan *aşırı hoşgörülü tutumdan* alınan puanlarda ve *ölçek toplam puanda* istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmamıştır ($p>0,05$). Ancak *demokratik tutum* alt boyutunda çocukları daha önce okul öncesi eğitim alan ebeveynlerin puan ortalamasının ($\bar{X}=67.31$), çocukları daha önce okul öncesi eğitim almayan ebeveynlerin puan ortalamasından ($\bar{X}=64.76$) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=3.687$; $p=.000<0.05$). *Baskıcı tutum* alt boyutunda ise çocukları daha önce okul öncesi eğitim alan ebeveynlerin puan ortalamasının ($\bar{X}=39.19$), çocukları daha önce okul öncesi eğitim almayan ebeveynlerin puan ortalamasından ($\bar{X}=42.30$) daha düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir ($t=-5.010$; $p=.000<0.05$).

Tablo 13.

4-6 yaş Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyut	Kardeş Sayısı	n	$\bar{X}$	SS	Sd	F	p
İletişim Kurma	a) Tek	75	24,05	4,95	3	1,029	,380
	b) İki	196	24,93	4,75			
	c) Üç	81	24,03	4,84			
	d) Dört ve üstü	29	24,06	6,32			
	Toplam	381	24,50	4,94			
Öz Kontrol	a) Tek	75	24,82	4,56	3	1,056	,368
	b) İki	196	25,42	4,37			
	c) Üç	81	24,93	3,88			
	d) Dört ve üstü	29	24,03	5,34			
	Toplam	381	25,09	4,39			
Atılganlık	a) Tek	75	24,45	4,46	3	,320	,811
	b) İki	196	24,82	4,93			
	c) Üç	81	24,34	4,73			
	d) Dört ve üstü	29	25,10	5,16			
	Toplam	381	24,67	4,80			
Duygusal İstikrar	a) Tek	75	21,18	4,18	3	,585	,625
	b) İki	196	21,69	3,96			

Görev Yönelimi	c) Üç	81	21,22	4,27	3	1,036	,377
	d) Dört ve üstü	29	20,86	5,74			
	Toplam	381	21,43	4,22			
	a) Tek	75	22,30	4,57			
	b) İki	196	23,24	4,12			
Keşfetmekten Hoşlanma	c) Üç	81	22,86	4,52	3	,570	,635
	d) Dört ve üstü	29	22,37	4,13			
	Toplam	381	22,91	4,30			
	a) Tek	36	24,89	5,22			
	b) İki	171	25,43	4,86			
Psikolojik Sağamlık Toplam	c) Üç	130	24,77	4,39	3	,796	,497
	d) Dört ve üstü	39	25,75	5,93			
	Toplam	381	25,21	4,92			
	a) Tek	36	141,72	23,19			
	b) İki	171	145,57	22,31			
Toplam	c) Üç	130	142,18	21,10			
	d) Dört ve üstü	39	142,20	27,16			
	Toplam	381	143,83	22,62			

Tablo 13'te, 4-6 yaş çocukların kardeş sayısı değişkenine göre psikolojik sağamlık düzeylerinin farklılık gösterip göstermediğini çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde 4-6 yaş çocukların kardeş sayısı değişkenine göre okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağamlık ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanların ve ölçek toplam puanından aldıkları puanların istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 14.

Ebeveynlerin Çocuk Sayısına Göre Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Çocuk Sayısı	n	$\bar{X}$	SS	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	a) Tek	75	67.37	5.60	3	5.748	.001*	b – d c – d
	b) İki	196	66.07	6.65				
	c) Üç	81	64.34	8.07				
	d) Dört ve üstü	29	62.34	7.14				
	Toplam	381	65.91	6.96				
Baskıcı Tutum	a) Tek	75	39.85	6.68	3	2.557	.055	
	b) İki	196	40.63	6.09				
	c) Üç	81	41.60	5.90				
	d) Dört ve üstü	29	43.24	6.40				
	Toplam	381	40.88	6.23				
Aşırı Hoşgörülü Tutum	a) Tek	75	25.45	5.33	3	2.636	.050	
	b) İki	196	24.13	5.16				
	c) Üç	81	26.08	6.83				
	d) Dört ve üstü	29	25.44	7.06				
	Toplam	381	24.90	5.78				
Tutum Toplam	a) Tek	75	132.68	10.37	3	.324	.808	
	b) İki	196	131.31	10.88				
	c) Üç	81	132.03	12.93				
	d) Dört ve üstü	29	131.03	11.12				

Toplam	381	131.71	11.24
--------	-----	--------	-------

*p<0.05

Tablo 14'teki Ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre benimsedikleri çocuk yetiştirme tutumunda farklılık olup olmadığını çözümlmek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları verilmiştir. Veriler incelendiğinde ebeveynlerin çocuk sayısına göre anne baba tutum ölçeğini (ABTÖ) oluşturan alt boyutlardan baskıcı tutum, aşırı hoşgörölü tutum boyutlarından aldıkları puanlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Demokratik tutum boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde dört ve daha fazla çocuğa sahip olan ebeveynlerin *demokratik tutum* alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=62.34$), iki çocuğa sahip olan ebeveynlerin demokratik tutum boyutundan aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=66.07$) ve üç çocuğa sahip olan ebeveynlerin demokratik tutum boyutundan aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=64.34$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.001<0.05$) görülmektedir.

Tablo 15.

4-6 yaş Çocukların Ebeveynlerinin Medeni Durumuna Göre Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyut	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
İletişim Kurma	Evli	365	24.67	4.96	20.522	5.761	.000*
	Bekâr	16	20.75	2.51			
Öz Kontrol	Evli	365	25.25	4.32	379	3.330	.001*
	Bekâr	16	21.56	4.60			
Atılganlık	Evli	365	24.76	4.84	17.874	2.519	.022*
	Bekâr	16	22.56	3.34			
Duygusal İstikrar	Evli	365	21.55	4.22	379	2.801	.005*
	Bekâr	16	18.56	3.11			
Görev Yönelimi	Evli	365	23.08	4.18	379	3.716	.000*
	Bekâr	16	19.06	5.22			
Keşfetmekten Hoşlanma	Evli	365	25.33	4.81	379	2.319	.021*
	Bekâr	16	22.43	6.54			
Psikolojik Sağlamlık	Evli	365	144.66	22.42	379	3.463	.001*
	Bekâr	16	124.93	18.89			

*p<0.05

Tablo 15'te 4-6 yaş çocukların ebeveyn medeni durum değişkenine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinde farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan bağımsız gruplar t testi sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde 4-6 yaş çocukların ebeveynlerinin medeni durumuna göre okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğini oluşturan tüm alt boyutlara ait puanlarda ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($p>0,05$).

Elde edilen bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan çocuklardan ebeveynleri evli olanların *iletişim kurma* alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=24.67$), ebeveynleri Bekar olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=20.75$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($t=5.761$; $p=.000<0.05$) görülmektedir.

Ebeveynleri evli olan çocukların *öz kontrol* alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=25.25$), ebeveynleri bekar olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=21.56$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($t=3.330$; $p=.001<0.05$) anlaşılmaktadır.

Ebeveynleri evli olan çocukların *atılabilirlik* alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=24.76$), ebeveynleri bekar olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=22.56$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($t=2.519$; $p=.022<0.05$) fark edilmektedir.

Ebeveynleri evli olan çocukların *duygusal istikrar* alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=21.55$), ebeveynleri bekar olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=18.56$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($t=2.801$; $p=.005<0.05$) görülmektedir.

Ebeveynleri evli olan çocukların *görev yönelimi* alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=23.08$), ebeveynleri bekar olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=19.06$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($t=3.716$; $p=.000<0.05$) anlaşılmaktadır.

Ebeveynleri evli olan çocukların *keşfetmekten hoşlanma* alt boyutu puan ortalamalarının ($\bar{X}=25.33$), ebeveynleri bekar olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=22.43$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($t=2.319$; $p=.021<0.05$) fark edilmektedir.

Ebeveynleri evli olan çocukların okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeği toplam puan ortalamalarının ($\bar{X}=144.66$), ebeveynleri bekar olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=124.93$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($t=3.463$; $p=.001<0.05$) sonuçlarına varılmaktadır.

Tablo 16.*Ebeveynlerin Medeni Durumlarına Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması*

Boyut	Medeni Durum	n	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
Demokratik Tutum	Evli	365	65.95	6.94	379	.502	.616
	Bekâr	16	65.06	7.59			
Baskıcı Tutum	Evli	365	40.78	6.21	379	-1.469	.143
	Bekâr	16	43.12	6.52			
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Evli	365	24.78	5.67	15.744	-1.580	.134
	Bekâr	16	27.81	7.58			
Tutum Toplam	Evli	365	131.52	11.18	379	-1.561	.119
	Bekâr	16	136.00	12.12			

*p<0.05

Tablo 16’da ebeveynlerin medeni durumlarına göre çocuk yetiştirme tutumunda farklılık olup olmadığını çözümlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları görülmektedir. Veriler incelendiğinde ebeveynlerin medeni durumuna göre anne baba çocuk yetiştirme tutumları ölçeğini (ABTÖ) oluşturan *demokratik tutum*, *baskıcı tutum*, *aşırı hoşgörülü tutum* alt boyutlarından aldıkları puanlarda ve *ölçek toplam puanında* istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır (p>0,05).

Tablo 17.*4-6 yaş Çocukların Ebeveynlerinin Yaşlarına Göre Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması*

Boyut	Ebeveyn Yaşı	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
İletişim Kurma	a) 23-28	36	20.75	5.79	3	8.543	.000*	a – b
	b) 29-34	171	24.60	5.06				a – c
	c) 35-40	130	25.15	4.28				a – d
	d) 41 ve üstü	44	25.29	4.27				
	Toplam	381	24.50	4.94				
Öz Kontrol	a) 23-28	36	22.44	4.97	3	5.342	.001*	a – b
	b) 29-34	171	25.52	4.32				a – c
	c) 35-40	130	25.38	4.09				
	d) 41 ve üstü	44	24.77	4.41				
	Toplam	381	25.09	4.39				
Atılganlık	a) 23-28	36	21.77	5.25	3	5.196	.002*	a – b
	b) 29-34	171	24.76	4.94				a – c
	c) 35-40	130	25.13	4.30				a – d
	d) 41 ve üstü	44	25.29	4.61				
	Toplam	381	24.67	4.80				
Duygusal İstikrar	a) 23-28	36	19.33	4.07	3	6.151	.000*	a – c
	b) 29-34	171	21.05	4.08				a – d

	c) 35-40	130	22.04	4.11				
	d) 41 ve üstü	44	22.81	4.51				
	Toplam	381	21.43	4.22				
Görev Yönelimi	a) 23-28	36	20.97	5.49	3	2.943	.033*	a – c
	b) 29-34	171	22.95	4.11				a – d
	c) 35-40	130	23.19	4.11				
	d) 41 ve üstü	44	23.50	4.20				
	Toplam	381	22.91	4.30				
Keşfetmekten Hoşlanma	a) 23-28	36	22.77	6.72	3	4.281	.005*	a – c
	b) 29-34	171	25.14	4.81				a – d
	c) 35-40	130	25.53	4.48				
	d) 41 ve üstü	44	26.52	4.25				
	Toplam	381	25.21	4.92				
Psikolojik Sağlamlık	a) 23-28	36	128.05	26.93	3	7.320	.000*	a – b
	b) 29-34	171	144.04	22.40				a – c
Toplam	c) 35-40	130	146.45	20.38				a – d
	d) 41 ve üstü	44	148.20	21.25				
	Toplam	381	143.83	22.62				

*p<0.05

Tablo 17’de, 4-6 yaş çocukların ebeveyn yaşı değişkenine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinde farklılık olup olmadığını analiz edebilmek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testinin sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde 4-6 yaş çocukların ebeveynlerinin yaşlarına göre okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğini oluşturan tüm alt boyutlardan alınan puanlarda ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır (p<0,05).

Elde edilen bulgular incelendiğinde *iletişim kurma* alt boyutunda 23-28 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =20.75), 29-34 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =24.60), 35-40 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =25.15) ve 41 yaş ve üstü ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =25.29) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu (p=.000<0.05) görülmektedir.

Öz kontrol alt boyutuna bakıldığında 23-28 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =22.44), 29-34 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =25.52) ve 35-40 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =25.38) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu (p=.001<0.05) fark edilmektedir.

Atılganlık alt boyutuna bakıldığında 23-28 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =21.77), 29-34 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan

ortalamalarına ($\bar{X}$ =24.76), 35-40 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =25.13) ve 41 yaş ve üstü ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =25.29) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.002<0.05$) anlaşılmaktadır.

Duygusal istikrar alt boyutuna bakıldığında 23-28 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =19.33), 35-40 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =22.04) ve 41 yaş ve üstü ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =22.81) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Görev yönelimi alt boyutuna bakıldığında 23-28 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =20.97), 35-40 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =23.19) ve 41 yaş ve üstü ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =23.50) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.033<0.05$) görülmektedir.

Keşfetmekten hoşlanma alt boyutuna bakıldığında 23-28 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =22.77), 35-40 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =25.53) ve 41 yaş ve üstü ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =26.52) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.005<0.05$) fark edilmektedir.

Ölçek Toplam Puanına bakıldığında 23-28 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =128.05), 29-34 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =144.04), 35-40 yaş aralığında ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =146.45) ve 41 yaş ve üstü ebeveyne sahip çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =148.20) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.000<0.05$) anlaşılmaktadır.

Tablo 18.

Ebeveynlerin Yaşlarına Göre Ebeveyn Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Ebeveyn Yaşı	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	a) 23-28	36	66.33	6.22	3	1.193	,312	
	b) 29-34	171	66.07	7.08				
	c) 35-40	130	66.22	6.79				
	d) 41 ve üstü	44	64.06	7.46				

Baskıcı Tutum	Toplam	381	65.91	6.96				
	a) 23-28	36	41.22	7.61	3	.141	,936	
	b) 29-34	171	40.70	6.28				
	c) 35-40	130	41.09	5.82				
	d) 41 ve üstü	44	40.72	6.17				
Aşırı Hoşgörülü Tutum	Toplam	381	40.88	6.23				
	a) 23-28	36	26.66	5.88	3	7.706	,000*	b – d
	b) 29-34	171	24.17	5.13				c – d
	c) 35-40	130	24.26	6.22				
	d) 41 ve üstü	44	28.20	5.44				
Toplam	Toplam	381	24.90	5.78				
	a) 23-28	36	134.22	10.43	3	1.057	,368	
	b) 29-34	171	130.95	9.84				
	c) 35-40	130	131.58	12.53				
	d) 41 ve üstü	44	133.00	12.80				
	Toplam	381	131.71	11.24				

*p<0.05

Tablo 18’de ebeveynlerin yaş aralıklarına göre benimsedikleri çocuk yetiştirme tutumunda farklılık olup olmadığını çözümlmek için uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) test sonuçları görülmektedir. Veriler incelendiğinde ebeveynlerin yaşlarına göre anne baba tutum ölçeğini (ABTÖ) oluşturan alt boyutlardan *demokratik tutum*, *baskıcı tutum* boyutlarından aldıkları puanlarda ve *ölçek toplam puanında* istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Aşırı hoşgörülü tutum boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde 41 yaş ve üstü ebeveynlerin *aşırı hoşgörülü tutum* alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=28.20$), 29-34 yaş aralığındaki ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=24.17$) ve 35-40 yaş aralığındaki ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=24.26$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Tablo 19.

4-6 yaş Çocukların Annelerinin Öğrenim Düzeylerine Göre Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyut	Anne Öğrenim	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
İletişim Kurma	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	22.66	2.30	5	2.869	.015*	b – f
	b) İlkokul	64	22.98	6.18				
	c) Ortaokul	60	24.50	4.50				
	d) Lise	127	24.17	4.97				

	e) Önlisans	49	25.46	4.76				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	25.76	3.82				
	Toplam	381	24.50	4.94				
Öz Kontrol	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	18.00	1.73	5	3.087	.010*	a – d
	b) İlkokul	64	24.09	5.29				a – f
	c) Ortaokul	60	24.68	4.06				
	d) Lise	127	25.42	4.45				
	e) Önlisans	49	25.22	4.07				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	25.89	3.60				
	Toplam	381	25.09	4.39				
Atılganlık	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	18.33	.57	5	5.024	.000*	b – e
	b) İlkokul	64	23.04	5.39				b – f
	c) Ortaokul	60	24.70	4.70				
	d) Lise	127	24.30	4.80				
	e) Önlisans	49	26.53	4.43				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	25.65	4.00				
	Toplam	381	24.67	4.80				
Duygusal İstikrar	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	14.00	3.46	5	3.420	.005*	a – c
	b) İlkokul	64	20.57	4.56				a – e
	c) Ortaokul	60	21.68	4.12				a – f
	d) Lise	127	21.18	4.22				
	e) Önlisans	49	21.93	3.69				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	22.30	4.01				
	Toplam	381	21.43	4.22				
Görev Yönelimi	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	24.33	.57	5	2.105	.064	
	b) İlkokul	64	21.79	4.11				
	c) Ortaokul	60	22.51	4.90				
	d) Lise	127	22.77	4.71				
	e) Önlisans	49	23.57	3.62				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	23.88	3.47				
	Toplam	381	22.91	4.30				
Keşfetmekten Hoşlanma	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	26.66	5.77	5	2.736	.019*	b – f
	b) İlkokul	64	23.79	5.07				
	c) Ortaokul	60	25.15	4.31				
	d) Lise	127	24.79	5.62				
	e) Önlisans	49	26.12	4.52				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	26.48	3.84				
	Toplam	381	25.21	4.92				
Psikolojik Sağlamlık Toplam	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	124.00	1.73	5	3.730	.003*	b – f
	b) İlkokul	64	136.29	24.83				
	c) Ortaokul	60	143.23	21.54				
	d) Lise	127	142.66	23.90				
	e) Önlisans	49	148.85	21.18				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	150.00	18.16				
	Toplam	381	143.83	22.62				

*p<0.05

Tablo 19’da 4-6 yaş çocukların annelerinin öğrenim düzeyine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinde farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans

analizi (ANOVA) testinin sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde 4-6 yaş çocukların annelerinin öğrenim durumuna göre okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğini oluşturan alt boyutlardan *görev yönelimi* boyutunun puanında ($p=.064<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmazken ölçeğin diğer alt boyutlarından alınan puanlarda ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($p>0,05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde *iletişim kurma* alt boyutunda annesi ilköğretim mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=22.98$), annesi lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=25.76$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.015<0.05$) görülmektedir.

Öz kontrol alt boyutuna bakıldığında annesi okuma yazma bilmeyen çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=18.00$), annesi lise mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=25.42$), annesi lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=25.89$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.010<0.05$) fark edilmektedir.

Atılganlık alt boyutuna bakıldığında annesi ilköğretim mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=23.04$), annesi ön lisans mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=26.53$) ve annesi lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=25.65$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.000<0.05$) anlaşılmaktadır.

Duygusal istikrar alt boyutuna bakıldığında annesi okuma yazma bilmeyen çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=14.00$), annesi ortaokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=21.68$), annesi ön lisans mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=21.93$) ve annesi lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=22.30$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.005<0.05$) görülmektedir.

Keşfetmekten hoşlanma alt boyutuna bakıldığında annesi ilköğretim mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=23.79$), annesi lisans mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=26.48$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.019<0.05$) fark edilmektedir.

Ölçek Toplam Puanına bakıldığında annesi ilkököl mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =136.29), annesi ön lisans mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =148.85) ve annesi lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =150.00) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.003<0.05$) anlaşılmaktadır.

Tablo 20.

Annelerin Öğrenim Düzeyine Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Anne Öğrenim	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	52.33	1.15	6	18.000	.000*	a – d b – f
	b) İlkokul	64	61.23	8.87				a – e c – d
	c) Ortaokul	60	63.35	6.80				a – f c – e
	d) Lise	127	67.08	5.69				b – d c – f
	e) Önlisans	49	67.57	5.45				b – e
	f) Lisans-Lisansüstü	78	69.32	4.61				
	Toplam	381	65.91	6.96				
Baskıcı Tutum	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	52.66	5.77	6	13.379	.000*	a – c b – f
	b) İlkokul	64	44.01	5.54				a – d c – e
	c) Ortaokul	60	42.40	5.45				a – e c – f
	d) Lise	127	41.18	5.92				a – f d – e
	e) Önlisans	49	38.28	6.80				b – d d – f
	f) Lisans-Lisansüstü	78	37.85	5.27				b – e
	Toplam	381	40.88	6.23				
Aşırı Hoşgörülü Tutum	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	18.00	3.46	5	3.009	.011*	c – f
	b) İlkokul	64	25.15	5.91				
	c) Ortaokul	60	26.25	6.37				
	d) Lise	127	25.05	5.95				
	e) Önlisans	49	25.59	5.51				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	23.26	4.65				
	Toplam	381	24.90	5.78				
Toplam	a) Okuma Yazma Bilmiyor	3	123.00	3.46	5	1.269	.276	
	b) İlkokul	64	130.40	14.48				
	c) Ortaokul	60	132.00	12.58				
	d) Lise	127	133.32	10.77				
	e) Önlisans	49	131.44	10.88				
	f) Lisans-Lisansüstü	78	130.44	7.49				
	Toplam	381	131.71	11.24				

* $p<0.05$

Tablo 20’de annelerin öğrenim durumuna göre çocuk yetiştirme tutumlarında farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları verilmiştir. Veriler incelendiğinde anne öğrenim düzeyine göre anne baba tutum ölçeğini (ABTÖ) oluşturan *demokratik tutum*, *baskıcı tutum* ve *aşırı hoşgörülü tutum* boyutlarından aldıkları puanlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanırken ($p<0,05$);

ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p=.276>0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde *demokratik tutum* alt boyutundan; okuma yazma bilmeyen ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=52.33$), lise mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=67.08$) ve ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=67.57$) ve lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=69.32$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir. *Demokratik tutum* alt boyutundan; ilkokul mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=61.23$), lise mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=67.08$) ve ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=67.57$) ve lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=69.05$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir. *Demokratik tutum* alt boyutundan; ortaokul mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=52.33$), lise mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=67.08$) ve ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=67.57$) ve lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=69.32$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Baskıcı tutum alt boyutundan; okuma yazma bilmeyen ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=52.66$), ortaokul mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=42.40$), lise mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=41.18$), ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=38.28$), ve lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=37.85$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir. *Baskıcı tutum* alt boyutundan; ilkokul mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=44.01$), lise mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=41.18$) ve ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=38.28$) ve lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=37.85$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir. *Baskıcı tutum* alt boyutundan; ortaokul mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=42.40$), ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=38.28$) ve lisans-lisansüstü

mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =37.85) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir. *Baskıcı tutum* alt boyutundan; ortaokul mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =41.48), ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =38.28) ve lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =37.85) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Aşırı hoşgörülü tutum alt boyutundan; lise mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =26.25), lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =23.26) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.011<0.05$) görülmektedir.

Tablo 21.

4-6 yaş Çocukların Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyut	Baba Öğrenim	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
İletişim Kurma	a) İlkokul	44	23.56	5.88	4	2.809	.025*	c – e
	b) Ortaokul	57	24.19	4.83				
	c) Lise	170	24.05	4.81				
	d) Önlisans	54	25.29	4.63				
	e) Lisans-Lisansüstü	56	26.17	4.61				
	Toplam	381	24.50	4.94				
Öz Kontrol	a) İlkokul	44	23.34	5.66	4	2.491	.043*	a – e
	b) Ortaokul	57	25.15	4.40				
	c) Lise	170	25.13	4.18				
	d) Önlisans	54	25.37	4.34				
	e) Lisans-Lisansüstü	56	26.03	3.63				
	Toplam	381	25.09	4.39				
Atılğanlık	a) İlkokul	44	23.68	5.37	4	2.317	.057	
	b) Ortaokul	57	24.52	5.31				
	c) Lise	170	24.41	4.67				
	d) Önlisans	54	24.70	4.48				
	f) Lisans-Lisansüstü	56	26.33	4.23				
	Toplam	381	24.67	4.80				
Duygusal İstikrar	a) İlkokul	44	20.29	4.91	4	5.707	.000*	a – e
	b) Ortaokul	57	20.75	4.33				b – e
	c) Lise	170	21.15	3.84				c – e
	d) Önlisans	54	21.57	4.70				
	e) Lisans-Lisansüstü	56	23.71	3.41				
	Toplam	381	21.43	4.22				
Görev Yönelimi	a) İlkokul	44	21.61	4.47	4	5.831	.000*	a – e
	b) Ortaokul	57	21.91	4.87				b – e

	c) Lise	170	22.63	4.24				c – e
	d) Önlisans	54	23.85	4.20				
	e) Lisans Lisansüstü	56	24.89	2.89				
	Toplam	381	22.91	4.30				
Keşfetmekten Hoşlanma	a) İlkokul	44	24.15	5.68	4	4.041	.003*	a – e
	b) Ortaokul	57	24.59	4.67				b – e
	c) Lise	170	24.84	4.90				c – e
	d) Ön lisans	54	25.57	4.92				
	e) Lisans-Lisansüstü	56	27.44	3.97				
	Toplam	381	25.21	4.92				
Psikolojik Sağlamlık	a) İlkokul	44	136.65	26.75	4	5.071	.001*	a – e
	b) Ortaokul	57	141.14	21.82				b – e
Toplam	c) Lise	170	142.24	21.59				c – e
	d) Ön lisans	54	146.37	23.23				
	e) Lisans-Lisansüstü	56	154.60	18.88				
	Toplam	381	143.83	22.62				

*p<0.05

Tablo 21’de 4-6 yaş çocukların babalarının öğrenim düzeyine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinde farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testinin sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde 4-6 yaş çocukların; okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğini oluşturan alt boyutlardan *atılga n l ık* boyutunun puanında ($p=.057>0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmazken ölçeğin diğer alt boyutlarından alınan puanlarda ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($p<0,05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

İletişim kurma alt boyutuna bakıldığında babası lise mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=24.05$), babası lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=26.17$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.025<0.05$) fark edilmektedir.

Öz kontrol alt boyutuna bakıldığında babası ilkokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=23.34$), babası lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=26.03$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.043<0.05$) fark edilmektedir.

Duygusal istikrar alt boyutuna bakıldığında babası lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=23.71$), babası ilkokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=20.29$), babası ortaokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=20.75$) ve babası lise mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=21.15$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Görev Yönelimi alt boyutuna bakıldığında babası lisans mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =23.83), babası ilkokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =20.29), babası ortaokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =20.75) ve babası lise mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =21.15) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Keşfetmekten hoşlanma alt boyutuna bakıldığında babası lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =27.44), babası ilkokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =24.15), babası ortaokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =24.59) ve babası lise mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =24.84) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Ölçek Toplam Puanına bakıldığında babası lisans-lisansüstü mezunu olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}$ =154.60), babası ilkokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =136.65), babası ortaokul mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =141.14) ve babası lise mezunu olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}$ =142.24) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ($p=.001<0.05$) görülmektedir.

Tablo 22.

Babaların Öğrenim Düzeyine Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Baba Öğrenim	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	a) İlkokul	44	62.50	9.12	4	6.374	.000*	a – d
	b) Ortaokul	57	64.54	7.02				a – e
	c) Lise	170	65.83	6.35				
	d) Önlisans	54	68.42	6.37				
	e) Lisans-Lisansüstü	56	67.83	5.90				
	Toplam	381	65.91	6.96				
Baskıcı Tutum	a) İlkokul	44	44.65	6.00	4	12.196	.000*	a – c
	b) Ortaokul	57	43.17	4.96				a – d
	c) Lise	170	40.65	5.95				a – e
	d) Önlisans	54	39.77	6.19				b – d
	e) Lisans-Lisansüstü	56	37.35	6.21				c – d
	Toplam	381	40.88	6.23				
Aşırı Hoşgörülü Tutum	a) İlkokul	44	23.86	5.72	4	1.552	.187	
	b) Ortaokul	57	25.96	6.89				
	c) Lise	170	25.23	5.54				
	d) Önlisans	54	23.72	5.48				
	e) Lisans-Lisansüstü	56	24.80	5.45				
	Toplam	381	24.90	5.78				
Toplam	a) İlkokul	44	131.02	13.69	4	.808	.521	

b) Ortaokul	57	133.68	12.68
c) Lise	170	131.72	11.12
d) Önlisans	54	131.92	10.52
e) Lisans-Lisansüstü	56	130.00	8.25
Toplam	381	131.71	11.24

*p<0,05

Tablo 22’de babaların öğrenim durumuna göre çocuk yetiştirme tutumlarında farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları verilmiştir. Veriler incelendiğinde baba öğrenim düzeyine göre anne baba tutum ölçeğini (ABTÖ) oluşturan *demokratik tutum* ve *baskıcı tutum* boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanırken ($p<0,05$); aşırı hoşgörülü tutum alt boyutundan alınan puanlarda ve ölçek toplam puanında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde *demokratik tutum* alt boyutundan; ilkokul mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=62.50$), ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=68.42$) ve lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=67.83$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Baskıcı tutum alt boyutundan; ilkokul mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=44.65$), lise mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=40.65$), ön lisans mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=39.77$), lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=37.35$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir. Ortaokul mezunu ebeveynlerin *baskıcı tutum* alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=43.17$), lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin *baskıcı tutum* alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=37.35$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir. Lise mezunu ebeveynlerin *baskıcı tutum* alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=40.65$), lisans-lisansüstü mezunu ebeveynlerin *baskıcı tutum* alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=37.35$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Tablo 23.

4-6 yaş Çocukların Annelerinin Mesleklerine Göre Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyut	Anne Meslek	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
İletişim Kurma	a) Ev Hanımı	266	24.01	5.14	3	3.993	.008*	a – c
	b) İşçi	37	24.83	4.42				
	c) Memur	36	26.77	3.53				
	d) Diğer	42	25.38	4.54				
	Toplam	381	24.50	4.94				
Öz Kontrol	a) Ev Hanımı	266	24.83	4.61	3	4.299	.005*	a – c b – c
	b) İşçi	37	24.27	4.70				
	c) Memur	36	27.41	2.51				
	d) Diğer	42	25.47	3.28				
	Toplam	381	25.09	4.39				
Atılganlık	a) Ev Hanımı	266	24.42	5.03	3	1.155	.327	
	b) İşçi	37	24.81	4.39				
	c) Memur	36	25.91	4.00				
	d) Diğer	42	25.07	4.16				
	Toplam	381	24.67	4.80				
Duygusal İstikrar	a) Ev Hanımı	266	21.04	4.31	3	4.542	.004*	a – c
	b) İşçi	37	21.00	3.25				
	c) Memur	36	23.36	4.18				
	d) Diğer	42	22.59	3.92				
	Toplam	381	21.43	4.22				
Görev Yönelimi	a) Ev Hanımı	266	22.71	4.39	3	1.278	.282	
	b) İşçi	37	23.05	4.45				
	c) Memur	36	24.19	3.30				
	d) Diğer	42	22.97	4.30				
	Toplam	381	22.91	4.30				
Keşfetmekten Hoşlanma	a) Ev Hanımı	266	25.02	5.02	3	1.719	.163	
	b) İşçi	37	24.67	4.52				
	c) Memur	36	26.88	3.66				
	d) Diğer	42	25.47	5.36				
	Toplam	381	25.21	4.92				
Psikolojik Sağlamlık Toplam	a) Ev Hanımı	266	142.05	23.34	3	3.621	.013*	a – c
	b) İşçi	37	142.64	21.37				
	c) Memur	36	154.55	16.99				
	d) Diğer	42	142.80	23.61				
	Toplam	381	143.83	22.62				

*p<0.05

Tablo 23'te, 4-6 yaş çocukların annelerinin mesleklerine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinde farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testinin sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde 4-6 yaş çocukların annelerin meslek durumuna göre okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve

psikolojik sağlamlık ölçeğini oluşturan alt boyutlardan *atılgnlık* ($p=.080<0.05$), görev yönelimi ($p=.080<0.05$), keşfetmekten hoşlanma ($p=.080<0.05$) boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmazken ölçeğin diğer alt boyutlarından alınan puanlarda ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($p>0,05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için de Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde *iletişim kurma* alt boyutunda annesi memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=26.77$), annesi ev hanımı olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=24.01$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.008<0.05$) görülmektedir.

Öz kontrol alt boyutuna bakıldığında annesi memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=27.41$), annesi ev hanımı olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=24.83$) ve annesi işçi hanımı olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=24.27$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.005<0.05$) fark edilmektedir.

Duygusal istikrar alt boyutuna bakıldığında annesi memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=23.36$), annesi ev hanımı olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=21.04$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.004<0.05$) görülmektedir.

Ölçek Toplam Puanına bakıldığında memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=154.55$), annesi ev hanımı olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=142.05$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.013<0.05$) fark edilmektedir.

Tablo 24.

Annelerin Meslek Durumuna Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Anne Meslek	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	a) Ev Hanımı	266	65.16	7.31	3	8.346	.000*	a – c
	b) İşçi	37	64.27	6.16				a – d
	c) Memur	36	69.69	4.40				b – c
	d) Diğer	42	68.92	5.00				b – d
	Toplam	381	65.91	6.96				
Baskıcı Tutum	a) Ev Hanımı	266	41.68	6.31	3	6.241	.000*	a – c
	b) İşçi	37	40.05	6.23				
	c) Memur	36	37.41	5.37				
	d) Diğer	42	39.57	5.15				
	Toplam	381	40.88	6.23				

Aşırı Hoşgörülü Tutum	a) Ev Hanımı	266	24.96	5.79	3	.871	.456
	b) İşçi	37	25.89	6.73			
	c) Memur	36	23.75	4.59			
	d) Diğer	42	24.66	5.72			
	Toplam	381	24.90	5.78			
Toplam	a) Ev Hanımı	266	131.80	11.60	3	.526	.665
	b) İşçi	37	130.21	13.97			
	c) Memur	36	130.86	7.46			
	d) Diğer	42	133.16	8.75			
	Toplam	381	131.71	11.24			

*p<0,05

Tablo 24'te anneleri meslek durumuna göre çocuk yetiştirme tutumlarında farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları verilmiştir. Veriler incelendiğinde çalışmaya katılan annelerin meslek durumlarına göre anne baba tutum ölçeğini (ABTÖ) oluşturan *demokratik tutum* ve *baskıcı tutum* boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanırken ($p<0,05$); *aşırı hoşgörülü tutum* alt boyutundan alınan puanlarda ve *ölçek toplam puanında* istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde *demokratik tutum* alt boyutundan; memur annelerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=69.69$), ev hanımı annelerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=65.16$) ve işçi annelerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=64.27$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir. Diğer işlerde çalışan annelerin *demokratik tutum* puan ortalamalarının ($\bar{X}=68.92$), ev hanımı annelerin demokratik tutum puan ortalamalarından ($\bar{X}=65.16$) ve işçi annelerin demokratik tutum puan ortalamalarından ($\bar{X}=64.27$) daha yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Baskıcı tutum alt boyutundan; memur annelerin aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=37.41$), ev hanımı annelerin aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=41.48$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) görülmektedir.

Tablo 25.

4-6 yaş Çocukların Baba Meslek Durumuna Göre Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Boyut	Baba Meslek	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	P	Anlamlı Fark
İletişim Kurma	a) İşsiz	12	25.00	4.19	3	2.823	.022*	b – c
	b) İşçi	178	23.84	5.10				
	c) Memur	52	26.21	4.22				
	e) Diğer	45	24.66	4.92				
	Toplam	381	24.50	4.94				
Öz Kontrol	a) İşsiz	12	25.25	5.01	3	1.035	.329	
	b) İşçi	178	24.67	4.79				
	c) Memur	52	25.80	3.36				
	d) Diğer	139	25.35	4.12				
	Toplam	381	25.09	4.39				
Atılganlık	a) İşsiz	12	23.25	4.07	3	4.286	.001*	b – c
	b) İşçi	178	23.82	4.94				
	c) Memur	52	26.61	4.09				
	d) Diğer	139	25.15	4.67				
	Toplam	381	24.67	4.80				
Duygusal İstikrar	a) İşsiz	12	20.66	5.14	3	5.500	.001*	b – c
	b) İşçi	178	20.65	3.90				
	c) Memur	52	23.07	3.62				
	d) Diğer	139	21.88	4.53				
	Toplam	381	21.43	4.22				
Görev Yönelimi	a) İşsiz	12	24.16	3.04	3	6.086	.000*	b – c
	b) İşçi	178	22.05	4.62				
	c) Memur	52	24.65	3.28				
	d) Diğer	139	23.25	4.06				
	Toplam	381	22.91	4.30				
Keşfetmekten Hoşlanma	a) İşsiz	12	25.75	4.49	3	5.879	.001*	b – c b – d
	b) İşçi	178	24.20	5.24				
	c) Memur	52	27.09	3.87				
	d) Diğer	139	25.76	4.61				
	Toplam	381	25.21	4.92				
Psikolojik Sağlamlık Toplam	a) İşsiz	12	144.08	17.42	3	6.285	.000*	b – c
	b) İşçi	178	139.25	23.33				
	c) Memur	52	153.46	18.47				
	d) Diğer	139	146.08	22.20				
	Toplam	381	143.83	22.62				

*p<0,05

Tablo 25’te, 4-6 yaş çocukların babalarının mesleklerine göre psikolojik sağlamlık düzeylerinde farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testinin sonuçları verilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde 4-6 yaş çocukların

babaların meslek durumuna göre okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğini oluşturan alt boyutlardan *öz kontrol* boyutundan alınan puanlarda ($p=.329<0.05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farka rastlanmazken ölçeğin diğer alt boyutlarından alınan puanlarda ve toplam puanda istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır ($p>0,05$). Anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde *iletişim kurma* alt boyutunda babası memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=26.21$), babası işçi olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=23.84$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.022<0.05$) görülmektedir.

Atılganlık alt boyutuna bakıldığında babası memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=26.61$), babası işçi olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=23.82$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.001<0.05$) fark edilmektedir.

Duygusal istikrar alt boyutuna bakıldığında babası memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=23.07$), babası işçi olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=20.65$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.001<0.05$) görülmektedir.

Görev yönelimi alt boyutuna bakıldığında babası memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=24.65$), babası işçi olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=22.05$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) fark edilmektedir.

Keşfetmekten hoşlanma alt boyutuna bakıldığında babası işçi olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=24.20$) babası memur olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=27.09$) ve babası diğer işlerde çalışan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=25.76$) göre düşük olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.001<0.05$) görülmektedir.

Ölçek Toplam Puanına bakıldığında babası memur olan çocukların puan ortalamalarının ($\bar{X}=153.46$), babası işçi olan çocukların puan ortalamalarına ($\bar{X}=139.25$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) fark edilmektedir.

Tablo 26.

4-6 yaş Çocukların Baba Meslek Durumuna Göre Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Karşılaştırılması

Boyut	Baba Meslek	n	$\bar{X}$	SS	SD	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik Tutum	a) İşsiz	12	65.16	7.27	3	5.983	.001*	b – c
	b) İşçi	178	64.68	7.64				
	c) Memur	52	69.11	5.39				
	d) Diğer	139	66.36	6.11				
	Toplam	381	65.91	6.96				
Baskıcı Tutum	a) İşsiz	12	48.83	4.80	3	16.855	.000*	a – b
	b) İşçi	178	41.94	6.04				a – c
	c) Memur	52	37.13	6.88				a – d
	d) Diğer	139	40.24	5.31				b – c
	Toplam	381	40.88	6.23				c – d
Aşırı Hoşgörülü Tutum	a) İşsiz	12	26.08	6.73	3	.383	.765	
	b) İşçi	178	25.09	5.65				
	c) Memur	52	24.42	5.18				
	d) Diğer	139	24.74	6.10				
	Toplam	381	24.90	5.78				
Toplam	a) İşsiz	12	140.08	12.47	3	2.439	.064	
	b) İşçi	178	131.73	11.81				
	c) Memur	52	130.67	8.65				
	d) Diğer	139	131.35	11.04				
	Toplam	381	131.71	11.24				

*p<0,05

Tablo 26’da babaların meslek durumuna göre çocuk yetiştirme tutumlarında farklılık olup olmadığını çözümlemek amacıyla uygulanan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları verilmiştir. Veriler incelendiğinde çalışmaya katılan babaların meslek durumlarına göre anne baba tutum ölçeğini (ABTÖ) oluşturan *demokratik tutum* ve *baskıcı tutum* boyutlarından alınan puanlarda istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanırken ($p<0,05$); *aşırı hoşgörülü tutum* alt boyutundan alınan puanlarda ve *ölçek toplam puanında* istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0,05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Scheffe testi uygulanmıştır.

Elde edilen bulgular incelendiğinde *demokratik tutum* alt boyutundan; memur babaların aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=69.11$), işçi babaların aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=64.68$) göre yüksek olduğu ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.001<0.05$) görülmektedir.

Baskıcı tutum alt boyutundan; çalışmayan babaların aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=48.83$), işçi babaların aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=41.94$), memur babaların aldıkları

puan ortalamalarına ($\bar{X}=37.13$), ve diğ er meslek grubundaki babaların aldıkları puan ortalamalarına ($\bar{X}=40.24$) g ore y uksek olduğu ve bu farkın istatistiksel a ıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) g or lmektedir. Memur babaların *baskıcı tutum* alt boyutundan aldıkları puan ortalamalarının ($\bar{X}=37.13$), i  i babaların ($\bar{X}=41.94$) ve diğ er meslek grubundaki babaların aldıkları puan ortalamalarından ($\bar{X}=40.24$) daha d u uk olduğu ve bu farkın istatistiksel a ıdan anlamlı bir farklılık olduğu ($p=.000<0.05$) g or lmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla 2024-2025 Eğitim Öğrenim yılında Sakarya ili merkez ve ilçelerinde yer alan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokul ve anaokullarında okul öncesi eğitim almakta olan 4-6 yaş 381 çocuk ve 381 ebeveyn araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ilişkisi ve demografik değişkenlerin ebeveyn tutumları ve psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular ile alanyazında bulunan çalışmalar ile karşılaştırılarak tartışılmış ve ulaşılan sonuçlar bu bölümde sunulmuştur. Sonraki araştırmalar için araştırmacılara ve okul öncesi dönemdeki çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini yükseltmeye yardımcı olabilmek için ebeveyn ve eğitimcilere önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç Ve Tartışma

Araştırmada ilk alt problem olarak 4-6 yaş çocukların Psikolojik Sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları düzeylerine bakılmıştır. Çocukların PERİK ölçeğinden aldıkları puanların genel olarak yüksek düzeyde olduğu ve alt boyutlardan alınan puanların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan 4-6 yaş çocukların PERİK ölçeğinden elde ettikleri puanlar incelendiğinde, çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin genel olarak yüksek olduğu görülmektedir. Alt boyutlar bazında değerlendirildiğinde, en yüksek ortalamanın *keşfetmekten hoşlanma* ve *öz kontrol* alt boyutlarında olduğu dikkat çekmektedir. Bu bulgular, çocukların yeni deneyimlere açık olduklarını ve duygularını ya da davranışlarını düzenleme konusunda gelişim gösterdiklerini düşündürmektedir. *Atılganlık* ve *iletişim kurma* alt boyutlarında elde edilen puan ortalamaları da görece yüksektir. Bu durum, çocukların sosyal etkileşimlerde bulunma ve kendilerini ifade etme konusunda olumlu beceriler sergilediklerini göstermektedir. Buna

karşın, *duygusal istikrar* ve *görev yönelimi* alt boyutlarında diğerlerine kıyasla nispeten daha düşük ortalamaların elde edilmiş olması, çocukların duygularını dengeleme ve bir göreve odaklanma gibi becerilerinin görece daha az gelişmiş olabileceğine işaret etmektedir. Genel psikolojik sağlamlık puanı ortalaması da bu örneklem grubundaki çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin genel olarak olumlu bir düzeyde olduğunu ve gelişimsel olarak destekleyici çevresel koşullar altında bulunduklarını düşündürmektedir. Bu da bize, çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinde nispeten yeni deneyimlere açık olma, duygu ve davranışlarını kontrol etme ile kendini ifade etme becerilerinin daha gelişmiş olduğunu; buna karşın duygusal dengeyi sürdürme ve görev bilinci geliştirme konularında daha fazla desteğe ihtiyaç duyabileceklerini göstermektedir.

Ebeveynlerin Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeğinden (ABTÖ) aldıkları puanlara göre en yüksek ortalamanın *demokratik tutum* boyutunda olduğu görülmektedir. Bu durum, ebeveynlerin çocuklarına karşı sevgi ve anlayış temelli, destekleyici ve iletişime açık bir tutum benimsediklerini göstermektedir. *Baskıcı-otoriter tutum* boyutunda elde edilen ortalama puan demokratik tutuma kıyasla daha düşük olmakla birlikte, ebeveynlerin zaman zaman katı ve kuralcı bir yaklaşım sergileyebildiklerini de ortaya koymaktadır. *Aşırı hoşgörülü tutum* boyutunda ise puan ortalamasının diğer boyutlara göre en düşük düzeyde olması, ebeveynlerin sınır koymaktan kaçınan, denetimi düşük bir tutumu daha az benimsediklerini düşündürmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemi olarak 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ile ebeveyn tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı, ancak genellikle zayıf düzeyde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Özellikle *demokratik ebeveyn tutumunun*, çocukların psikolojik sağlamlık ölçeğinin tüm alt boyutlarıyla ve toplam puanıyla pozitif yönlü zayıf ilişkiler gösterdiği görülmüştür. Bu durum, demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının sosyal ve duygusal becerilerinin daha gelişmiş olabileceğini ortaya koymaktadır. Özellikle iletişim kurma, öz kontrol ve atılganlık gibi sosyal uyumla yakından ilişkili alanlarda anlamlı ilişkilerin bulunması, demokratik ebeveynlik yaklaşımının çocukların psikolojik sağlamlık gelişimine katkı sağladığını düşündürmektedir.

Buna karşılık, *baskıcı-otoriter tutumun*, çocukların öz kontrol ve görev yönelimi gibi alt boyutlarla ve psikolojik sağlamlık toplam puanıyla negatif yönde zayıf ilişkiler gösterdiği

saptanmıştır. Bu bulgu, katı ve kuralcı ebeveyn tutumlarının çocukların öz düzenleme becerileri ile görev bilinci gelişimini olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Ebeveyn tutumlarına ilişkin toplam puan değerlendirildiğinde ise, çocukların iletişim kurma ve atılganlık boyutlarıyla pozitif yönlü zayıf düzeyde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bu sonuç, genel olarak sevgi, saygı, anlayış ve rehberliğe dayalı ebeveynlik tutumlarının, çocukların sosyal becerilerini destekleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir.

Tüm bu bulgular, ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri üzerinde etkili olduğunu; ancak bu etkinin düşük düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir. Bu durum, çocukların psikolojik sağlamlık gelişiminde sadece ebeveyn tutumlarının değil, aynı zamanda bireysel özellikler, okul ortamı, akran ilişkileri ve diğer çevresel faktörlerin de önemli rol oynayabileceğini düşündürmektedir.

Talib, Mohamad ve Mamat (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, ebeveyn tutumlarının çocuk gelişimi üzerindeki etkileri kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır. Çalışma, özellikle *demokratik* ebeveyn tutumunun çocukların hem davranışsal gelişimini hem de akademik başarılarını olumlu yönde desteklediğini ortaya koymaktadır. Araştırmacılar, bu ebeveynlik tutumunun çocuklara sağlanan sevgi, anlayış ve uygun düzeyde disiplin yoluyla daha sağlıklı bir gelişim süreci sunduğunu vurgulamaktadır. Buna karşın, *otoriter* ve *aşırı hoşgörülü* tutumların, çocukların sosyal uyum becerilerinde ve akademik performanslarında olumsuz sonuçlara neden olabileceği ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular, ebeveynlik tarzının çocuğun gelişimsel süreci üzerinde belirleyici bir rol oynadığını göstermesi açısından araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Wang, Tian ve Rozelle'in (2024) yürüttüğü çalışmada, Çin'de kırsal kesimde yaşayan okul öncesi çocukların psikolojik sağlık durumları ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Çalışmada, *demokratik* ebeveyn tutumunun çocuklarda hem içe dönük hem de dışa dönük davranışsal sorunların daha düşük düzeyde görülmesiyle ve yüksek prososyal davranışlarla ilişkili olduğu bulunmuştur. *Otoriter (baskıcı)* ebeveynliğin ise çocuklarda psikolojik sorunların artışıyla bağlantılı olduğu ve prososyal davranışları olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir. Farklı ebeveynlik biçimlerinin birlikte değerlendirildiği analizlerde, yetkin ebeveynliğin baskın olduğu gruplarda çocukların daha az problem davranış sergilediği ve sosyal becerilerinin daha gelişmiş olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar, çocukların psikolojik iyi oluş hali ile *demokratik* ebeveyn tutumu arasında pozitif, *otoriter* ebeveynlik ile arasında negatif yönlü ilişki olması sebebiyle araştırma bulgularıyla benzeşmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemünde, 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri ve ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumlarının; cinsiyet, yaş, okul öncesi deneyimi, kardeş sayısı, ebeveyn medeni durumu, ebeveyn yaş, ebeveyn öğrenim düzeyi, ebeveyn mesleği ve gelir düzeyi değişkenleri ile arasındaki ilişki incelenmiştir.

4-6 yaş çocukların cinsiyetine göre psikolojik sağlamlık düzeylerine bakıldığında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç, kız ve erkek çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin benzer olduğunu ve cinsiyetin psikolojik sağlamlık üzerinde belirleyici bir değişken olmadığını düşündürmektedir. Bu sonucu son yıllarda eğitim camiası ve sosyal mecrada sıkça konu edilen cinsiyet eşitliği bağlamında ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarına eşit bir mesafe ve hoşgörü ile yaklaşması durumunun etkilediği düşünülmektedir. Araştırma bulgularına göre ulaşılan bu sonuç alanyazındaki diğer (Cengiz, 2025; Yıldırım-Kurtuluş, Kurtuluş ve Özyurt Uysal 2022; Yılmaz ve Arslan, 2024) araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Buna karşılık Yücekaya (2024)'nın okul öncesi dönemindeki çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlıkları ile annelerinin kapsayıcı işlevleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı araştırması sonucunda cinsiyet değişkenine göre; kız çocuklarının iletişim/kurma sosyal performans ve öz-kontrol/düşüncelilik alt boyut puanlarının erkek çocuklardan daha yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Ancak yine Yücekaya (2024) PERİK ölçeğinin toplam puanına göre cinsiyet değişkeni bağlamında anlamlı farklılık saptanmadığını bildirmiştir. Erbay ve Toklu'nun (2021) yürüttüğü araştırmada, 48-60 aylık çocukların okula uyum süreçleri; sosyal-duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık düzeyleri temelinde ele alınmıştır. Çalışmada yaş ve cinsiyet değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar incelenmiş ve elde edilen bulgular, kız çocuklarının ve daha büyük yaştaki çocukların söz konusu yeterlik alanlarında daha yüksek düzeylere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Türkyılmaz ve Pekdoğan (2019) yaptıkları çalışmada, kız çocuklarının sosyal davranış düzeylerinin erkek çocuklara kıyasla daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Aksoy, Gültekin Akduman, Şepitçi Sarıbaş ve Özyürek (2024)'in yaptığı okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerileri ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceldikleri çalışmada; kız çocuklarının sosyal becerilerinin ve duyguları yönetme becerilerinin erkek çocuklara kıyasla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine benzeri şekilde Gülay Ogelman, Güngör ve Göktaş (2021), COVID 19 dönemi beş-altı yaş grubu çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerini inceledikleri çalışmalarında, kız çocuklarının erkek çocuklara kıyasla daha yüksek psikolojik sağlamlık düzeyine sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum sosyokültürel bağlam, pandemi koşulları gibi döneme

özgü etkenlerden kaynaklanmış olabilir. Çetingöz, Düzyol-Türk ve Yıldırım (2025) tarafından yapılan okul öncesi çocukların psikolojik sağlamlığını çeşitli demografik özellikler açısından inceledikleri kesitsel çalışmada, çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirtilmiştir. Kishalı ve Gültekin Akduman (2024) tarafından yürütülen bir çalışmada ise, 282 okul öncesi dönem çocuğunu kapsayan incelemede, psikolojik sağlamlık düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, araştırma sonucuyla örtüşmekte ve okul öncesi dönemde psikolojik sağlamlığın cinsiyetten bağımsız gelişebileceğini desteklemektedir.

Ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetine göre çocuk yetiştirme tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bundan hareketle ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetine bağlı olarak tutumlarını değiştirmediklerini ve benimsedikleri çocuk yetiştirme yaklaşımlarının cinsiyetten bağımsız olduğunu söylemek mümkündür.

Aydoğdu ve Dilekmen (2016) tarafından yürütülen çalışma, çocuk yetiştirme tutumlarının ebeveynlerin çeşitli demografik özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemiş; cinsiyete dayalı bir farklılığın bulunmadığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Direk ve Batmaz (2024), toplumsal cinsiyet algıları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi ele aldıkları araştırmalarında, ebeveyn tutumlarının çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini vurgulamışlardır. Karadağ & Akçınar (2023) özellikle babaların toplumsal cinsiyet rolleri algılarının çocuk yetiştirme tutumlarını nasıl şekillendirdiğine odaklandıkları çalışmalarında, toplumsal cinsiyet rollerinin ebeveyn tutumları üzerinde etkili olduğunu ortaya koymakla birlikte, bu etkinin doğrudan çocukların cinsiyetine bağlı olmadığını, daha çok toplumsal cinsiyet algılarının tutumları dolaylı olarak şekillendirdiğini belirtmişlerdir. Özetle babalar, çocuklarının kız ya da erkek olması nedeniyle tutumlarını değiştirmekten çok, kendi içselleştirdikleri toplumsal cinsiyet rollerine göre tutum geliştirmektedir. Şendil, Akyüz & Aktaş (2023) ise, ebeveyn tutumlarını ölçmek üzere geliştirilmiş ETÖ ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yaparken, anneler ile babalar arasında izin verici tutumda farklılık olduğu belirtmiş, ancak çocukların cinsiyetine göre ebeveyn tutumlarının farklılaşmasına değinmemiştir. Bu durum da, ebeveyn tutumlarının çocukların cinsiyetinden bağımsız olabileceğine işaret eder.

Araştırmada 4-6 yaş çocukların yaşlarına göre psikolojik sağlamlık düzeyleri incelendiğinde duygusal istikrar, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında yaşa bağlı istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öte yandan, iletişim kurma, öz

kontrol, atılganlık alt boyutları ve psikolojik sağlamlık genel puanı açısından yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu anlamlı farklılıkların temelinde dört yaş ile beş yaş ve dört yaş ile altı yaş grupları arasında ortaya çıktığı, iletişim kurma alanında anlamlı farklılığın yalnızca dört yaş ile altı yaş grupları arasında görülmüştür. Çocuklar büyüdükçe özellikle sosyal-duygusal beceri ve öz düzenleme kapasitesinde anlamlı gelişmeler gözlemlendiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bulgularda, çocuğun artan yaşla birlikte kazandığı dil becerileri, bilişsel olgunluk, duygularını ifade etme ve anlama kapasitesinin etkisi de görülmektedir. Yaşantı yoluyla edinilen deneyimlere bağlı olarak gelişen problem çözme becerileri ve artan sosyal etkileşimler, çocukların sosyal uyum becerisi, duygularını düzenleme ve kendilerini daha etkili şekilde ifade etme yetilerini güçlendirmekte; bu da psikolojik sağlamlık düzeylerini olumlu yönde etkilemektedir.

Araştırma sonuçları, Chen ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan ve çocukların yaşına göre duygusal becerilerle psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi irdeleyen çalışmada elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada, çocukların yaşları ilerledikçe inisiyatif ve öz düzenleme özelliklerinde anlamlı artış gözlemlendiği belirtilmiştir. Aksoy, Gültekin Akduman, Şepitçi Sarıbaş ve Özyürek (2024) tarafından yapılan çalışmada da 61–72 aylık çocukların duyguları yönetme becerilerinin, 48–60 aylık çocuklara göre daha gelişmiş olduğu belirlenmiştir.

Yoon ve ark. (2024) tarafından Child Development dergisinde yayımlanan bir çalışmada, bakım sistemine dâhil olan çocuklarda dayanıklılık profilleri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar, çocukların yalnızca yaşlarının değil, çok boyutlu dayanıklılık göstergelerinin (duygusal-davranışsal, bilişsel, sosyal) bir arada değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamakta; bu da yaş faktörünün tek başına belirleyici olmadığını göstermektedir. Ayrıca Masten & Barnes (2018) derleme makalesinde çocukluk gelişimi perspektifinden dayanıklılığı ele almış, bu kavramın çoklu sistemlerin (bireysel, sosyal, ailevi) etkileşimiyle oluştuğuna dikkat çekmiştir. Yaşın bir faktör olduğunu ancak tek başına sağlamlığı açıklamakta yetersiz kaldığını söylemiştir.

Vancu ve Zamfir (2024) tarafından yürütülen çalışmada, çocuklarda yaş ilerledikçe özellikle iletişim becerileri, atılganlık (özgüven) ve duygusal istikrar gibi gelişimsel alanlarda anlamlı düzeyde artış gözlemlenmiştir. Bu bulgular, yaşın bazı gelişimsel boyutlarda olumlu kazanımlar sağladığını göstermekte; ancak bu durumun tüm gelişim alanları için geçerli olmadığı da vurgulanmaktadır. Bu yönüyle araştırma sonuçlarıyla oldukça örtüşmektedir.

Araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının yaşlarına göre çocuk yetiştirme tutumları incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu sonuç, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarının, çocukların yaşına bağlı olarak anlamlı şekilde değişmediğini göstermektedir. Başka bir ifadeyle, ebeveynlerin benimsedikleri çocuk yetiştirme tarzları, çocuklarının kaç yaşında olduğuna bakılmaksızın benzer özellikler taşımaktadır. Bu bulgu, Direk ve Batmaz (2024) tarafından yürütülen çalışmayla paralellik göstermektedir. Söz konusu araştırmada da ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarında çocukların yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Benzer şekilde, Karadağ ve Akçınar (2023), ebeveynlerin çocuklarına yönelik demokratik ve otoriter tutumlarının, çocukların yaşı değişse bile belirli bir yapıda sabit kalabileceğini ifade etmişlerdir. Bu durum, ebeveyn tutumlarının daha çok bireysel, kültürel ve sosyoekonomik faktörlerden etkilendiğini; çocuğun yaşının ise bu tutumları doğrudan değiştirmedini düşündürmektedir.

Araştırmada 4-6 yaş çocukların okul öncesi eğitim alma durumuna göre psikolojik sağlamlık düzeyleri incelendiğinde öz kontrol, duygusal istikrar ve görev yönelimi keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Buna karşılık, iletişim kurma, keşfetmekten hoşlanma, atılganlık alt boyutlarında ve psikolojik sağlamlık toplam puanında okul öncesi eğitim almış çocukların puan ortalamaları, okul öncesi eğitim almayanların ortalamasında anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar, okul öncesi eğitim deneyiminin çocukların iletişim, atılganlık, keşfetme eğilimi ve genel psikolojik sağlamlık düzeylerini olumlu yönde etkilediğini göstermekte olup okul öncesi eğitimin çocukların sosyal ve duygusal becerilerinin gelişiminde önemli bir role sahip olduğu gerçeğini de desteklemektedir.

Bu Chen ve ark. (2021), okul öncesi eğitim ortamlarının çocukların iletişim becerilerini ve sosyal uyumlarını artırdığını, bu süreçte özellikle atılganlık ve keşfetmeye yönelik motivasyonlarının güçlendiğini vurgulamıştır. Benzer şekilde, Kishalı ve Gültekin Akduman (2024) da psikolojik sağlamlık üzerine yaptıkları çalışmada, okul öncesi eğitim deneyiminin çocukların psikolojik dayanıklılığını artırdığına dikkat çekmiştir.

Araştırmada, ebeveynlerin çocuklarının okul öncesi eğitim deneyimi olma durumuna göre çocuk yetiştirme tutumları incelendiğinde demokratik tutum alt boyutunda, çocukları okul öncesi eğitim almış ebeveynlerin puanları çocukları okul öncesi eğitim almayan ebeveynlerden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Öte yandan, baskıcı-otoriter tutum alt boyutunda ise, okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynlerinin puanları eğitim

almayanların puanlarından anlamlı derecede daha düşük çıkmıştır. Bu sonuçlardan hareketle okul öncesi eğitim deneyiminin ebeveynlerin çocuk yetiştirme yaklaşımlarını olumlu yönde etkilediği söylenebilir. Alanyazında da benzer bulgular yer almaktadır. Yılmaz ve Doğan (2022), okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynlerinin daha demokratik ve destekleyici tutumlar sergilediğini belirtmişlerdir. Ayrıca, Öztürk ve Arkadaşları (2023), erken çocukluk eğitimine katılımın ebeveynlerin otoriter tutumlarını azaltarak, daha esnek ve iletişime açık tutumlar geliştirmesine katkı sağladığını ortaya koymuştur. Buradan yola çıkılarak, okul öncesi eğitim sadece çocuklarda değil, ebeveynlerin de tutum ve davranışlarında olumlu değişimlere yol açmakta; bu da çocukların psikososyal gelişimini destekleyen bir çevre oluşturulmasına katkı sağlamaktadır, denilebilir.

Araştırmada, 4-6 yaş çocukların kardeş sayısı değişkenine göre psikolojik sağlık düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Benzer şekilde Kishalı & Akduman (2024) da çalışmalarında, kardeş sayısının çocukların psikolojik sağlık düzeylerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığını ortaya koymuşlardır. Ancak, kardeşi olmayan çocukların psikolojik sağlık puanlarının diğer çocuklara kıyasla en düşük düzeyde olduğunu gözlemişlerdir. Kardeşi olmayan çocukların daha düşük psikolojik sağlık düzeyine sahip olması, araştırmada istatistiksel olarak anlamlı çıkmamış olsa da, gelişimsel açıdan dikkate değer bir bulgu olarak değerlendirilebilir. Çünkü kardeşler arası etkileşim, paylaşma, çatışma çözme ve sosyal iletişim gibi deneyimler aracılığıyla çocuklara önemli gelişimsel fırsatlar sunar. Bu tür deneyimler, çocukların psikolojik dayanıklılıklarını ve sosyal-duygusal becerilerini dolaylı olarak destekleyebilir. Ancak bu potansiyel etki, bireysel farklılıklar, ebeveyn tutumları ve çevresel koşullar gibi değişkenlerle örtülmüş ya da etkisi zayıflamış olabilir. Çetingöz, Düzyol-Türk ve Yıldırım (2025) tarafından yapılan çalışmada, çocukların kardeş sayısına göre psikolojik sağlık ve sosyal-duygusal becerilerinde farklılıklar gözlemlenmiştir. Tek çocuk ya da az sayıda kardeşi olan çocukların psikolojik dayanıklılık, boş zamanlarını etkin kullanma, dikkat ve yakınlık gibi alanlarda daha yüksek puanlar aldığı, kardeşleri olan çocukların ise özellikle birincil bakım boyutunda daha fazla destek veya katılım aldığı belirlenmiştir. Bu durum, kardeş sayısının çocukların psikolojik dayanıklılıkları üzerinde farklı etkiler yaratabileceğini göstermektedir. Kardeş sayısı az olan çocuklar, ebeveynlerden daha fazla bireysel ilgi ve destek alma olasılığına sahipken; kardeş sayısı çok olan çocuklar ise bireysel ebeveyn ilgisinin azalmasına rağmen, kardeşler arası paylaşım, sosyal etkileşim ve sorumluluk alma gibi önemli sosyal-duygusal deneyimler kazanabilirler.

Araştırmada, ebeveynlerin sahip oldukları çocuk sayısına göre çocuk yetiştirme tutumları incelendiğinde *demokratik tutum* alt boyutunda anlamlı farklılıklar gözlemlenmiştir. Dört ve daha fazla çocuğa sahip ebeveynlerin demokratik tutum puan ortalamasının, iki çocuklu ebeveynlere ve üç çocuklu ebeveynlere göre anlamlı derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, ailedeki çocuk sayısının ebeveynlerin demokratik tutum benimseme düzeyini etkileyebileceğini göstermektedir. Daha kalabalık ailelerde ebeveynlerin zaman, enerji ve dikkat kaynaklarını daha fazla dağıtmak durumunda kalmaları, demokratik tutumları zayıflatırabilir. Ayrıca aile içi organizasyon ve disiplin sağlama zorlukları, demokratik yaklaşımı daha sürdürülebilir kılan sakinlik ve paylaşım dayalı ortamı zorlaştırabilir. Bu sonuç doğrultusunda alanyazında benzer bulgular da mevcuttur. Li, Li ve Zhu (2024) Çin’de yaptıkları geniş ölçekli bir çalışmada, çocuk sayısı arttıkça ana bakım verenlerin demokratik ebeveynlik tarzını benimseme olasılıklarının azaldığı tespit etmiştir. Bu durum, daha fazla çocukla birlikte gelen sorumlulukların ve kaynakların sınırlılığının ebeveynlik tarzını değiştirdiğini göstermektedir.

Alidosti ve çalışma arkadaşlarının (2016) İran’da gerçekleştirdiği araştırmada, tek çocuklu, iki çocuklu ve üç ya da daha fazla çocuk sahibi aileler arasında ebeveynlik tutumlarında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bulgulara göre, tek çocuklu ailelerde *hoşgörülü*, iki çocuklu ailelerde *demokratik* ve üç ve daha fazla çocuklu ailelerde ise *otoriter* tutumların daha yaygın olduğu saptanmıştır. Bu da çocuk sayısının ebeveyn tutumları üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu doğrular niteliktedir.

Araştırmanın bulgularına göre, 48–72 aylık çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri, ebeveynlerinin medeni durumuna göre anlamlı biçimde farklılık göstermektedir. Ebeveynleri evli olan çocukların, iletişim kurma, öz kontrol, atılganlık, duygusal istikrar, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma gibi sosyal-duygusal alt boyutlarda ve toplam psikolojik sağlamlık puanlarında, ebeveynleri bekâr olan çocuklara göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Bu bulgular, aile yapısının çocukların erken dönem psikolojik dayanıklılık becerileri üzerinde etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar, alanyazındaki çeşitli bulgularla örtüşmektedir. Wallenborn ve arkadaşları (2019), üç yaşındaki çocukların içe dönük davranış puanlarının ebeveynlerin evlilik durumuna göre anlamlı şekilde farklılaştığını bulmuşlardır. Evli olmayan ebeveynlere sahip çocukların, evli ebeveynlerin çocuklarına kıyasla daha yüksek içselleştirme puanları aldığı, ancak bu farkın çocuklar büyüdükçe azaldığı belirtilmiştir. Bu sonuç, erken

çocuklukta aile yapısının psikolojik gelişim üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Evli ebeveynlerin sağladığı istikrarlı ve yapılandırılmış ortamın, çocukların duygusal ve sosyal gelişimini desteklediği, sosyal destek ve ekonomik avantajların psikolojik sağlamlık üzerinde olumlu rol oynadığı ifade edilmektedir (McLanahan & Sandefur, 1994; Amato, 2000). Benzer şekilde Anderson (2014) da aile yapısının çocukların fiziksel, duygusal ve akademik sağlığı üzerindeki etkilerini incelediği araştırmasında evli ve biyolojik ebeveynleriyle birlikte demokratik bir ortamda büyüyen çocukların genellikle diğer aile yapılarında büyüyen çocuklara kıyasla daha sağlıklı gelişim gösterdiğini ve uzun vadeli psikolojik iyi oluşlarının olumlu yönde etkilendiğini bildirmiştir. Öte yandan, bekar ebeveynlerin yaşadığı zorlukların çocuklara olumsuz yansiyabileceği vurgulanmaktadır. Sonuç olarak, erken dönemde aile bütünlüğü ve ebeveyn evlilik durumu çocukların psikolojik sağlamlığı üzerinde etkili olmakla birlikte, bu etkinin zamanla azalması ve farklı faktörlerle değişebilmesi mümkündür.

Araştırmada, ebeveynlerin medeni durumlarına göre çocuk yetiştirme tutumları incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu sonuç, medeni durumun ebeveyn tutumları üzerinde belirleyici bir etken olmadığını göstermektedir. Bu bulgu, alanyazındaki diğer güvenilir çalışmalarla da desteklenmektedir. Simons ve arkadaşlarının (1991) araştırmasında, ebeveynlik tutumlarının kuşaklar arası aktarımında temel belirleyicinin ebeveynin geçmiş deneyimleri ve psikososyal özellikleri olduğu; medeni durumun ise bu aktarım üzerinde baskın bir rol oynamadığı vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Amato ve Fowler (2002) çalışması, farklı aile yapılarına rağmen destekleyici, izleyici ve cezalandırıcı olmayan pozitif ebeveyn tutumlarının çocuk gelişimi üzerinde olumlu etkisi olduğunu ve bu etkinin aile yapısına ya da medeni duruma bağlı olarak değişmediğini ortaya koymuştur.

Araştırmada, ebeveynlerin yaş gruplarına göre çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri incelendiğinde istatistiksel açıdan anlamlı farklar bulunmuştur. Özellikle 23–28 yaş arasındaki ebeveynlerin çocukları, iletişim kurma, öz kontrol, atılganlık, duygusal istikrar, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma gibi alanlarda diğer yaş gruplarındaki çocuklara göre daha düşük puan almıştır. Bu durum, ebeveyn yaşının çocukların gelişiminde etkili olduğunu göstermektedir.

Zondervan Zwijnenburg ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan çalışma ebeveyn yaşının çocuklarda içe dönük davranış problemleri ile zayıf bir ilişkiye sahip olduğunu, dışa dönük

davranış problemleri ile daha belirgin ilişkiler bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu bulgu, ebeveyn yaşının çocukların psikolojik sağlığı üzerindeki etkisinin problem türüne göre farklılık gösterebileceğini göstermektedir. Bu sonuçlar, ebeveyn yaşının çocukların psikolojik gelişimi üzerinde önemli bir rol oynayabileceğini vurgulamakla birlikte, etkisinin karmaşık ve çok boyutlu olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, ebeveyn yaşının yanı sıra sosyoekonomik durum, ebeveyn eğitimi ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği gibi faktörlerin de dikkate alınması gerekmektedir.

Araştırmada, ebeveynlerin yaşlarına göre çocuk yetiştirme tutumları incelendiğinde aşırı hoşgörülü tutum alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir. 41 yaş ve üstü ebeveynlerin aşırı hoşgörülü tutum puan ortalaması, 29–34 yaş ve 35–40 yaş grubundaki ebeveynlere göre anlamlı derecede daha yüksektir. Bu sonuç, ileri yaştaki ebeveynlerin çocuklarına yönelik daha aşırı hoşgörülü bir tutum sergileyebildiklerini göstermektedir. Bu bulgu, deneyimli ebeveynlerin eğitim yaklaşımlarında daha esnek ve toleranslı olma eğiliminde olabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmada, annelerin öğrenim düzeyinin 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlamlık ve sosyal-duygusal iyi oluş düzeyleri üzerinde anlamlı etkiler yarattığı görülmektedir. Özellikle iletişim kurma, öz kontrol, atılganlık, duygusal istikrar ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında annesi daha yüksek eğitim seviyesine sahip çocukların puan ortalamalarının anlamlı biçimde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Buna karşın, görev yönelimi alt boyutunda istatistiksel bir fark bulunmamıştır. Ölçek toplam puanına bakıldığında da annelerin öğrenim düzeyi yükseldikçe çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin anlamlı oranda arttığı görülmektedir. Bu bulgu, annelerin öğrenim düzeyinin çocukların psikososyal gelişiminde belirleyici bir faktör olduğunu göstermektedir. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri açısından değerlendirildiğinde, öğrenim düzeyi yükseldikçe çocuk yetiştirme konusunda daha bilinçli ve uzman görüşlerine önem vermeye daha yatkın ebeveynler oldukları düşünülmektedir. Bu bulgular, ebeveyn tutumları ile çevresel koşulların, çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin gelişiminde belirleyici bir rol oynadığını ve Liu'nun (2024) araştırmasında da vurgulandığı gibi, bu etkenlerin çocukların ruhsal dayanıklılıklarını doğrudan etkileyebileceğini göstermektedir. Bornstein ve Bradley (2014) annelerin öğrenim düzeyinin çocukların bilişsel ve sosyal gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğunu belirtmiş; yüksek eğitilmiş annelerin çocuklarına daha zengin ve destekleyici ev ortamları sundukları vurgulanmıştır. Masten (2014) de çalışmasında annelerin eğitim seviyesinin artmasının,

çocukların özgüven, iletişim becerileri ve problem çözme yeteneklerinin gelişimini destekleyerek, psikolojik sağlamlıklarının güçlenmesine katkı sağladığını ortaya koymuştur.

Araştırmada, annelerin öğrenim düzeyine bağlı olarak çocuk yetiştirme tutumlarında demokratik, baskıcı ve aşırı hoşgörölü tutum boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu görölmüştür. Demokratik tutumda, daha yüksek öğrenim düzeyine sahip annelerin puanlarının, düşük öğrenim düzeyine sahip annelere göre anlamlı derecede yüksek olması, eğitimin ebeveynlerin demokratik ve destekleyici tutumlarını artırdığını göstermektedir. Bu durum, öğrenim düzeyinin ebeveynlerin çocuklarına karşı daha pozitif ve iletişime dayalı tutum geliştirmesinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Öte yandan, baskıcı tutumda ise düşük eğitimli annelerin daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir; bu da eğitim seviyesi düşük annelerin çocuk yetiştirmede daha otoriter ve kontrolcü yaklaşımlar benimsediğine işaret etmektedir. Aşırı hoşgörölü tutumda ise lise mezunu annelerin, lisans ve üzeri mezunlara kıyasla daha yüksek puan aldığı bulunmuştur; bu durum, orta düzey eğitimli ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde aşırı hoşgörölü tutum sergileme eğiliminde olabileceğini düşündürmektedir. Benzer şekilde Baumrind (1991) ve Maccoby & Martin (1983) çalışmalarında, yüksek eğitim seviyesine sahip ebeveynlerin daha demokratik ve destekleyici çocuk yetiştirme tutumları benimsediği vurgulamaktadır.

Barbaroğlu'nun (2025) yaptığı araştırmada, annelerin eğitim ve gelir düzeylerinde görölen artışın, benlik saygısını olumlu yönde etkilediği ve bunun sonucunda daha sağlıklı ebeveynlik tutumları geliştirdiğini saptamıştır. Çalışmada benlik saygısı yüksek olan annelerin çocuklarına karşı daha *demokratik* ve destekleyici yaklaşımlar sergiledikleri görölmekteyken; düşük benlik saygısına sahip annelerin ise daha çok *otoriter* ya da *aşırı hoşgörölü* ebeveynlik stillerini benimsedikleri dikkat çekmektedir.

Araştırmada babalarının öğrenim durumuna göre çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri incelenmiştir. Atılganlık alt boyutlarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamış ancak diğer alt boyutlar ile toplam psikolojik sağlamlık puanında istatistiksel olarak anlamlı artışlar görölmüştür. *İletişim kurma* alt boyutunda babası lise mezunu olan çocuklar, babası lisans-lisansüstü mezunu olanlara kıyasla anlamlı derecede düşük puan almıştır. *Öz kontrol* alt boyutunda babası ilkokul mezunu çocuklar lisans-lisansüstü mezunu ebeveyn çocuklarına göre daha düşük puan almıştır. *Duygusal istikrar* alt boyutunda babası lisans-lisansüstü mezunu olan çocuklar, en düşük puan alan ilkokul mezunu anne çocuklarına göre anlamlı şekilde yüksek puan almıştır. *Görev yönelimi* ve *keşfetmekten hoşlanma* alt boyutlarında da babası lisans mezunu çocukların puanları, daha düşük eğitimli anne çocuklarına göre anlamlı

derecede yüksektir. Ölçek toplam puanı: Babası lisans-lisansüstü mezunu çocukların toplam puanı ilkokul, ortaokul ve lise mezunu anne çocuklarına kıyasla anlamlı derecede yüksektir. Bu sonuçlar, baba öğrenim düzeyinin çocukların sosyal-duygusal gelişiminde ve psikolojik sağlamlıklarında güçlü bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Eğitim seviyesi yükselen babaların çocuklarına daha zengin öğrenme ortamları, etkili iletişim ve duygusal destek sunduğu, dolayısıyla bu çocukların psikolojik becerilerinin daha güçlü geliştiği çıkarımına ulaşılabilir.

Fakhrunnisak & Patria (2022) tarafından yürütülen çalışmada, ebeveynlerin öğrenim düzeyinin çocukların depresif belirtilerini azalttığı ve mutluluk düzeyini artırdığı saptanmıştır. Araştırmada, babaların öğrenim düzeyine göre çocuk yetiştirme tutumları incelendiğinde; demokratik ve baskıcı tutum alt boyutlarında anlamlı farklılıklar gözlenmiştir. *Demokratik tutum* açısından, ilkokul mezunu babalarının çocuklarına yönelik puanlarının diğer eğitim düzeylerine göre daha düşük olması, babanın öğrenim düzeyinin yükselmesinin *demokratik ve destekleyici tutumları* artırdığını göstermektedir. *Baskıcı tutum* açısından ise, ilkokul mezunu babaların puanlarının diğer tüm eğitim gruplarına göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, babanın öğrenim düzeyi arttıkça otoriter ve baskıcı tutumların azaldığını ortaya koymaktadır. Li ve Zhan (2023) çalışmalarında, ebeveynlerin öğrenim düzeyinin yalnızca çocuklarının akademik ya da psikolojik gelişimi üzerinde değil, aynı zamanda ebeveyn-çocuk ilişkilerinin kalitesini doğrudan olumlu etkilediğini de göstermiştir.

Ogelman, Yüce ve Yüce'nin (2022) araştırmasında, öğrenim düzeyi yüksek ebeveynlerin çocukları; duyguları tanıma, ifade etme, empati kurma, duygularını düzenleme ve sosyal etkileşimlerde bulunma gibi alanlarda daha yüksek yeterlilik göstermiştir. Bu bulgular, ebeveynlerin öğrenim düzeyinin yalnızca çocukların akademik gelişimi üzerinde değil, aynı zamanda sosyal-duygusal gelişimleri ve psikolojik dayanıklılıkları üzerinde de önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymuştur. Ruiz Ortiz ve çalışma arkadaşlarının (2024) gerçekleştirdiği çalışmada, babaların öğrenim düzeyinin aşırı müdahaleci ebeveynlik davranışları üzerindeki etkisi, çocukların okul temelli sorunları çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışmanın bulguları, eğitim seviyesi yüksek babaların bu tür müdahaleci tutumları daha az sergilediğini ve bu durumun çocukların gelişiminde daha olumlu sonuçlar doğurduğunu ortaya koymuştur. Türkyılmaz ve Pekdoğan (2019) yaptıkları çalışmada da, ebeveynlerin öğrenim düzeyindeki artışın, çocukların sosyal davranışlarını olumlu yönde etkileyebileceği

sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazındaki ilgili çalışmaların bulguları, araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Araştırma, annelerin meslek durumuna göre çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinde anlamlı farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Atılganlık, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma gibi alt boyutlarda istatistiksel anlamlılık görülmemiş ancak diğer alt boyutlar ve toplam sağlamlık puanında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. İletişim kurma becerileri açısından, annesi memur olan çocukların, annesi ev hanımı olan çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Öz kontrol ve duygusal istikrar boyutlarında da benzer şekilde, annesi memur olan çocukların daha avantajlı olduğu saptanmıştır. Genel ölçek puanı değerlendirildiğinde ise, annesi memur olan çocukların toplam puanlarının, annesi ev hanımı olan çocuklara kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular, annelerin mesleki statülerinin, özellikle toplum içinde resmi statüye sahip olmanın, çocukların sosyal-duygusal dayanıklılığı üzerinde olumlu etkilerinin olduğunu göstermektedir. Memur annelerin düzenli mesai saatlerine, bununla birlikte bireyselleşebilecekleri bir iş hayatları ve beraberinde getirdiği sosyallik ile hem kendilerine alan tanımış olmaları hem de eve ve çocuklarına ayırabilecekleri zaman dilimine sahip olmalarının; ebeveynlik tutumlarını olumlu etkileyerek çocukların psikolojik iyi oluşlarını destekleyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, memur annelerin eğitim düzeylerinin genellikle daha yüksek olmasının da, çocuklarının sosyal-duygusal dayanıklılığını desteklemede etkili olan ebeveynlik becerilerini geliştirmelerine katkı sağlıyor olabileceği göz ardı edilmemelidir.

İşçi olan annelerin vardiyalı çalışma koşullarında çalışabilecekleri ve evlerine yorgun gelebilecekleri düşünüldüğünde çocuklarına karşı tahammüllerinin daha düzenli bir mesai saatine sahip memur annelerden daha düşük düzeyde olabileceği değerlendirilmektedir. Araştırma sonuçları bu yönü ile Liu (2024)'nın araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Liu (2024) araştırmasında çocukların büyüme ortamları ve çevresel faktörler ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında güçlü bir ilişki olduğunu vurgulamıştır.

Kopp, Lindauer ve Garthus-Niegel'in (2023) yürüttükleri meta-analiz çalışması, annelerin istihdam durumunun çocukların davranışsal özellikleri üzerinde karmaşık ve çok yönlü etkiler oluşturabileceğini ortaya koymuştur. Araştırmacılara göre, annelerin tam zamanlı çalıştığı durumlarda, çocuklarda dışa dönük davranışların artabileceği, buna karşılık içe dönük problemlerin azalabileceği yönünde bulgular elde edilmiştir. Bu durum, maternal

istihdamın çocuk gelişimi üzerindeki etkisinin yalnızca varlığıyla değil, aynı zamanda çalışmanın niteliği ve bağlamsal faktörlerle şekillendiğini göstermiştir.

Teng, Kuo ve Zhou (2018) tarafından Tayvan’da yürütülen yapısal eşitlik modeli temelli bir çalışmada, istihdam sahibi annelerin daha yüksek sosyoekonomik düzeye sahip olmalarının, otoriter ebeveynlik eğilimlerini azalttığı belirtilmektedir. Araştırmacılar, bu durumun çocukların duygusal ve sosyal becerilerinin gelişimini olumlu yönde etkilediğini vurgulamaktadır.

Salimiha, Perales ve Baxter (2018) tarafından Avustralya’da yürütülen uzunlamasına bir çalışma, çalışan annelerin çocuklarının sosyal-duygusal gelişimlerinde daha olumlu sonuçlar gözlemlendiğini göstermiştir; özellikle içe dönük uyum problemlerinde azalma ve sosyal becerilerde artış saptanmıştır.

Araştırmada, annelerin meslek durumuna bağlı olarak “*demokratik tutum*” ve “*baskıcı tutum*” alt boyutlarında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Demokratik tutum açısından, memur annelerin çocuklarına karşı daha yüksek düzeyde demokratik bir yaklaşım sergilediği, bu tutumun ev hanımı ve işçi annelere göre belirgin biçimde daha güçlü olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, farklı meslek grubunda yer alan annelerin de ev hanımı ve işçi annelere kıyasla daha *demokratik* bir ebeveynlik tutumuna sahip oldukları saptanmıştır. *Baskıcı tutum* boyutunda ise dikkat çekici bulgu, memur annelerin daha düşük düzeyde baskıcı bir tutum sergilemeleridir. Bu durum, mesleki statüsü daha yüksek olan annelerin çocuklarına karşı daha az otoriter ve daha ılımlı bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. Bu bulgular, annenin özellikle memur gibi resmi bir işte çalışmasının demokratik tutumları artırdığını, baskıcı yaklaşımları ise azalttığını göstermektedir. Sosyoekonomik ve mesleki imkânlarla sahip olmak, ebeveynlik davranışlarını olumlu yönde etkileyebilmektedir. Bu bulgular, annenin meslek durumunun çocuk yetiştirme tutumlarını önemli derecede etkilediğini göstermektedir. Memur ve diğer meslek gruplarındaki annelerin demokratik tutumu benimseme eğilimlerinin daha yüksek olması, bu annelerin çocuklarına yönelik daha olumlu ve destekleyici davranışlar sergilediklerini düşündürmektedir. Öte yandan, ev hanımı annelerde baskıcı tutumun daha yaygın olması, mesleki dışlanma veya sosyal etkileşim eksikliğinin, katı ve kontrolcü ebeveynlik davranışlarını artırabileceğine işaret etmektedir.

Bu sonuçlar, Tatlı, Selimoğlu ve Bademci’nin (2012) yaptıkları çalışmadaki, “Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumları, ev hanımı annelere kıyasla daha demokratik ve destekleyici özellikler taşımaktadır.” bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca Aydoğdu

ve Dilekmen'in (2016) sosyo-ekonomik düzey ve ebeveyn tutumları üzerine yaptıkları araştırma da mesleki statünün ebeveyn tutumları üzerinde belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışmalarda olduğu gibi, meslek sahibi olmanın bireyin sosyal çevresi ve psikososyal kaynaklarını artırarak daha sağlıklı ebeveynlik tutumlarına katkı sağladığı düşünülebilir.

Teng, Kuo ve Zhou'nun (2018) Tayvan'da yürüttükleri araştırma, annelerin sosyoekonomik durumları ve çalışma yaşamlarına göre ebeveynlik tutumlarında farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmaya göre, özellikle yüksek sosyoekonomik düzeye sahip ve çalışan anneler, çocuklarına karşı demokratik bir tutum benimsemeye daha yatkınken; düşük sosyoekonomik düzeye sahip ya da ev hanımı olan annelerde ise daha baskıcı (otoriter) ebeveynlik tarzlarının öne çıktığı belirlenmiştir.

Mesleki olarak daha fazla imkâna sahip olan ebeveynlerin, çocuklarına karşı daha sabırlı, açıklayıcı ve destekleyici tutumlar geliştirdiği; bunun da çocukların zihinsel ve sosyal gelişimi için önemli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, yapılan işin zihinsel açıdan ne kadar karmaşık ve tatmin edici olduğu da ebeveyn tutumlarını etkiler. Daha karmaşık ve doyurucu işlerde çalışan ebeveynlerin, çocuklarına daha fazla özgürlük tanıdığı ve daha destekleyici bir yaklaşım benimsediği gözlemlenmiştir.

Araştırma sonuçları, babaların meslek durumunun 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlık düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Özellikle babası memur olan çocukların, işçi olan çocuklara kıyasla iletişim kurma, atılganlık, duygusal istikrar, görev yönelimi ve keşfetmekten hoşlanma alt boyutlarında daha yüksek puanlar aldığı, ayrıca ölçek toplam puanında da anlamlı farklılık bulunduğu saptanmıştır. Ancak öz kontrol alt boyutunda mesleğe bağlı anlamlı bir fark gözlenmemiştir. Memurların genelde sabit saatler aralığında çalıştıkları ve akşamları evde çocukları ile birlikte zaman geçirme imkânlarının daha fazla olması sebebiyle bu sonucun olağan olduğu düşünülmektedir. Baba katılımı üzerine son yıllarda yapılan çalışmalar, özellikle çocukların psikolojik iyi oluş ve özgüven konusunda baba katılımının önemine dikkat çekmektedir. Nitekim Çetingöz, Düzyol-Türk ve Yıldırım (2025) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, 60-72 aylık çocukların psikolojik sağlık düzeyleri ile babaların çocuk bakımına katılım düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda baba katılımının çocukların psikolojik sağlık düzeyleri ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bildirilmiştir.

Araştırmada, babaların meslek durumuna göre çocuk yetiştirme tutumlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Özellikle memur babaların demokratik tutum puanlarının işçi babalara kıyasla daha yüksek olduğu, buna karşılık çalışmayan babaların baskıcı tutum puanlarının diğer gruplara göre belirgin şekilde daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bu sonuçlar, babaların mesleki statüsünün çocuk yetiştirme tarzları üzerinde önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Memur olan babaların işçi olan babalara göre daha demokratik bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir. Memuriyet için daha üst düzey öğrenim şartı olmasının ortaya çıkan bu sonuca etki ettiği düşünülmektedir. Zira öğrenim düzeyi yüksek olan ve mesai saatleri düzenli olan babaların çocukları ile daha düzenli bir ilişki kurma fırsatlarının olması olağan bir durumdur.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular ışığında öneriler sunulmuştur. Bu öneriler araştırma sonuçlarına ve gelecek araştırmalar için iki ayrı bölümde sunulmuştur.

5.2.1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

- 1) Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde, uzman eğiticiler tarafından yürütülecek aile eğitimleri ile ebeveynlere; sosyal-duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlığın önemi, kapsamı hakkında bilgilendirme yapılabilir, ebeveynlerin çocuklarıyla birlikte gerçekleştirebilecekleri etkinlik örnekleri sunulabilir.
- 2) Millî Eğitim Bakanlığı tarafından gerçekleştirilecek aile eğitimleri kapsamında ebeveynlere yönelik çocuk yetiştirme tutumları hakkında seminerler düzenlenebilir, ebeveynlerin kendi çocuk yetiştirme tutumlarına yönelik farkındalıklarını artırmaya ve bu tutumları geliştirmeye yönelik psiko-eğitim programları uygulanabilir.
- 3) Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı etkinliklerine daha fazla yer verilerek özellikle babaların aktif katılımının sağlanacağı planlamalar ile baba-çocuk etkileşimlerinin artırılması desteklenebilir.

5.2.2. Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

- 1) Bu araştırma nicel yöntem ile desenlenmiştir. İleri araştırmalarda okul dönemindeki çocukların anne ve baba ilişkilerini inceleyen nitel ve karma yöntemler kullanılabilir.
- 2) Yapılacak araştırmada örneklem grubunun doğum sırası, bebeklik dönemi bakım veren kişi ve bakma süresi, ne kadar sıklıkla bakıcı değiştirdiği gibi değişkenlere bakılabilir.
- 3) Boylamsal çalışma ile 4-6 yaş çocukların psikolojik sağlıklılarının süreç içerisinde değişimi (ilkokul dönemi vb.) ve yordayıcılığı gözlemlenebilir.
- 4) 4-6 yaş çocukların ebeveynlerine, "ebeveyn tutumları ve psikolojik sağlıklı" konularını kapsayan bir eğitim programı uygulanarak deneysel bir çalışma yürütülebilir. Bu çalışmada, eğitim öncesi ve sonrası ölçümlerle ebeveynlerin tutumlarındaki değişim ve çocukların psikolojik sağlıklı düzeylerindeki gelişim karşılaştırılmal olarak değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Afat, N. (2013). Çocuklarda üstün zekânın yordayıcı olarak ebeveyn tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 155–168. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/296105>
- Aksoy, H. P. (2022). *Annelerin psikolojik sağlamlık düzeyleri ile okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeyleri ve akademik destek becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Tez No: 739085).
- Aksoy, H. P., Gültekin Akduman, G., Şepitçi Sarıbaş, M., & Özyürek, A. (2024). The relationship between psychological resilience and social skills in the preschool period and factors affecting social skills. *Educational Academic Research*. <https://doi.org/10.33418/education.1421227>
- Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156–174. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720171234>
- Alidosti, M., et al. (2016). Comparison of parenting style in single child and multiple children families. *Iran Journal of Health Science*, 4(2), 49–53. <https://doi.org/10.18869/acadpub.jhs.4.2.49>
- Anderson, J. (2014). The impact of family structure on the health of children: Effects of divorce. ACP Position Paper, The Linacre Quarterly, 81(4), 378–387. <https://doi.org/10.1179/0024363914Z.000000000087>
- Ashraf, A., Khan, M. L., & Atta, N. (2024). Permissive parenting, self-regulation and risk-taking behavior among adolescents. *Global Social Sciences Review*, 9(1), 89–101. [https://doi.org/10.31703/gssr.2024\(IX-I\).09](https://doi.org/10.31703/gssr.2024(IX-I).09)
- Amato, P. R., & Fowler, F. (2002). Parenting practices, child adjustment, and family diversity. *Journal of Marriage and Family*, 64(3), 703–716. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2002.00703.x>
- Amato, P. R. (2000). The consequences of divorce for adults and children. *Journal of Marriage and the Family*, 62(4), 1269–1287. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2000.01269.x>

- Avcı, S.Ç. & Güleç Şatır, D. (2020). Yeni bir kavram: Helikopter ebeveynlik. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 163–168. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.738884>
- Aydoğdu, M., & Dilekmen, M. (2016). Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki anne tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Asya Studies*, 6(2), 25–40. <https://doi.org/10.31455/asya.570845>
- Aydoğdu, F. & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569–585. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/296105>
- Aydın, B. (2018). Sosyoekonomik düzeyin çocuk ihmali üzerindeki etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 25–42. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/296105>
- Babaroğlu, O. (2025). Annelerin benlik saygısı ve ebeveynlik tutumları. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 7(1), 34–44. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.25.1.04>
- Barber, B.K. (1996). Parental psychological control: Revisiting a neglected construct. *Child Development*, 67(6), 3296–3319. <https://doi.org/10.2307/1131780>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Child Development*, 37(4), 887–907. <https://doi.org/10.2307/1126611>
- Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1, Pt. 2), 1–103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
- Baumrind, D. (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56–95. <https://doi.org/10.1177/02724316911111004>
- Baumrind, D. (1991). Parenting styles and adolescent development. In J. Brooks-Gunn, R. Lerner, & A. C. Petersen (Eds.), *The encyclopedia of adolescence* (pp. 746–758). Garland.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), 83–96. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1984.tb00275.x>

- Berk, L.E. (2018). *Infants, children, and adolescents* (8th ed.). Pearson.
- Blacher, J., Baker, B. L., & Kaladjian, A. (2013). Syndrome specificity and mother–child interactions: Examining positive and negative parenting across contexts and time. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 43(4), 761–774. <https://doi.org/10.1007/s10803-012-1605-x>
- Blair, C., & Raver, C. C. (2012). Child development in the context of adversity: Experiential canalization of brain and behavior. *American Psychologist*, 67(4), 309–318. <https://doi.org/10.1037/a0027493>
- BMC Psychology. (2025). Associations between overprotective parenting style and academic anxiety among Chinese high school students. <https://bmcp psychology.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40359-025-02455-z>
- Bonanno, G.A. (2004). Loss, trauma, and human resilience: Have we underestimated the human capacity to thrive after extremely aversive events? *American Psychologist*, 59(1), 20–28. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.1.20>
- Bornstein, M. H. (2012). Cultural approaches to parenting. *Parenting: Science and Practice*, 12(2–3), 212–221. <https://doi.org/10.1080/15295192.2012.683359>
- Bornstein, M. H., & Bradley, R. H. (2014). *Socioeconomic status, parenting, and child development*. Routledge. <https://www.routledge.com/Socioeconomic-Status-Parenting-and-Child-Development/Bornstein-Bradley/p/book/9780805841327>
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). *A secure base: Parent-child attachment and healthy human development*. Basic Books.
- Bouillet, D., Pavin Ivanec, T. & Miljević-Riđički, R. (2014). Preschool teachers' resilience and their readiness for building children's resilience. *Health Education*, 114(6), 435-50. <https://doi.org/10.1108/HE-11-2013-0062>
- Bradley, R. H., & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 371–399. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.53.100901.135233>
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2023). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cengiz, D. (2025). *Okul öncesi dönem kekemeliği olan ve olmayan çocukların psikolojik sağlamlıklarının ve ebeveyn tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Tez No: 922687).
- Chao, R.K. (1994). Beyond parental control and authoritarian parenting style: Understanding Chinese parenting through the cultural notion of training. *Child Development*, 65(4), 1111–1119. <https://doi.org/10.2307/1131308>
- Chen, H., Hong, Q., Xu, J., Liu, F., Wen, Y., & Gu, X. (2021). Resilience coping in preschool children: The role of emotional ability, age, and gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(9), Article 5027. <https://doi.org/10.3390/ijerph18095027>
- Cicchetti, D. & Rogosch, F.A. (2002). A developmental psychopathology perspective on adolescence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70(1), 6–20. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.70.1.6>
- Cicchetti, D., & Toth, S.L. (2005). Child maltreatment. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 409–438. <https://doi.org/10.1146/annurev.clinpsy.1.102803.144029>
- Cicchetti, D. (2010). Resilience under conditions of extreme stress: A multilevel perspective. *World Psychiatry*, 9(3), 145–154. <https://doi.org/10.1002/j.2051-5545.2010.tb00297.x>
- Cohen, S. & Wills, T.A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310–357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Compas, B.E., Connor-Smith, J.K., Saltzman, H., Thomsen, A.H. & Wadsworth, M.E. (2001). Coping with stress during childhood and adolescence: Problems, progress, and potential in theory and research. *Psychological Bulletin*, 127(1), 87–127. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.127.1.87>

- Conger, R. D., Conger, K. J., & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 685–704. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00725.x>
- Conger, R. D., & Donnellan, M. B. (2007). An interactionist perspective on the socioeconomic context of human development. *Annual Review of Psychology*, 58, 175–199. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.58.110405.085551>
- Curby, T. W., Brock, L., & Hamre, B. K. (2013). *Teachers' emotional support consistency predicts children's achievement gains and social skills*. *Early Education and Development*, 24(3), 292–309. <https://doi.org/10.1080/10409289.2012.665760>
- Çavdar, F. Z. & Erdoğan, P. (2023). Aşırı koruyucu ebeveynlerin öğrencilerin akademik başarısına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 6(2), 299–318. <https://doi.org/10.55150/apjec.1365901>
- Çetingöz, D., Düzyol-Türk, E., & Yıldırım, G. (2025). Resilience in preschool children and father involvement, demographic characteristics: A cross-sectional study in Türkiye. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-025-07923-8>
- Darling, N. & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487–496. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487>
- Demircioğlu H. & Yoldaş C. (2018). Çocukluk ve ergenlik döneminde psiko-sosyal risk faktörleri ve koruyucu unsurlar. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 18(1):40-8. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/838476>
- Denham, S.A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development*, 17(1), 57–89. https://doi.org/10.1207/s15566935eed1701_4
- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development*, 74(1), 238–256. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00533>
- Derman, M. T., Türen, Ş., & Buntürk, T. (2020). Okul öncesi çocukların empati bölümleri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk*

Çalışmaları Dergisi / Journal of Early Childhood Studies, 4(3), 336–368.
<https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202042188>

- Direk, İ. N., & Batmaz, O. (2024). Okul öncesi dönem çocukların ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(41), 1575–1592. <https://doi.org/10.35675/befdergi.1275673>
- Duncan, G. J., & Magnuson, K. (2011). The nature and impact of early achievement skills, attention skills, and behavior problems. In G. J. Duncan & R. J. Murnane (Eds.), *Whither Opportunity? Rising Inequality, Schools, and Children's Life Chances* (pp. 47–70). Russell Sage Foundation.
<https://www.researchgate.net/publication/285088393>
- Erata, F., & Özbey, S. (2020). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 5(9), 125–139.
<https://doi.org/10.46872/pj.171>
- Erbay, F., & Toklu, D. A. (2021). 48-60 aylık çocukların okula uyumunun sosyal-duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık değişkeni açısından incelenmesi. *Turkish Studies - Educational Sciences*, 16(2), 1105–1122.
<https://doi.org/10.47423/TurkishStudies.49995>
- Evans, G. W. (2004). The environment of childhood poverty. *American Psychologist*, 59(2), 77–92. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.2.77>
- Fakhrunnisak, D., & Patria, B. (2022). The positive effects of parents' education level on children's mental health in Indonesia: A result of longitudinal survey. *BMC Public Health*, 22(1), 949. <https://doi.org/10.1186/s12889-022-13380-w>
- Fergus, S. & Zimmerman, M.A. (2005). Adolescent resilience: A framework for understanding healthy development in the face of risk. *Annual Review of Public Health*, 26, 399–419.
<https://doi.org/10.1146/annurev.publhealth.26.021304.144357>
- Garnezy, N. (1985). Stress-resistant children: The search for protective factors. In J. E. Stevenson (Ed.), *Recent research in developmental psychopathology* (pp. 213–233). Oxford: Pergamon.

- George, D. ve Mallery, M. (2010). SPSS for windows step by step: A simple guide and reference. Boston: Pearson
- Gizir, C.A. (2007). Psikolojik sağamlık ve çevresel destek öğeleri: Bir model önerisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 1–12. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/200204>
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6–7), 697–714. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(02\)00338-3](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(02)00338-3)
- Gönültaş Yücekaya, S. (2024). 3-6 yaş okul öncesi çocukların sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağamlıkları ile annelerinin kapsayıcı işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Tez No: 878703).
- Grotberg, E.H. (1995). *A guide to promoting resilience in children: Strengthening the human spirit*. Bernard van Leer Foundation.
- Grych, J. H., & Fincham, F. D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitive-contextual framework. *Psychological Bulletin*, 108(2), 267–290. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.108.2.267>
- Gülay Ogelman, H., Güngör, H., & Göktaş, İ. (2021). Examining the resiliency of preschool children in the COVID-19 pandemic period based on age and gender. *International Journal of Academic Research in Education*, 7(1), 29–37. <https://doi.org/10.17985/ijare.970400>
- Gülay Ogelman, H. ve Özyürek, A. (2021). Anne-baba tutum ölçekleri (4-12 yaş): geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 1-16. <https://doi.org/10.47714/uebt.847581>
- Gülay Ogelman, H. & Kahveci, D. (2023). Küçük çocukların sosyal becerileri ile sosyal duygusal iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies*, 4(2), 75–90. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2885692>
- Gülay Ogelman, H., Yüce, G., & Yüce, A. (2022). Anne Baba Eğitim Düzeylerine Göre Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal-Duygusal Yeterliliği. *Aurum Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 143–159. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aurum/issue/74298/1123590>

- Gün, R.Ş. & Akduman, G.G. (2022). Okul Öncesi Çocuklarının psikolojik sağlamlıklarının akran zorbalığı davranışları ile ilişkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 20(1), 107-23. <https://doi.org/10.37217/tebd.1019516>
- Güngör, A. & Şahin, Ç. (2014). Ebeveyn tutumlarının çocukların psikolojik dayanıklılıkları üzerindeki etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 39(176), 123-135. <https://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/3289>
- Gürel, A. H. (2024). *Ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Tez No: 894649).
- Israel, G. D. (1992). Determining sample size (Fact Sheet PEOD-6). University of Florida, Institute of Food and Agricultural Sciences (IFAS), Program Evaluation and Organizational Development. <https://www.tarleton.edu/academicassessment/documents/Samplesize.pdf>
- Işıkoğlu Erdoğan, N., Yoleri, S., & Tetik, G. (2017). Ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 226-239. <https://doi.org/10.21764/efd.88048>
- İkiz, S., & Öztürk Samur, A. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 159-175. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/226473>
- Kadioğlu, M. & Şahin, Ç. (2020). Ebeveyn tutumları ile çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 19(1), 50-64. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2020.651885>
- Kadioğlu, S., & Şahin, F. T. (2020). Türkiye’de ebeveynlik yaklaşımları: Kültürel dönüşüm bağlamında bir değerlendirme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 35(2), 105-123. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpd/issue/60674/606987>
- Kadioğlu, S., & Şahin, D. (2020). Türkiye’de ebeveyn tutumlarındaki değişim: Gelenekten modernliğe. *Türk Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(2), 201-215. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsad/issue/58612/791234>

- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Benlik, kimlik ve çocuk yetiştirme: Kültürel psikolojide yeni yaklaşımlar*. Koç Üniversitesi Yayınları.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (27. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karadağ, A., & Akçınar, B. (2023). Babaların toplumsal cinsiyet rolleri ve çocuklarının uyumlu sosyal davranışı arasındaki ilişkide çocuk yetiştirme tutumunun rolü. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 3(6), 97–106. <https://doi.org/10.51503/gpd.1092754>
- Kashdan, T. B., & Steger, M. F. (2007). *Curiosity and pathways to well-being and meaning in life: Traits, states, and everyday behaviours*. *Motivation and Emotion*, 31, 159–173. <https://doi.org/10.1007/s11031-007-9068-7>
- Kishalı, Z., & Gültekin Akduman, G. (2024). Okul öncesi dönem çocuklarının psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(1), 28–45. <https://doi.org/10.37217/tebd.1287358>
- Kopp, M., Lindauer, M., & Garthus-Niegel, S. (2023). Association between maternal employment and the child's mental health: A systematic review with meta-analysis. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 33, 3025–3042. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02164-1>
- Kritzas, N. & Grobler, A. A. (2005). The relationship between perceived parenting styles and resilience during adolescence. *Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 17(1), 1–12. <https://doi.org/10.2989/17280580509486586>
- Kuzgun, Y. (2000). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Nobel Yayınları.
- Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents. *Child Development*, 62(5), 1049–1065. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.1991.tb01588.x>
- Li, C., & Zhan, Y. (2023). The influence of parents' educational background on parent–child relationship. *SHS Web of Conferences*, 180, Article 02034. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202318002034>
- Li, D., Li, W., Lin, X. & Zhu, X. (2025). Associations between overprotective parenting style and academic anxiety among Chinese high school students. *BMC Psychology*, 13, 231. <https://doi.org/10.1186/s40359-025-02455-z>

- Li, D., Li, W., & Zhu, X. (2024). The association between authoritarian parenting style and peer interactions among Chinese children aged 3–6: An analysis of heterogeneity effects. *Frontiers in Psychology*, 14, Article 1290911. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1290911>
- Liu, F. (2024). An analysis on the relationship between preschoolers' psychological resilience and their raising environment. *Creative Education*, 15(10), 2019–2036. <https://doi.org/10.4236/ce.2024.1510125>
- Luthar, S.S. & Cicchetti, D. (2000). The construct of resilience: Implications for interventions and social policies. *Development and Psychopathology*, 12(4), 857–885. <https://doi.org/10.1017/S0954579400004156>
- Luthar, S.S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543–562. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>
- Luthar, S.S. & Brown, P. J. (2007). Maximizing resilience through diverse levels of inquiry: Prevailing paradigms, possibilities, and priorities for the future. *Development and Psychopathology*, 19(3), 931–955. <https://doi.org/10.1017/S0954579407000454>
- Maccoby, E.E. & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent-child interaction. In P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology: Socialization, personality, and social development* (Vol. 4, pp. 1–101). New York: Wiley.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family. In P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology* (Vol. 4, pp. 1–101). Wiley.
- Masten, A. S., & Coatsworth, J. D. (1998). The development of competence in favorable and unfavorable environments: Lessons from research on successful children. *American Psychologist*, 53(2), 205–220. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.53.2.205>
- Masten, A.S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227–238. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.56.3.227>
- Masten, A.S. & Reed, M.G. J. (2002). Resilience in development. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 74–88). Oxford University Press.

- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent–child interaction. In P. H. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology* (Vol. 4, pp. 1–101). Wiley.
- Masten, A. S. (2014). Global perspectives on resilience in children and youth. *Child Development*, 85(1), 6–20. <https://doi.org/10.1111/cdev.12205>
- Masten, A. S., & Barnes, A. J. (2018). Resilience in children: Developmental perspectives. *Children*, 5(7), 98. <https://doi.org/10.3390/children5070098>
- Masten, A.S. & Obradović, J. (2006). Competence and resilience in development. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1094, 13–27. <https://doi.org/10.1196/annals.1376.003>
- Masten, A.S. (2014). *Ordinary Magic: Resilience in Development*. Guilford Press.
- Masten, A.S. (2014). Global perspectives on resilience in children and youth. *Child Development*, 85(1), 6–20. <https://doi.org/10.1111/cdev.12205>
- Mayr T. & Ulich M. (2009). Social-emotional well-being and resilience of children in early childhood settings–PERIK: An empirically based observation scale for practitioners. *Early Years*, 29(1):45-57. <https://doi.org/10.1080/09575140802636290>
- McClelland, M. M., Connor, C. M., Jewkes, A. M., Cameron, C. E., Farris, C. L., & Morrison, F. J. (2007). *Links between behavioral regulation and preschoolers' literacy, vocabulary, and math skills*. **Developmental Psychology**, 43(4), 947–959. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.43.4.947>
- McLanahan, S., & Sandefur, G. (1994). *Growing up with a single parent: What hurts, what helps*. Harvard University Press.
- McLoyd, V. C. (1998). Socioeconomic disadvantage and child development. *American Psychologist*, 53(2), 185–204. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.53.2.185>
- Mistry, R. S., Biesanz, J. C., Taylor, L. C., Burchinal, M., & Cox, M. J. (2004). Family income and its relation to preschool children's adjustment for families in the NICHD Study of Early Child Care. *Developmental Psychology*, 40(5), 727–745. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.40.5.727>
- National Scientific Council on the Developing Child. (2015, May 28). *Supportive relationships and active skill-building strengthen the foundations of resilience*

- (Working Paper No. 13). Harvard Center on the Developing Child.
<https://developingchild.harvard.edu/resources/working-paper/supportive-relationships-and-active-skill-building-strengthen-the-foundations-of-resilience>
- Nisrofah, S. (2023). Examining the influence of permissive parenting on student motivation for learning. *Tadibia Islamika*, 3(1). <https://doi.org/10.28918/tadibia.v3i1.346>
- Öner Ş. & Özbey S. (2022). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Sosyal Bilgiyi İşleme Becerileri İle Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.1. *International Journal Of Social, Humanities And Administrative Sciences*, 8(53), 759-770. <https://doi.org/10.29228/JOSHAS.62751>
- Özbey, S. (2019). Okul öncesi çocuklar için sosyal duygusal iyi oluş ve psikolojik sağlamlık ölçeğinin (PERİK) geçerlik güvenirlik çalışması. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 756–786. <https://doi.org/10.26466/opus.518062>
- Poole, J.C., Dobson, K.S. & Pusch, D. (2017). Anxiety among adults with a history of childhood adversity: Psychological resilience moderates the indirect effect of emotion dysregulation. *Journal of affective disorders*, 2017;217:144-52. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2017.03.047>
- Psychology Today. (2023, December). Does Overprotective Parenting Lead to Anxiety in Children? <https://www.psychologytoday.com/us/blog/parenting-translator/202312/does-overprotective-parenting-lead-to-anxiety-in-children>
- Roche, K.M., Ahmed, S., & Blum, R.W. (2008). Enduring consequences of parenting for risk behaviors from adolescence into early adulthood. *Social Science & Medicine*, 66(9), 2023–2034. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2008.01.009>
- Rose-Krasnor, L. (1997). The nature of social competence: A theoretical review. *Social Development*, 6(1), 111–135. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.1997.tb00097.x>
- Rubin, K. H., Bukowski, W., & Parker, J. (2006). Peer interactions, relationships and groups. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (pp. 571–645). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470147658.chpsy0310>
- Ruiz Ortiz, R. M., Carreras, R., del Puerto Golzarri, N., & Muñoz, J. M. (2024). How do fathers' educational level contribute to children's school problems? Overparenting

- and children's gender and surgency in a moderated mediation model. *Frontiers in Psychology*, 15, Article 1405389. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1405389>
- Rutter, M. (1987). Psychosocial resilience and protective mechanisms. *American Journal of Orthopsychiatry*, 57(3), 316–331. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1987.tb03541.x>
- Salimiha, A., Perales, F., & Baxter, J. (2018). Maternal employment and children's socio-emotional outcomes: An Australian longitudinal study. *International Journal of Public Health*, 63(9), 1089–1098. <https://doi.org/10.1007/s00038-018-1132-4>
- Saki, H. & Tekin, U. (2020). Montessori felsefesi ile eğitim alan 24-72 ay arası çocukların psikolojik dayanıklılıklarının incelenmesi. *İstanbul Kent Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, 1(1), 15-33. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1009747>
- Shin, H., Steger, M.F. & Ha, Y. (2014). The effects of parental attitudes on adolescents' psychological resilience and well-being in Korea. *Asian Journal of Social Psychology*, 17(2), 117–127. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/ajsp.12045>
- Shonkoff, J.P. & Garner, A. S. (2012). The lifelong effects of early childhood adversity and toxic stress. *Pediatrics*, 129(1), e232–e246. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-2663>
- Simons, R. L., Whitbeck, L. B., Conger, R. D., & Wu, C.-I. (1991). Intergenerational transmission of harsh parenting. *Developmental Psychology*, 27(1), 159–171. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.27.1.159>
- Smith, J. A. (2019). The Effects of Overprotective Parenting on Academic Self-esteem. (Master's thesis). West Virginia University. <https://researchrepository.wvu.edu/etd/6858/>
- Soenens, B. & Vansteenkiste, M. (2010). A theoretical upgrade of the concept of parental psychological control: Proposing new insights on the basis of self-determination theory. *Developmental Review*, 30(1), 74–99. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2009.11.001>
- Steinberg, L., Lamborn, S.D., Dornbusch, S.M. & Darling, N. (1992). Impact of parenting practices on adolescent achievement: Authoritative parenting, school involvement,

- and encouragement to succeed. *Child Development*, 63(5), 1266–1281.
<https://doi.org/10.2307/1131532>
- Steinberg, L. (2001). We know some things: Parent–adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1–19.
<https://doi.org/10.1111/1532-7795.00001>
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Aile yapısı ve ebeveynlik. In Ç. Kağıtçıbaşı (Ed.), *Yeni İnsan ve İnsanlar* (ss. 183–202). İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Sümer, N. & Güngör, D. (1999). Anne Baba Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması. *Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yayınlanmamış Araştırma*.
https://www.researchgate.net/publication/330760092_Anne_Baba_Tutum_Olcegi_Parenting_Attitude_Scale
- Şendil, T. G., Akyüz, D., & Aktaş, B. (2023). Ebeveyn Tutum Ölçeği'nin (ETÖ) 7–11 yaş çocuklarının ebeveynleri için geçerlik/sınama çalışması. *Studies in Psychology*, 43(3), 467–498. <https://doi.org/10.26650/SP2022-1114227>
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Talib, M., Mohamad, A., & Mamat, N. (2017). Effects of parenting style on children development. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(8), 476–483. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/265025870_Effects_of_Parenting_Style_on_Children_Development
- Taş, S., & Yıldız, E. (2023). *Üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Bir vakıf üniversitesi örneği. Uluslararası Yönetim Araştırmaları ve Uygulamaları Dergisi*, 2(1), 24–45.
<https://www.journals.academicianstudies.com/jimra/article/view/196>
- Tatlı, İ., Selimoğlu, A., & Bademci, H. (2012). Çocukları okul öncesi eğitime devam eden annelerin aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumları. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 129–146. Retrieved from <https://busbed.bingol.edu.tr/tr/pub/issue/29513/401032>
- Trentacosta, C. J., & Izard, C. E. (2007). *Kindergarten children's emotion competence as a predictor of their academic competence in first grade. Emotion*, 7(1), 77–88.
<https://doi.org/10.1037/1528-3542.7.1.77>

- Türküm, A.S. (2011). Psikolojik sağlamlık temelli koruyucu ruh sağlığı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 1–16.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/mersinefd/issue/17315/181630>
- Ulrich, D.A. & Popper, M. (2012). Children's emotional competence and resilience. In M. Ungar (Ed.), *The social ecology of resilience* (pp. 257–272). Springer.
https://doi.org/10.1007/978-1-4614-0586-3_20
- Ungar, M. (2011). *The social ecology of resilience: A handbook of theory and practice*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-0586-3>
- Vancu, A., & Zamfir, M. (2024). Socio-emotional wellbeing of children in school transition: The role of parents' and teachers' perceptions. *Children*, 11(9), 1145.
<https://doi.org/10.3390/children12091145>
- Wallenborn, J. T., Chambers, G., Lowery, E., & Masho, S. W. (2019). Marital status disruptions and internalizing disorders of children. *Psychiatry Journal*, 2019, Article 4634967. <https://doi.org/10.1155/2019/4634967>
- Wang, L., Tian, J., & Rozelle, S. (2024). *Parenting style and child mental health at preschool age: Evidence from rural China*. *BMC Psychiatry*, 24, Article 314.
<https://doi.org/10.1186/s12888-024-05707-1>
- Werner, E.E. & Smith, R.S. (1982). *Vulnerable but invincible: A longitudinal study of resilient children and youth*. McGraw-Hill.
- Werner, E.E. & Smith, R.S. (1992). *Overcoming the odds: High risk children from birth to adulthood*. Cornell University Press.
- Werner, E.E. (2000). Protective factors and individual resilience. In S. J. Meisels & J. P. Shonkoff (Eds.), *Handbook of early childhood intervention* (2nd ed., pp. 115–132). Cambridge University Press.
- West Virginia University. (2019). The Effects of Overprotective Parenting on Academic Self-esteem. <https://researchrepository.wvu.edu/etd/6858/>
- Yairi, E., & Williams, D. E. (1971). Reports of parental attitudes by stuttering and by nonstuttering children. *Journal of Speech and Hearing Research*, 14(3), 596–604.
<https://doi.org/10.1044/jshr.1403.596>
- Yavuzer, H. (2021). *Çocuk eğitimi el kitabı*. Remzi Kitabevi.

- Yıldırım, İ. (2013). Psikolojik sağlamlık, stresle başa çıkma ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 87–98. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2404607>
- Yıldırım-Kurtuluş, H., Kurtuluş, E., & Özyurt Uysal, Y. A. (2022). The relationship between self-compassion and psychological resilience in children: Series multiple mediation analysis. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11(4), 1947–1965. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1068860>
- Yılmaz, H. & Arslan, E. (2024). Examining the relationship between social-emotional well-being and psychological resilience of preschool children and their tendencies toward digital play addiction. *Journal of Early Childhood Studies*, 8(2), 53-69. <https://doi.org/10.21666/muefd.1372901>
- Yılmaz, M., & Doğan, S. (2022). Okul öncesi eğitim alan çocukların ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları. *Erken Çocukluk Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 45–60. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eced/issue/70230/1080231>
- Yoon, S., Kobulsky, J. M., Voith, L. A., & Lee, B. R. (2024). Developmental trajectories of resilience profiles in children involved in the child welfare system: A latent profile transition analysis. *Child Development*, 95(5), e13980. <https://doi.org/10.1111/cdev.13980>
- Zimmer-Gembeck, M.J. & Skinner, E.A. (2008). Adolescents coping with stress: Development and diversity. *Prevention Researcher*, 15(4), 3–7.
- Zimmer-Gembeck, M.J., Waters, A.M. & Kindermann, T. (2011). A social relations analysis of liking for and by peers: Associations with gender, depression, peer perceptions, and peer rejection. *Social Development*, 20(3), 582–600. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2011.00603.x>
- Zondervan Zwijnenburg, M. A. J., Veldkamp, S. A. M., Neumann, A., Barzeva, S. A., Nelemans, S. A., van Beijsterveldt, C. E. M., ... Boomsma, D. I. (2019). Parental age and offspring childhood mental health: A multi-cohort, population-based investigation. *Child Development*, 91(3), 964–982. <https://doi.org/10.1111/cdev.13267>

EKLER

Ek-1. Demografik Bilgi Formu

Adı Soyadı:

GENEL BİLGİ FORMU

Sayın Katılımcı,

Bu form, bilimsel bir araştırmaya veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen veriler akademik bir çalışmada kullanılacaktır. Forma vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak, kimliğinizi ortaya çıkarmayacak ve bu araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi ve doğru sonuçlar elde edilmesi açısından vereceğiniz cevapların doğruluğu ve tüm soruların cevaplanması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya gösterdiğiniz destek için teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Dilara Küçük

SAÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öğrencisi

1.Medeni durum?

1.() Evli 2.() Bekâr

2. Yaşınız?

.....

3.Anne Öğrenim Durumu

1.() Okuma yazma bilmiyor 2.() İlkokul 3.() Ortaokul
4.() Lise 5.() Önlisans 6.() Lisans 7.() Lisansüstü

4.Baba Öğrenim Durumu

1.() Okuma yazma bilmiyor 2.() İlkokul 3.() Ortaokul
4.() Lise 5.() Önlisans 6.() Lisans 7.() Lisansüstü

5.Anne Meslek

1.() Ev Hanımı 2 () İşçi 3 () Memur 4 () Serbest Meslek 5 () Diğer

6. Baba Meslek

1.() Ev Hanımı 2 () İşçi 3 () Memur 4 () Serbest Meslek 5 () Diğer

7.Çocuk Sayısı

1.() Tek 2.() İki 3.() Üç 4 () Dört ve üstü

8. Çocuğunuzun cinsiyeti?

1.() Kız
2.() Erkek

9. Çocuğunuzun yaşı?

1 () Dört yaş 2 () Beş yaş 3 () Altı yaş

10. Çocuğunuz daha önce okul öncesi eğitim aldı mı?

1 () Evet 2 () Hayır

Ek-2. ABTÖ

Adı Soyadı:

ANNE BABA ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ (ABTÖ)- A Formu (Prof. Dr. Arzu Özyürek)

Sayın Anne Baba,

Aşağıda anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarına ilişkin ifadeler yer almaktadır. Sizden bu ifadelere katılma düzeyinizi, seçeneklerden birini işaretleyerek (X) belirtmeniz beklenmektedir. Vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak, kimliğinizi ortaya çıkarmayacak ve bu araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi ve doğru sonuçlar elde edilmesi açısından vereceğiniz cevapların doğruluğu ve tüm soruların cevaplanması büyük önem taşımaktadır. Araştırmaya gösterdiğiniz destek için teşekkür eder saygılarımı sunarım.

Dilara Küçük
SAÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öğrencisi

Maddeler	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
	5	4	3	2	1
1. Çocuğumu, her durumda duygu ve düşüncesini ifade etmesi için desteklerim.					
2. Çocuğum için koyduğum bir kuralı asla değiştirmem.					
3. Çocuğumu, istediği gibi davranmakta özgür bırakırım.					
4. Çocuğuma odasını toplama gibi yapabileceği bazı sorumluluklar veririm.					
5. Çocuğumun, rahatsız edici ve yanlış davranışlarını görmezden gelirim.					
13. Çocuğuma kuralların nedenleri ile ilgili açıklamalar yaparım.					
19. Çocuğuma hiçbir konuda “hayır” demem.					

28. Çocuğumu ilgilendiren konularda, onun fikrini de alırım.					
31. Çocuğumun, yanlış davranışlarını cezalandırırım.					
38. Çocuğum hata yaptığıında, onu ayıplamam.					

Anketimiz bitmiştir. Sabrınız ve katılımınız için teşekkürler... 😊

Ek-3. PERİK

Adı Soyadı:

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL DUYGUSAL İYİ OLUŞ VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ (PERİK)

(Prof. Dr. Saide Özbey)

Değerli Öğretmenler;

Sizlerden ölçeği, sınıfınızdaki her bir çocuk için şu ana kadar gerçekleştirmiş olduğunuz gözlemler doğrultusunda cevaplandırmanız beklenmektedir. Elde edilen veriler akademik bir çalışmada kullanılacaktır. Vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak, kimliğinizi ortaya çıkarmayacak ve bu araştırma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi ve doğru sonuçlar elde edilmesi açısından vereceğiniz cevapların doğruluğu ve tüm soruların cevaplanması büyük önem taşımaktadır.

Araştırmaya gösterdiğiniz destek için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Dilara Küçük

SAÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Öğrencisi

	1) İletişim Kurma / Sosyal Performans	Her zaman	Genellikle	Kısmen	Nadiren	Asla
		5	4	3	2	1
1.	Akranlarıyla kolaylıkla (pozitif) iletişim kurar.					
2.						
3.						
4.						
5.	Diğer çocukların oyunlarına katılmak isterse, “sizinle oynayabilir miyim?” diyerek uygun bir şekilde bu istediğini belirtir.					
6.						
	2) Öz-Kontrol/ Düşüncelilik	Her zaman	Genellikle	Kısmen	Nadiren	Asla
		5	4	3	2	1
1.	Grup tartışmalarında, etkinlikler sırasında ya da yemek veya materyal dağıtılırken sırasını bekleyebilir.					
2.						
3.						
4.						
5.						
6.	Arkadaşlarının başarısını mutluluğunu paylaşabilir. Örneğin arkadaşı bir hediye aldığı anda o da mutlu olur.					

	3) Atılganlık	Her zaman	Genellikle	Kısmen	Nadiren	Asla
		5	4	3	2	1
1.						
2.	Bir yetişkin ona adaletli davranmadığında bunu söylemekten çekinmez ve kendini savunur.					
3.						
4.						
5.						
6.						
	4) Duygusal İstikrar/Stresle Başa Çıkma	Her zaman	Genellikle	Kısmen	Nadiren	Asla
		5	4	3	2	1
1.						
2.	Heyecanlı ya da stresli bir durumdan sonra kendi kendini sakinleştirebilir.					
3.						
4.						
5.						
6.						

5)Görev Yönelimi		Her zaman	Genellikle	Kısmen	Nadiren	Asla
		5	4	3	2	1
1.						
2.	Bağımsız olarak tek başına bir iş üzerinde çalışır.					
3.						
4.						
5.	Nispeten uzun zaman alan bir şey üzerinde konsantre olabilir.					
6.						
6) Keşfetmekten Hoşlanma		Her zaman	Genellikle	Kısmen	Nadiren	Asla
		5	4	3	2	1
1.	Yeni şeyler keşfetmekten hoşlanır.					
2.						
3.						
4.						
5.						
6.	Zor ve başarılabilir görünen şeyleri denemeye/yapmaya cesaret eder.					

Anketimiz bitmiştir, katılımınız için teşekkür ederiz ☺

EK-4. Etik Kurul Onayı

KARAR

24. Dilara KÜÇÜK'ün “ 48-72 Aylık Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri ile Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ” başlıklı ortak çalışması görüşmeye açıldı.

Yapılan görüşmeler sonunda Dilara KÜÇÜK'ün “ 48-72 Aylık Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri ile Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ” başlıklı çalışmasının Etik açıdan **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verildi.

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-456334
Konu : 42/24 Dilara KÜÇÜK

10.03.2025

Sayın Dilara KÜÇÜK

İlgi : 28.02.2025 tarihli ve E--050.99-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik Kurulu'nun 05.03.2025 tarihli ve 42 sayılı toplantısında alınan "24" nolu karar ile Dilara KÜÇÜK'ün başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Murat İSKENDER
Eğitim Araştırmaları ve Yayın Etik
Kurulu Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu :BSC65JAVUK Pin Kodu :62392

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5783&eD=BSC65JAVUK&eS=456334>

Adres:Esentepe Kampüsü 54187 Serdivan SAKARYA / KEP Adresi:
sakaryauniversitesi@hs01.kep.tr
Telefon No:0264 295 50 00 Faks No:0264 295 50 31
e-Posta:ozelkalem@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ:www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hanife Babacan
Unvanı: Birim Evrak Sorumlusu

Ek-5. Veri Toplama İzni

İsmet İnönü İlkokulu Müdürlüğüne

Başvuru No: MEB.TT.2025.021134

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu: 732160

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: DİLARA KÜÇÜK

Araştırmanın Adı: 48-72 Aylık Çocukların Psikolojik Sağlamlık Düzeyleri ile Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örneklem / Çalışma Grubu: Öğrenci

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: İsmet İnönü İlkokulu

Uygulama Yapılacak Birim: İlkokul

Uygulama Yapılacak İl: SAKARYA

Veri Toplama Aracının Başlığı: Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) & Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (PERİK)

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 18.03.2025

Araştırmanın Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 18.03.2026

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni SAKARYA İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Belgeler aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için '<https://arastirmaizinleri.meb.gov.tr/belge-dogrula>' bağlantısını kullanınız.

Mehmet Akif Ersoy İlkokulu Müdürlüğüne

Başvuru No: MEB.TT.2025.021134

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu: 732176

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: DİLARA KÜÇÜK

Araştırmanın Adı: 48-72 Aylık Çocukların Psikolojik Sağlık Düzeyleri ile Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örneklem / Çalışma Grubu: Öğrenci

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: Mehmet Akif Ersoy İlkokulu

Uygulama Yapılacak Birim: İlkokul

Uygulama Yapılacak İl: SAKARYA

Veri Toplama Aracının Başlığı: Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) & Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği (PERİK)

Araştırma Uygulama İzininin Kabul Tarihi: 18.03.2025

Araştırmanın Uygulama İzininin Bitiş Tarihi: 18.03.2026

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni SAKARYA İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Belgeler aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için '<https://arastirmaizinleri.meb.gov.tr/belge-dogrula>' bağlantısını kullanınız.

Orhangazi İlkokulu Müdürlüğüne

Başvuru No: MEB.TT.2025.021134

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatının Kurum Kodu: 732214

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: DİLARA KÜÇÜK

Araştırmanın Adı: 48-72 Aylık Çocukların Psikolojik Sağlık Düzeyleri ile Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın Niteliği: Yüksek Lisans Tezi

Araştırmanın Örneklem / Çalışma Grubu: Öğrenci

Uygulama Yapılacak MEB Teşkilatı: Orhangazi İlkokulu

Uygulama Yapılacak Birim: İlkokul

Uygulama Yapılacak İl: SAKARYA

Veri Toplama Aracının Başlığı: Anne Baba Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (ABTÖ) & Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlık Ölçeği (PERİK)

Araştırma Uygulama İzninin Kabul Tarihi: 18.03.2025

Araştırmanın Uygulama İzninin Bitiş Tarihi: 18.03.2026

Yukarıda kimliği yazılı araştırmacı "Araştırma Uygulama İzinleri Genelgesine (2024/41)" göre belirtilen kapsamda araştırmasını yapmayı taahhüt etmiştir. Araştırmacının bilgi ve belgelerinin uygunluğu kontrol edilmiş olup araştırma uygulama izni SAKARYA İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından onaylanmıştır.

NOT: Okul/kurum yöneticileri tarafından "Araştırma Uygulama İzni" belgesinin ve veri toplama araçlarının (araçlardaki maddelerinin) modülde yer alan belge ve araçlarla aynı olduğu kontrol edilmelidir. Belgeler aynı olmadığı durumda araştırma uygulama izni verilmeyecektir.

* Başvuru detayını görüntülemek ve belgeyi doğrulamak için '<https://arastirmaizinleri.meb.gov.tr/belge-dogrula>' bağlantısını kullanınız.

- Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Sistemi -

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-29065503-044-130811992

17.04.2025

Konu : Araştırma izni

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Dilara KÜÇÜK'ün ilgi dilekçesinde belirtilen sebeple, arastirmaizinleri.meb.gov.tr adresi üzerinden verilen onaydaki araştırma yapmak istediği okullara ekli listede adı geçen okulların da eklenmesi birimimizce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Özcan ERŞEN
Şube Müdürü

OLUR
Coşkun BAKIRTAŞ
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

1 - Liste (1 Sayfa)

2 - Dilekçe (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 96B72AD7-3F86-4CCE-B4B5-ED761C63D356

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Resmi Daireler Kampüsü 15 Temmuz Camili Mahallesi Adapazarı / SAKARYA

Telefon No : (264) 251 36 14 Belgegeçer No : -

e-posta : stratejigelistirme54@meb.gov.tr

Kep Adresi: meb@hs01.kep.tr

Bilgi için: Fatma GEZER
Memur

İLÇE	GENEL_MÜDÜRLÜK	KURUM_TÜRÜ	alt tür
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ADAPAZARI	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ERENLER	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ERENLER	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
ERENLER	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
HENDEK	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
HENDEK	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
HENDEK	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
HENDEK	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
SERDİVAN	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
SERDİVAN	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
SERDİVAN	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
SERDİVAN	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi
SERDİVAN	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü	Anaokulu	okulöncesi

Ek-6. ABTÖ Kullanım İzni

26.02.2025 06:39

Sakarya Üniversitesi Posta - Ölçek Kullanım İzni

Ölçek Kullanım İzni

1 mesaj

26 Ocak 2025 21:18

Merhaba hocam, ben Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Dilara Küçük. Literatüre kazandırdığınız okul öncesi yaş grubuna yönelik "Çocuk Yetiştirmeye İlişkin Anne-Baba Tutumları Ölçeği" ve emekleriniz için teşekkür ediyor, izniniz olursa yazacağım tezde bahsi geçen ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Ölçeğin orijinal formunu benimle paylaşabilirseniz çok sevinirim. Şimdiden teşekkürler, iyi çalışmalar.

Gönderen: Arzu ÖZYÜREK Gönderme Tarihi: 27 Ocak 2025 00:34

AB tutum ölçekleri

2 ileti

27 Ocak 2025 00:34

Merhaba,
Dört farklı ölçek gönderiyorum.
ÇOYGÖ-çocuk yetiştirmeye yönelik görüşleri
ABTÖ-tutumları
EŞTÖ-eşlerin birbirlerinin tutumlarını değerlendirmelerine yöneliktir.
Son ölçek ise 4-12 yaş çocuğu olan ebeveynleri kapsar. Hangisini isterseniz çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Kolay gelsin.

Prof.Dr.Arzu ÖZYÜREK
Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bl.
Demir Çelik Kampüsü/KARABÜK

Prof. Arzu OZYUREK (PhD)
karabuk University. Faculty of Health Sciences
Department of Child Development
Karabuk/Turkey

4 eklenti

- ÇOYGÖ-A formu-okulöncesi.docx**
64K
- ABTÖ-A formu-okulöncesi.docx**
30K
- EŞTÖ-A formu-okulöncesi.docx**
32K
- 4-12 yaş AB tutum ölçekleri.pdf**
830K

27 Ocak 2025 22:24

Çok teşekkür ederim hocam, iyi akşamlar, iyi çalışmalar...

27 Oca 2025 Pzt, saat 00:34 tarihinde Arzu ÖZYÜREK
[Alıntılanan metin gizlendi]

şunu yazdı:

Ek-7. PERİK Kullanım İzni

26.02.2025 06:29

Sakarya Üniversitesi Posta - Ölçek Kullanım İzni

Ölçek Kullanım İzni

4 ileti

9 Aralık 2024 12:20

Merhaba hocam, ben Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Dilara Küçük. Literatüre kazandırdığınız Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık ölçeği (PERİK) ve emekleriniz için teşekkür ediyor, izniniz olursa yazacağım tezde bahsi geçen ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Ölçeğin orijinal formunu benimle paylaşabilirseniz çok sevinirim. Şimdiden teşekkürler, iyi çalışmalar.

9 Aralık 2024 12:25

DİLARA KÜÇÜK

9 Ara 2024 Pzt, 12:20 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba hocam, ben Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Dilara Küçük. Literatüre kazandırdığınız Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık ölçeği (PERİK) ve emekleriniz için teşekkür ediyor, izniniz olursa yazacağım tezde bahsi geçen ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Ölçeğin orijinal formunu benimle paylaşabilirseniz çok sevinirim. Şimdiden teşekkürler, iyi çalışmalar.

Prof. Dr. Saide ÖZBEY

Gazi Üniversitesi

Eğitim Fakültesi

Okul Öncesi Eğitimi A.B.D.

Prof. Dr. Saide ÖZBEY

Gazi University

Faculty of Gazi Education

Department of Primary Education

Division of Preschool Education

Ankara/TÜRKİYE**reokulncesiocuklariinsosyalduygusaluyoluve.zip**
4482K

9 Aralık 2024 12:53

Hocam, danışman hocamla görüştüm şimdi de benim ölçek için izin istediğim maile cevaben kullanabileceğimi söylemeniz gerekiyormuş. Yazılı onaya ihtiyacımız varmış. Müsait olduğunuz bir zamanda yardımcı olabilirsiniz çok sevinirim 🙏
Teşekkürler, iyi çalışmalar...

9 Ara 2024 Pzt, saat 12:26 tarihinde Saide Özbey
(Alınılan metin gizlendi)

şunu yazdı:

9 Aralık 2024 13:23

Dilara merhaba
Ölçeği belirttiğin tez çalışmada kullanabilirsin. Kolaylıklar dilerim.

DİLARA KÜÇÜK

9 Ara 2024 Pzt, 12:20 tarihinde şunu yazdı:

Merhaba hocam, ben Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Dilara Küçük. Literatüre kazandırdığınız Okul Öncesi Çocuklar İçin Sosyal Duygusal İyi Oluş ve Psikolojik Sağlamlık ölçeği (PERİK) ve emekleriniz için teşekkür ediyor, izniniz olursa yazacağım tezde bahsi geçen ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Ölçeğin orijinal formunu benimle paylaşabilirseniz çok sevinirim.
Şimdiden teşekkürler, iyi çalışmalar.

(Alınılan metin gizlendi)